

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Národní kulturní památky a archivní kulturní památky v českém archivnictví

Bakalářská práce

Studijní program:

B7106 Historická studia

Studijní obor:

Kulturněhistorická a muzeologická studia

Autor práce:

Leona Zítová

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.

Katedra historie

Zadání bakalářské práce

Národní kulturní památky a archivní kulturní památky v českém archivnictví

Jméno a příjmení: **Leona Zítová**
Osobní číslo: P17000352
Studijní program: B7106 Historická studia
Studijní obor: Kulturněhistorická a muzeologická studia
Zadávající katedra: Katedra historie
Akademický rok: **2018/2019**

Zásady pro vypracování:

Zákon České národní rady č. 97/1974 Sb. ze dne 17. října 1974 o archivnictví umožňoval vyhlásit určité archivní celky za národní kulturní památky, resp. za archivní kulturní památky. Do této chvíle se nachází v první kategorii 3 soubory archiválií, v druhé kategorii 167 souborů archiválií. Cílem bakalářské práce je z hlediska obsahového, teritoriálního i z hlediska doby vyhlášení vyhodnotit výše uvedené archivní památky. Sledováno bude mj. to, jak se odrazila změna režimu na sklonku roku 1989 ve vyhlásování památek. Pominut nebude ani legislativní rámec problematiky. Práce bude založena na studiu spisů k vyhlásování jednotlivých památek, které jsou uloženy v příslušných archivech, resp. na odboru archivní správy a spisové služby MV.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

Aby na nic a na nikoho nebylo zapomenuto (K jubileu ústředního archivu českého státu 1954–2004), BENEŠOVÁ, Emilie (ed.), Praha, Státní ústřední archiv v Praze 2005, ISBN 80-86712-11-7.

Archivnictví a spisová služba. Elektronická opora pro studium archivistiky a spisové služby, in: <http://ff.ujep.cz/archivnictvi/>.

ŠŤOURAČOVÁ, Jiřina: Archivnictví, Brno, Masarykova univerzita 2013, ISBN 978-80-210-6512-3 (přístupnou online: <https://digilib.phil.muni.cz/data/handle/11222.digilib/128576/monography.pdf>).

Ministerstvo vnitra ČR – Archivní a spisová služba: <http://www.mvcr.cz/archivnictvi-a-spisova-sluzba.aspx>

Archivy ČSR, ČECHOVÁ, Gabriela, PRAŽÁKOVÁ, Jana, Praha, Naše vojsko – archivní správa MV ČSR, 1974

Poklady Státního ústředního archivu v Praze, Český a československý stát v dokumentech 1158–1990, Státní ústřední archiv, Praha 2001, ISBN 80-85475-77-4 specializovaná archivní periodika (především Archivní časopis a Sborník archivních prací)

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.
Katedra historie

Datum zadání práce:

30. dubna 2019

Předpokládaný termín odevzdání:

30. dubna 2020

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

4. dubna 2021

Leona Zítová

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu mé práce doc. PhDr. Jaroslavu Pažoutovi, Ph. D. za odborné vedení, vstřícný přístup při konzultacích a za všechny rady, které mi dal. Děkuji zaměstnancům Národního archivu za poskytnutí materiálů k archivním kulturním a národním kulturním památkám, Mgr. Jozefu Pociskovi a Mgr. Martině Orosové, PhD., kteří mi byli nápomocní při tvorbě kapitoly o vývoji archivnictví na Slovensku. Dále děkuji PhDr. Michalu Wannerovi, Ph. D. za konzultaci.

Dále bych ráda poděkovala všem, kteří se mnou studovali a stali se součástí mého života. Speciálně děkuji mému kolegovi Milanu Šormovi, který mi byl po celou dobu oporou, podporoval mě, pomáhal a především mi věřil.

Anotace

Bakalářská práce se věnuje národním kulturním památkám a archivním kulturním památkám v českém archivnictví. Práce na úvod vysvětluje základní archivní terminologii, legislativní zakotvení dané problematiky a především přibližuje samotné národní kulturní památky a archivní kulturní památky, u kterých se zaměřuje na archivní i obecný popis a průběh prohlašování za památku. Obsahuje i komparativní kapitolu věnovanou situaci na Slovensku. Bakalářská práce čerpá z odborných archivních periodik, odborné literatury a především z oficiálních internetových stránek Ministerstva vnitra ČR a Národního archivu a protokolů žádostí o prohlášení daných památek, které jsou uloženy v Národním archivu.

Klíčová slova

archivnictví, národní kulturní památka, archivní kulturní památka, legislativa

Annotatiton

This bachelor thesis focuses on the National cultural monuments and archival cultural monuments in the Archives of the Czech Republic. This thesis explains basic archival terminology, legislative entrenchment and deals with the archival monuments themselves. It deals with archival and general descriptions of the monuments and with the course of declaration of the archival monuments. It also contains a comparative chapter devoted to the situation in Slovakia. The bachelor thesis uses professional archival periodicals, professional literature and website of the Ministry of the Interior of the Czech Republic and website of the National Archive of the Czech Republic and it's also based on the protocols of applications for declaration for the given monuments, which are stored in the National Archive of the Czech Republic.

Key words

Archive, National cultural monuments, archival cultural monuments, legislation

Obsah

Seznam grafů.....	9
Úvod.....	10
1. Archivní terminologie	13
1.1. Archiválie jako pramen	16
2. Legislativní zakotvení	19
2.1. Zákon České národní rady č. 97/1974 Sb.	19
2.1.1. Archivní kulturní památky	20
2.1.2. Národní kulturní památky	20
2.1.3. Posuzování archiválií jako kulturních památek	21
2.1.4. Zvýšená ochrana archiválií jako kulturních a národních kulturních památek	22
2.2. Novelizace zákona č. 97/1974 Sb. v roce 1992.....	23
2.3. Zákon o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, č. 499/2004 Sb.....	23
2.3.1. Archivní kulturní památky a národní kulturní památky.....	23
2.3.2. Ochrana archivních kulturních památek a národních kulturních památek.....	24
2.4. Novelizace zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, č. 499/2004 Sb.....	26
3. Průběh prohlašování archiválií za památky	27
4. Národní kulturní památky	31
4.1. Archiv České koruny 1158–1935.....	31
4.1.1. Průběh prohlašování za národní kulturní památku.....	35
4.2. Moravské desky zemské	36
4.3. Archivní sbírka Historica Třeboň.....	38
5. Archivní kulturní památky	41
5.1. Spis o mzdovém sporu mezi tiskařskými dělníky a majiteli kartounek 1823, 30. leden–8. srpen.....	43
5.2. Svatováclavský výbor 1848, Národní výbor 1848	43
5.3. Pamětní zakládací listina Národního divadla v Praze z roku 1868	44
5.4. Urbář arcibiskupských statků po roce 1390	46

5.5.	Listina Přemysla Otakara I. z 24. července 1224.....	47
5.6.	Kresba Petra Brandla Svatá rodina.....	48
5.7.	Listiny Archivu české františkánské provincie do roku 1526.....	48
5.8.	Listiny fondu Premonstráti Strahov do roku 1526.....	49
5.9.	Soubor nejstarších archiválií k dějinám ČVUT z let 1705–1744.....	50
5.10.	Soubor plánů a vedut židovského osídlení v Čechách z roku 1727.....	50
6.	Vývoj institutu národních kulturních památek a archivních kulturních památek na Slovensku.....	52
	Závěr.....	54
	Prameny a literatura.....	56
	Grafy.....	61
	Seznam národních kulturních památek (k roku 2020).....	69
	Seznam archivních kulturních památek (k roku 2020).....	70
	Seznam příloh.....	93
	Přílohy.....	94

Seznam grafů

Graf 1 Počet AKP v jednotlivých archivech	61
Graf 2 Počet AKP ve státních oblastních archivech ČR	62
Graf 3 Počet AKP ve státních okresních archivech ČR	63
Graf 4 Počet AKP v archivech územně samosprávných celků	64
Graf 5 Počet AKP ve specializovaných archivech ČR	65
Graf 6 Počet AKP v soukromých archivech ČR	66
Graf 7 Počet prohlášených AKP v jednotlivých letech	67
Graf 8 Století vzniku jednotlivých AKP	68

Úvod

Archivní dokumenty jsou nedílnou součástí kulturního dědictví každé země, byť v povědomí široké veřejnosti nejsou logicky tak zafixovány jako hrady, zámky, městské památkové rezervace či uměleckohistorické předměty. Důvodů je několik. Jedním z nich je dostupnost těchto památek. Zatímco nemovité památky jsou zpravidla běžně přístupné a své návštěvníky lákají především svojí vizuální stránkou, v případě archiválií je přístupnost omezena. To platí, jak pokud jde o režim jejich uložení, tak o jejich vnímání – problémem často bývá jazyková i paleografická bariéra. Přesto jsou v povědomí obyvatel některé archiválie natolik spojeny se státností jejich země či z jiných důvodů natolik zafixovány, že je o nich při jejich sporadickém vystavování veliký zájem. Toto tvrzení lze demonstrovat na příkladu Zlaté buly sicilské, o které jsou již děti na základních školách informovány v souvislosti s dědičností královského titulu v rámci českých zemí. Zpřístupnění zmiňované listiny, jež je součástí národní kulturní památky Archiv Koruny české, přivedlo v roce 2012 do prostor Národního archivu stovky nadšenců. To jasně dokazuje, že veřejnost má zájem poznávat historii českého státu a blíže se seznamovat s rozmanitým kulturním dědictvím, které nabízí.

Zákon České národní rady č. 97/1974 Sb. ze dne 17. října 1974 o archivnictví umožňoval vyhlásit určité archiválie či archivní celky za národní kulturní památky, resp. za archivní kulturní památky. Měl tím být zvýrazněn jejich historický a v širším slova smyslu společenský význam a zajištěna větší ochrana. Prohlašování některých archiválií a archivních souborů za kulturní památky bylo samozřejmě částečně dobově ideologicky podmíněné, nicméně samotná existence tohoto statutu nebyla zpochybněna ani po pádu komunistického režimu v roce 1989. K roku 2020 eviduje zvláštní evidence ministerstva vnitra 167 archivních kulturních památek a tři národní kulturní památky a jejich okruh je stále otevřený.¹

Předkládaná bakalářská práce si klade za úkol přiblížit toto poněkud opomíjené téma. Jejím hlavním cílem je tyto archivní památky vyhodnotit z hlediska obsahového, teritoriálního i z hlediska doby vyhlášení. Zajímavá se jeví především otázka, do jaké míry a jakým způsobem bylo vyhlášení archivních památek dobově podmíněno a jak se v tom projevila změna režimu na sklonku roku 1989. Problematika je zasazena do

¹ Kulturní památky – Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 26.09.2020]. Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kulturni-pamatky.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>.

kontextu základního fungování archivnictví v České (socialistické) republice, především z hlediska legislativního.

Práce je rozčleněna do šesti hlavních kapitol a následných podkapitol. První kapitola je věnována archivní terminologii, jejíž znalostí je podmíněna celková orientace v českém archivnictví, a je tudíž významná i pro uchopení námi sledovaného tématu. Poté, co se čtenář seznámí s nejdůležitějšími pojmy, v rámci podkapitol se daná kapitola dále věnuje dělení archivního fondu a vymezení archiválie jako historického pramenu. S nadsázkou tedy můžeme říct, že účelem této kapitoly je čtenáře uvést do dané problematiky v takovém rozsahu, aby byl schopen pochopit a orientovat se v základech archivnictví, neboť tato znalost je pro pochopení práce jako takové nezbytná. Druhá kapitola je věnována legislativnímu rámci vyhlášení národních kulturních památek a archivních kulturních památek a nakládání s nimi.

Následující třetí kapitola mapuje průběh prohlašování archiválií památkami na vybraných konkrétních příkladech. Ty byly zvoleny na základě data jejich prohlášení, a to tak, aby byly zastoupeny konkrétní příklady od nabytí účinnosti zákona č. 97/1974 Sb., respektive od prvních prohlášených památek v roce 1977 až do současné doby. V rámci tohoto mapování je taktéž čtenáři poskytnut jakýsi výčet, díky kterému si může utvořit představu o počtu prohlášených památek napříč léty. Byly sem zařazeny i takové archiválie, jejichž prohlášení za památky bylo více politickým než odborným rozhodnutím.

Čtvrtá kapitola je věnována všem třem stávajícím národním kulturním památkám, jimiž jsou Archiv České koruny 1158–1935, Moravské desky zemské a Archivní sbírka Historica Třeboň. Čtenář je u každé památky seznámen s obecným a odborným archivním popisem, charakteristikou, historickým významem. V souvislosti s důležitostí daných archiválií je nastíněn také průběh prohlášení za národní kulturní památku.

Pátá kapitola se zaměřuje na deset vybraných archivních kulturních památek z celkových sto sedmdesáti pěti. Příklady, na které se práce zaměřuje, byly zvoleny na základě jejich charakterové různorodosti a z různých let prohlašování tak, aby byla pokryta co největší oblast prohlašovaných památek. Dalším faktorem ovlivňujícím výběr příkladů byla dostupnost materiálů a informací k daným památkám. Ne ke všem jsou dostupné takové informace a zdroje poznání, které by vedly k uspokojivému popisu, ať už se jedná o dokumentaci dostupnou v příslušných archivech (použit bylo možno pouze spisy k památkám uloženým v Národním archivu), či o odbornou literaturu. Vybrané památky jsou v rámci této práce popsány obdobně jako národní kulturní památky

v předchozí kapitole. Závěrečná šestá kapitola této bakalářské práce je komparativní, v jejím rámci je nastíněna daná problematika ve slovenském archivnictví.

Nejvýznamnějším zdrojem informací týkajících se konkrétních archivních či národně kulturních památek se staly protokoly žádostí o prohlášení daných památek, které jsou uloženy v Národním archivu. Bohužel jsem se i přes žádost nedostala k obdobné dokumentaci pro všechny památky uložené na Odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra ČR. Bakalářská práce pak také výrazně čerpá z informací dostupných na webových stránkách. Hlavními z nich jsou oficiální stránky ministerstva vnitra, resp. jejich sekce věnovaná archivnictví, a Národního archivu. Z dalších webových zdrojů zmiňme *monasterium.net*, což je nejrozsáhlejší virtuální databáze středověkých a raně novověkých evropských listin, který poskytuje konkrétní informace týkající se národně kulturních památek. K jednotlivým archivním kulturním či národním kulturním památkám byla využita i odborná literatura. I když spíše k obecnému přehledu a orientaci v tématu. Zmínila bych například publikaci Tomáše Sternečka, *Historica Třeboň 1526–1547: listy, listiny a jiné prameny k politickým dějinám období zrodu habsburské monarchie* (Praha, 2010), kdy byl především úvod přínosným zdrojem základních informací o národní kulturní památce Archivní sbírka *Historica Třeboň 1216–1625*.

Pokud jde o obecné zařazení tématu, je možno využít některé publikace k problematice archivnictví. Z těchto titulů byl vedle všeobecného přehledu získán i doprovodný obrazový materiál. Uvést můžeme např. publikaci Jiřiny Šťouračové *Archivnictví* (Brno, 2013), která byla přínosná především v oblasti terminologie, nebo *Úvod do archivnictví pro historiky* od Jiřího Bartoše (Olomouc, 2000), poskytující všeobecný přehled vztahující se k prvním kapitolám této bakalářské práce. (Publikace J. Šťouračové vznikla na základě virtuální pomůcky Filozofické fakulty Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, týkající se archivnictví a spisové služby, jež je veřejně přístupná na webové stránce fakulty.) Z odborných periodik nebylo možno opomenout *Archivní časopis* a *Sborník archivních prací*. Je ovšem potřeba zmínit, že jejich přínos zůstal za očekáváním, neboť danou problematiku výrazně opomíjí, a tedy sloužily především ke zprostředkování informací k archivní legislativě.

1. Archivní terminologie

České archivnictví pracuje s několika odbornými termíny, které jsou definovány zákonem o archivnictví a spisové službě. Slouží k jednodušší orientaci a lepšímu pochopení celého archivnictví.

Samotné archivnictví je definováno jako obor lidské činnosti, který je zaměřený na péči o archiválie jako součást národního kulturního dědictví a plní funkci správní, informační, vědeckou a kulturní.² Archiv jako instituce shromažďuje, uchovává, zpracovává a zpřístupňuje archiválie.³ Z této definice plyne další pojem pro vysvětlení, a to archiválie.

Archiválie označují všechny záznamy, které díky době vzniku, obsahu, původu, významu či vnějším znakům byly vybrány ve veřejném zájmu k trvalému uchování a jsou vedeny v archivní evidenci.⁴ Jedná se o psané, zvukové, obrazové, digitální prameny, ale i o pečeti či razítka.⁵ Archiválie, které jsou uloženy v archivech, tvoří svou podstatou archivní fondy a archivní sbírky, tedy celkově archivní soubory.⁶ Archivní soubory jsou základní evidenční jednotkou celého archivnictví.⁷

Samotný pojem archivní fond je definován jako soubor archiválií, který vznikl výběrem z dokumentů, vytvořených soustavnou organickou činností fyzické či právnické osoby, organizační složky státu nebo územního samosprávného celku.⁸ Svým původcem spolu dokumenty souvisejí a tím utvářejí organický celek. Jsou vybírány na základě provenienčního principu, tedy principu, který respektuje původ a původce.⁹

Oproti tomu jsou archivní sbírky tvořeny dokumenty na základě určité podobnosti, ať už formální nebo věcné, a není zohledňován původce. Jsou tedy shromažďovány na základě pertinenčního principu. Archivní sbírky vznikají záměrně, sbírkotvornou činností, a jsou do ní vybírány takové dokumenty, které si jsou alespoň

² Zákon o archivnictví a spisové službě č. 499/2004 Sb.: účinnost od 1. ledna 2005. Český Těšín: Poradce, 2005. Zákony do kapsy. ISBN 80-7365-055-X, str. 8.

³ Tamtéž, str. 8.

⁴ Tamtéž, str. 8.

⁵ DVOŘÁK, Tomáš a Tomáš BOROVSÝ. Úvod do studia dějepisu. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7012-7, str. 144.

⁶ Archivní fondy a sbírky v České republice – Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 10.09.2020]. Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/archivni-fondy-a-sbirky-v-ceske-republice-386553.aspx>.

⁷ Vysvětlení základních archivních termínů – Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 10.09.2020]. Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vysvetleni-zakladnich-archivnich-terminu.aspx>.

⁸ Zákon o archivnictví a spisové službě č. 499/2004 Sb.: účinnost od 1. ledna 2005. Český Těšín: Poradce, 2005. Zákony do kapsy. ISBN 80-7365-055-X, str. 8.

⁹ Archivní teorie a metodika – archivnictví a spisová služba UJEP, [cit. 10.09.2020], str. 8. Dostupné online z: <http://ff.ujep.cz/archivnictvi/>.

jedním znakem příbuzné.¹⁰ Může se jednat o soubory písemných nebo podobných dokumentů, které vytváří svou činností archiv či jednotlivec.¹¹ Příkladem archivního fondu mohou být fondy orgánů veřejné správy a archivními sbírkami jsou například sbírky matrik, fotografií či soudobé dokumentace.¹²

Vnitřní dělení archivního fondu vychází ze samotné povahy archiválií. Typy archiválií dělí archivní materiál nejen z hlediska obsahu či významu, ale i podle vnější formy archiválií.¹³ Podle této kategorizace lze dokumenty rozdělit do pěti základních skupin.¹⁴ V první jsou soustředěny listiny, v druhé knihy, ve třetí spisový materiál, ve čtvrté účetní materiál a v poslední skupině ostatní materiál.¹⁵

Do skupiny listin jsou zařazeny z dřívější doby všechny písemnosti, které dokládají právní počiny, například privilegia, z doby novější listiny zvláště důležitého obsahu s dlouhodobou platností.¹⁶ Listiny s datem vydání do roku 1526 se řadí chronologicky, pokud jich je ve fondu více, mohou vytvořit i několik řad, které jsou vytvářeny podle obsahu, vydavatele, či provincie a v nich se následně znovu respektuje chronologie vydání.¹⁷ Listiny byly dříve ukládány samostatně, nyní většinou tvoří součást spisů.¹⁸

Druhou skupinu tvoří knihy, zejména knihy veřejnoprávní, tedy takové, které mají obdobnou funkci jako listiny. Jedná se například o zemské a dvorské desky.¹⁹ Dále jsou zde vedeny knihy úřední povahy, sloužící úřadu či instituci a další knihy vedené k úřední potřebě.²⁰ Jsou zde zařazovány také různé protokoly o jednáních, poradách nebo schůzích i knihy pamětní. Samostatnou skupinu tvoří knihy účetní.²¹ Tato část fondu je různorodá

¹⁰ BARTOŠ, Josef. Úvod do archivnictví pro historiky. 3., přeprac. a rozš. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. ISBN 80-244-0142-8., str. 34.

¹¹ Archivní teorie a metodika – archivnictví a spisová služba UJEP, [cit. 10.09.2020], str. 8. Dostupné online z: <http://ff.ujep.cz/archivnictvi/>.

¹² Vysvětlení základních archivních termínů – Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 11.09.2020]. Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vysvetleni-zakladnich-archivnich-terminu.aspx>.

¹³ BARTOŠ, Josef. Úvod do archivnictví pro historiky. 3., přeprac. a rozš. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. ISBN 80-244-0142-8. str. 34.

¹⁴ Tamtéž, str. 34.

¹⁵ ŠTOURÁČOVÁ, Jiřina. Archivnictví. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6511-6., str. 104.

¹⁶ Tamtéž, str. 103.

¹⁷ ŠTOURÁČOVÁ, Jiřina. Archivnictví. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6511-6., str. 104.

¹⁸ BARTOŠ, Josef. Úvod do archivnictví pro historiky. 3., přeprac. a rozš. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. ISBN 80-244-0142-8., str. 34.

¹⁹ BARTOŠ, Josef. Úvod do archivnictví pro historiky. 3., přeprac. a rozš. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. ISBN 80-244-0142-8., str. 34.

²⁰ Tamtéž, str. 34.

²¹ Tamtéž, str. 34.

a velice složitá, ať už jde o obsah, platnost či právní formu knih.²² I tak lze stanovit dělení a to tak, že knihy stejného druhu tvoří jednu sérii a následně uvnitř série se knihy řadí chronologicky.²³

Spisový materiál tvoří třetí část a dělí se následně na registraturní pomůcky a vlastní spisy.²⁴ Tato skupina je na vymezení problematická, neboť je sem zařazován všechnen materiál, který svou podstatou nespadá do jiných skupin, a navíc i dokumenty, které jsou zahrnuty i v jiných částech, ale pro jejich obsah představují nedílnou součást právě spisových materiálů. Většinou se jedná o písemnosti a spisy různých druhů, vzniklé organickou činností úřadů nebo institucí. Jde jak o písemný styk vzešlý z vnitřní správy, tak i o styk se stranami mimo úřad či instituci.²⁵ Při vnitřním členění spisového materiálu se bere zřetel na to, zda se jedná o registraturní pomůcku nebo vlastní spisy. Vlastní spisy se nejčastěji řadí podle původního registraturního pořádku, tím se umožní nejsnazší přístup k fondu. Pokud není možné zachovat původní pořádek nebo ho obnovit či jeho podobu rekonstruovat, řadí se spisy podle agendy instituce.²⁶ Samotné registraturní pomůcky mají stejný rozčleňovací systém jako úřední knihy, tedy chronologicky podle druhů do sérií.²⁷

Další vyčleněnou skupinu tvoří účetní materiál, který se skládá zejména z účetních knih a dokladů, tedy z účetního materiálu, který slouží k účetní evidenci.²⁸ Pokud jsou zachovány původní účetní soubory, řadí se materiál podle nich, v případě, kdy toto členění není možné, je vedeno podle jednotlivých druhů do věcných sérií.²⁹

V poslední skupině jsou vedeny všechny ostatní nepísemné materiály, především mapy, pečeti, plány, fotografie, gramofonové desky či videokazety.³⁰ Přesné rozčlenění vzhledem k rozlišnosti povahy archiválií není možné, mapy se mohou řadit

²² BARTOŠ, Josef. Úvod do archivnictví pro historiky. 3., přeprac. a rozš. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. ISBN 80-244-0142-8., str. 35.

²³ ŠTOURÁČOVÁ, Jiřina. Archivnictví. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6511-6., str. 104.

²⁴ BARTOŠ, Josef. Úvod do archivnictví pro historiky. 3., přeprac. a rozš. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. ISBN 80-244-0142-8., str. 35.

²⁵ Tamtéž, str. 35.

²⁶ ŠTOURÁČOVÁ, Jiřina. Archivnictví. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6511-6., str. 104.

²⁷ Tamtéž, str. 104.

²⁸ BARTOŠ, Josef. Úvod do archivnictví pro historiky. 3., přeprac. a rozš. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. ISBN 80-244-0142-8., str. 35.

²⁹ ŠTOURÁČOVÁ, Jiřina. Archivnictví. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6511-6., str., 105.

³⁰ BARTOŠ, Josef. Úvod do archivnictví pro historiky. 3., přeprac. a rozš. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. ISBN 80-244-0142-8., str. 37.

dle doby vzniku či zobrazovaného území, u ostatního materiálu povětšinou záleží na archiváři a jeho zvoleném systému.³¹

1.1. Archiválie jako pramen

Archiválie vnímané jako historický pramen se stávají zdrojem bádání a informací o historii³² Historickým pramenem mohou být všechny dochované pozůstatky, doklady o minulosti společnosti, které lze využít k bádání.³³ Doposud nevzniklo jednotné rozdělení pramenů, pro archivnictví má primární roli rozdělení na přímé pozůstatky, tedy hmotné a nehmotné památky, a na dobová svědectví.³⁴ Jedním z kritérií může být obsah pramenu, jenž patří mezi nejdůležitější aspekty, jak pro historika, tak další badatele. Zároveň se ale jedná o velice složitý faktor pro členění, neboť každý pramen má v sobě informace pro různá, obsahově jiná témata.³⁵ Jako vhodnější se jeví faktor původu, na který lze nahlížet z užšího i širšího významu. Určovat se může původce, tedy autor, místo i čas vzniku, ale i to, z jaké společenské sféry prameny pocházejí, zda z duchovní, kulturní, sociální či rodinné společnosti.³⁶ Dále mohou být děleny podle toho, jestli byly získány z běžného života a jsou již uchovány, či zda jsou stále součástí života.³⁷ Dalším z možných hledisek je motivace k tvorbě pramene, tedy zda byl již autorem vytvořen s tím, aby se stal historickým pramenem a mohl ovlivňovat další generace, dále pak je třeba brát na zřetel hledisko vnějších znaků, tedy zda byl pramen dochován písemně, ústně či zvukově.³⁸ Nejjednodušším rozčleněním je na prameny trojrozměrné, tedy hmotné, a na prameny dvojrozměrné, tedy písemné, obrazové a zvukové.³⁹

Archiválie spadají do pramenů dvojrozměrných, podstatnou většinu tvoří prameny písemné, dále obrazové, zvukové a i dokumenty zhotovené technikou.⁴⁰ Členit se mohou podle několika aspektů, obecně mohou být hlavními kritérii původ, věcný obsah, funkce a záměr dokumentu, vnější znaky a forma, tedy v jaké podobě byl dochován a posledním faktorem je samotná pravost a věrohodnost dokumentu.⁴¹

³¹ BARTOŠ, Josef. Úvod do archivnictví pro historiky. 3., přeprac. a rozš. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. ISBN 80-244-0142-8., str. 37.

³² Tamtéž, str. 66.

³³ Tamtéž, str. 66.

³⁴ Tamtéž, str. 66.

³⁵ Tamtéž, str. 67.

³⁶ Tamtéž, str. 67.

³⁷ Tamtéž, str. 67.

³⁸ Tamtéž, str. 67.

³⁹ Tamtéž, str. 68.

⁴⁰ Tamtéž, str. 68.

⁴¹ Tamtéž, str. 72.

Písemné prameny se dělí na prameny úřední provenienci, narativní, neboli vyprávěcí, a na prameny soukromé povahy. Mohou se tedy rozčlenit podle původce, jehož znalost je důležitá pro pochopení důvodů vzniku, podle okolností, které vznik ovlivňovaly, na základě charakteru, případně účelu, pro který byl dokument vytvořen.⁴² Získáním informací o obsahu písemnosti se zjistí oblast činnosti, kterých se přímo či nepřímo týká a to nejen obecnou povahou, ale činností původce a účelem dokumentu, tedy zda se jedná o písemnost vědeckou, kulturní, vzdělávací či politickou.⁴³ Avšak písemný pramen se obsahově většinou netýká pouze jednoho tématu, nezaměřuje se pouze na jedno odvětví lidské činnosti. K hlavnímu tématu je skoro vždy připojeno další minimálně jedno téma.⁴⁴ Určení místa a času vzniku je jedním ze základních a také nejznámějších způsobů dělení písemností. I v tomto případě je potřeba věnovat pozornost dalším okolnostem, jako například tomu, zda není písemnost k celku přidružena pro její obsah, a to i přes její odlišný původ. S tím souvisí i zohlednění funkce a záměr dokumentů, tedy to, jestli vznikly například jako záznamy či seznamy, sloužící primárně k zachování paměti, nebo se jedná o zprávy, či stížnosti. Každý druh písemnosti má jiné náležitosti i funkce. Nelze porovnávat záznam o počtu účastníků a různé stížnosti. Důležité je taky sledovat, pro koho byly dokumenty určeny, zda pouze uzavřené skupině osob nebo celé veřejnosti.⁴⁵ Díky způsobu vyhotovení, dochování a toho, jak jdou rozlišit, vznikají skupiny konceptů, originálů a opisů. Za originál se obvykle považuje poslední napsaná písemnost, dochovaná tak, jak byla vydána. Kopii je reprodukce, která může vzniknout již v době vzniku originálu, nebo později.⁴⁶ S postupujícím rozvojem techniky se více rozlišuje způsob vyhotovení, dokumenty mohou být rukopisné, strojopisné, tištěné a rozmožené.⁴⁷

Převažujícími prameny jsou dokumenty úřední proveniencie, do nichž spadají akta, listiny, listy, úřední knihy a mandáty. Do písemností soukromých patří dokumenty vzešlé například z korespondence významných osob, rodin a další pozůstalosti⁴⁸ Narativní prameny jsou zprávy o událostech, jevech a společnosti záměrně zachycené

⁴² BARTOŠ, Josef. Úvod do archivnictví pro historiky. 3., přeprac. a rozš. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. ISBN 80-244-0142-8., str. 69.

⁴³ Tamtéž, str. 70.

⁴⁴ Tamtéž, str. 70.

⁴⁵ Tamtéž, str. 70.

⁴⁶ Tamtéž, str. 71.

⁴⁷ Tamtéž, str. 71.

⁴⁸ Tamtéž, str. 69.

a zachovávané pro budoucnost. Do této skupiny spadají pamětní záznamy, kroniky, letopisy, cestopisy a různá kalendária.⁴⁹

Množství pramenů zvukových a obrazových se s postupnou modernizací společnosti stále zvětšuje. Obrazové se ještě dělí na prameny symbolické a vlastní obrazové. Do symbolických spadají mapy, včetně atlasů a glóbů, dále různé technické výkresy. Informace se z nich čerpají skrze znaky a symboly.⁵⁰ Mezi vlastní obrazové prameny patří dobové obrazy, nástěnné malby, fresky, kresby či grafiky. Zde je potřeba sledovat, jestli vznikly v právě probíhajících historických událostech, nebo až po delší době a dění pouze reflektují.⁵¹ Nejblíže k písemným pramenům mají zvukové záznamy, a to v případě, kdy zachycují řeč. Existují i prameny, které jsou jak obrazové, tak i zvukové. U všech těchto pramenů je velice důležité sledovat pravost a věrohodnost. Snadno lze do takového pramenu zasáhnout a pozměnit či zkreslit historickou realitu.⁵² S modernizací se do této skupiny začaly zařazovat například fotografie, filmy, gramofonové desky, CD a DVD.⁵³

⁴⁹ BARTOŠ, Josef. Úvod do archivnictví pro historiky. 3., přeprac. a rozš. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. ISBN 80-244-0142-8., str. 69.

⁵⁰ DVOŘÁK, Tomáš a Tomáš BOROVSÝ. Úvod do studia dějepisu. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7012-7, str. 40.

⁵¹ Tamtéž, str. 40.

⁵² Tamtéž, str. 40.

⁵³ Tamtéž, str. 40.

2. Legislativní zakotvení

Po druhé světové válce, respektive roku 1951 byla jako dozorový orgán při Ministerstvu vnitra zřízena Státní archivní komise.⁵⁴ Její iniciativou byla k 1. listopadu 1953 zřízena archivní správa ministerstva vnitra, která dodnes vykonává funkci Ministerstva vnitra ČR v oblasti archivnictví. K zásadnímu legislativnímu zakotvení došlo dne 7. května 1954, kdy bylo vyhlášeno vládní nařízení č. 29/1954 Sb. o archivnictví.⁵⁵ Jedná se o první legislativní zakotvení archivnictví v rámci Československé republiky, jež potvrdilo patřičnost archivů pod správou Ministerstva vnitra. Tato norma byla směrodatná dlouhou řadu let. Účinnosti pozbyla až 1. ledna 1975, kdy byla nahrazena zákonem č. 97/1974 Sb. o archivnictví, jež k tomuto datu nabyl účinnosti.⁵⁶ Tento zákon, jemuž je v následujících podkapitolách blíže věnována pozornost, byl v průběhu let modifikován různými nařízeními a vyhláškami. Z nich jsou v této bakalářské práci vzpomenuty především ty, které se svým zněním týkaly archivních kulturních či národních kulturních památek. Dále pak zmiňme zákon č. 343/1992 Sb. z dubna 1992, jehož účinností došlo k úplnému odpoutání slovenského archivnictví od toho českého. Finální norma vztahující se na oblast české archivní správy, platící s jistými změnami doposud, vešla v účinnost dne 1. ledna 2005 jako zákon č. 499/2004 Sb. o archivnictví a spisové službě.⁵⁷

2.1. Zákon České národní rady č. 97/1974 Sb.

Archivní celky se za národní kulturní památky a archivní památky začaly prohlašovat na základě zákona České národní rady, č. 97/1974 Sb. o archivnictví, který byl vydán 17. října 1974 a nabyl účinnosti 1. ledna 1975.⁵⁸ Účelem zákona bylo vytvoření předpokladů pro další rozvoj archivnictví, zachování archivního bohatství dalším generacím, přispět k vědeckému bádání a k poznání historie a pokrokových tradic národa českého a slovenského.⁵⁹ Zákon mimo jiné vymezoval samotný pojem archiválií, za něž byly považovány písemné, obrazové, zvukové a jiné záznamy, které vznikly činností

⁵⁴ KAĎOREK, Rudolf. *Vznik a vývoj Státního ústředního archivu v Praze*, in. BENEŠOVÁ, Emilie. *Aby na nic a na nikoho nebylo zapomenuto: k jubileu ústředního archivu českého státu 1954-2004*. Praha: Státní ústřední archiv v Praze, 2004. ISBN 80-86712-11-7, str. 16.

⁵⁵ Tamtéž, str. 16.

⁵⁶ Tamtéž, str. 22.

⁵⁷ Zákon o archivnictví a spisové službě č. 499/2004 Sb.: účinnost od 1. ledna 2005. Český Těšín: Poradce, 2005. Zákony do kapsy. ISBN 80-7365-055-X, str. titulní.

⁵⁸ Zákon České národní rady, in. Archivní časopis. Praha: Čs. archivní společnost, 1951-. ISSN 0004-0398, 24, 1974, str. 196.

⁵⁹ Tamtéž, str. 196.

státních a jiných orgánů či organizací a z činnosti jednotlivců. Musely mít historický, politický, hospodářský nebo kulturní význam s trvalou dokumentární hodnotou.⁶⁰

2.1.1. Archivní kulturní památky

Archivní kulturní památka byla zákonem definována jako archiválie, která dokládá vývoj společnosti, některého z oborů lidské činnosti nebo se vztahuje k význačným osobám či událostem, a má mimořádný význam pro kulturu společnosti. Přihlíželo se zejména k obsahu, formě, původu, době vzniku a významu pro obecné, národní či regionální dějiny.⁶¹ Návrhem na uznání se zabývalo ministerstvo vnitra ČSR, které mělo pravomoc přenést tuto činnosti na některý státní archiv. Samotný návrh byl podáván archivem, který měl danou archiválii uloženou ve svých archivních souborech.⁶² Pokud se jednalo o archiválii, která nebyla uložena v žádném archivu, podával návrh státní oblastní archiv, v jehož územním obvodu se archiválie nacházela.⁶³

Archiválie, které byly uznány za kulturní památku, vedly archivy, kde byly uloženy, ve zvláštních evidencích. Pokud se jednalo o archiválie, které byly uloženy v organizacích nebo zařízeních činných v oboru působnosti ministerstva kultury, vedly zvláštní evidenci tyto organizace.⁶⁴ Evidenci ostatních archivních památek vedly archivy, které byly určeny Ministerstvem vnitra ČSR, nebo se evidencí zabývalo samo ministerstvo.⁶⁵ Všechny archiválie uznané za archivní kulturní památku mělo ministerstvo vnitra ČSR v ústřední evidenci archiválií.⁶⁶

2.1.2. Národní kulturní památky

Za národní kulturní památky bylo možné prohlásit archiválie, které již měly statut archivní kulturní památky a svou podstatou se řadily mezi ty vůbec nejvýznamnější.⁶⁷ Pravomoc k prohlašování národních kulturních památek náležela vládě České socialistické republiky, návrh mohl předkládat ministr vnitra ČSR v dohodě s ministrem

⁶⁰ Zákon České národní rady, in. Archivní časopis. Praha: Čs. archivní společnost, 1951-. ISSN 0004-0398, 24, 1974, str. 196.

⁶¹ Tamtéž, str. 197.

⁶² Tamtéž, str. 197.

⁶³ Tamtéž, str. 197.

⁶⁴ Tamtéž, str. 197.

⁶⁵ Tamtéž, str. 197.

⁶⁶ Tamtéž, str. 197.

⁶⁷ Tamtéž, str. 197.

kultury ČSR. Tyto archiválie se zapisovaly do zvláštního seznamu, které bylo vedeno Ministerstvem vnitra ČSR.⁶⁸

2.1.3. Posuzování archiválií jako kulturních památek

Problematice archivních kulturních a národních kulturních památek se věnovala i vyhláška Ministerstva vnitra ČSR ze dne 30. října 1974. Jejím obsahem bylo popsání průběhu uznávání archiválií za kulturní památky a zvýšená ochrana archiválií jako kulturních a národních kulturních památek.⁶⁹ Při určování archivních památek se podle vyhlášky přihlíželo k obsahové hodnotě, k formě, významu původce, k době a místě vzniku.⁷⁰ Důležitý byl také význam pro obecné, národní a regionální dějiny a pro dějiny vědy, techniky a kultury. Posuzována byla jedinečnost a původnost nebo další vlastnosti, podle nichž měla archiválie význam pro kulturu.⁷¹

Kulturními památkami se mohly stát jednotlivé archiválie, ale i jejich soubory, tedy celé fondy či sbírky nebo jejich ucelené části, i když některé archivní soubory samy nebyly kulturními památkami.⁷² Systém podávání návrhů nebyl vyhláškou změněn, návrhy podávaly archivy, kde byly archiválie uloženy. Vyhláška ale upravovala i problematiku podnikových archivů.⁷³ Podnikové archivy organizací, které byly řízeny národními výbory působícími v Praze, Brně, Ostravě a Plzni, podávaly návrhy ministerstvu vnitra prostřednictvím archivů těchto měst. Ostatní podnikové a okresní archivy směřovaly svou iniciativu k příslušným státním oblastním archivům.⁷⁴ Archiválie, které nebyly uloženy v archivech, se mohly kulturními památkami stát na základě návrhu státního oblastního archivu a Archivu hlavního města Prahy.⁷⁵

Při rozhodování ve složitějších případech si ministerstvo vnitra či státní archiv mohlo vyžádat stanovisko vědeckých institucí.⁷⁶ Pokud se jednalo o archiválie uložené v kulturních a kulturně výchovných organizacích a zařízeních, bylo potřeba si vždy

⁶⁸ Zákon České národní rady, in. Archivní časopis. Praha: Čs. archivní společnost, 1951-. ISSN 0004-0398, 24, 1974, str. 197.

⁶⁹ Vyhláška č.101/1974, o uznání archiválií za kulturní památky a o zvýšené ochraně archiválií jako kulturních a národních kulturních památek, in. Sbírnka zákonů Československé socialistické republiky. Praha: SEVT, 1974. ISSN 0322-8037, str. 341.

⁷⁰ Tamtéž, str. 341.

⁷¹ Tamtéž, str. 341.

⁷² Tamtéž, str. 341.

⁷³ Tamtéž, str. 342.

⁷⁴ Tamtéž, str. 342.

⁷⁵ Tamtéž, str. 342.

⁷⁶ Tamtéž, str. 342.

vyžádat stanovisko ministerstva kultury. O rozhodnutí byl co nejdříve informován archiv, v němž se daná archiválie nacházela, a v případě, že se jednalo o archiválii, která nebyla uložena v archivu, dostal informaci archiv, který návrh zprostředkoval.⁷⁷

2.1.4. Zvýšená ochrana archiválií jako kulturních a národních kulturních památek

Vyhláška se také věnovala ochraně archiválií, které se staly kulturní památkou.⁷⁸ Ihned po prohlášení se musela od archiválií, které se staly archivní nebo národní kulturní památkou, vytvořit reprodukce s tím, že národní kulturní památky měly ještě jedno zvláštní vyhotovení pro dokumentační účely.⁷⁹

Po prohlášení archiválií za kulturní památku se ponechaly v souboru, jehož byly součástí. Musely se výrazně označit na ochranných obalech, vyznačeny musely být též prostory, kde se nacházely. U takto výrazně odlišených archiválií bylo již na první pohled patrné, že se jedná o archivní kulturní památku a musí jim být věnována větší ochrana. Prostory se také zvlášť zabezpečily proti nepovolaným osobám.⁸⁰ Dále vyhláška upravovala fyzickou kontrolu archiválií a jejich užívání. Archivní kulturní památky se měly předkládat v reprodukcích, originály pouze po schválení ředitele archivu, pokud to bylo nezbytně nutné. Zasílat archiválie do jiných archivů bylo možno zcela výjimečně. Bylo též nutné vést zvláštní evidenci, ve které byly vyznačeny charakterizující znaky, které určovaly jejich hodnotu.⁸¹

Archiválie, které se staly národní kulturní památkou, musely být uloženy na bezpečném místě. Pokud byly součástí souboru, který nebylo možno takto celý zabezpečit, musely být vyňaty. Pečovat a pracovat s národními kulturními památkami směl pouze ředitel archivu, organizace nebo zařízení, kde byly uloženy.⁸² Důležitou roli hrálo ministerstvo vnitra, které povolovalo provádět konzervační a restaurátorské zásahy a musely se mu předkládat zprávy o fyzickém stavu archiválií.⁸³ Souhlas k předkládání originálu vydávalo ministerstvo pouze ve zvláštních případech a jen v místě, kde byly

⁷⁷ Vyhláška č.101/1974, o uznání archiválií za kulturní památky a o zvýšené ochraně archiválií jako kulturních a národních kulturních památek, in. Sbirka zákonů Československé socialistické republiky. Praha: SEVT, 1974. ISSN 0322-8037, str. 343.

⁷⁸ Tamtéž, str. 342.

⁷⁹ Tamtéž, str. 342.

⁸⁰ Tamtéž, str. 342.

⁸¹ Tamtéž, str. 342.

⁸² Tamtéž, str. 342.

⁸³ Tamtéž, str. 343.

uloženy. Jinak bylo možné předložit pouze reprodukce.⁸⁴ Vystavování národních kulturních památek bylo možno jen tehdy, kdy bylo se souhlasem ministerstva zajištěno řádné zabezpečení. Ministerstvo se též podílelo na propagaci a popularizaci archiválií. Vedlo zvláštní evidenci, která měla vést ke zvýšení ochrany.⁸⁵ Jejich seznam obsahoval základní charakteristiku a údaje o tom, kdy byla archiválie prohlášena vládou České socialistické republiky za národní kulturní památku a v neposlední řadě to, kde je uložena. Vedena musela být i příslušná dokumentace.⁸⁶

2.2. Novelizace zákona č. 97/1974 Sb. v roce 1992

Po roce 1989 a změně režimu musel být zákon o archivnictví novelizován. Dne 29. dubna 1992 byl vydán zákon č. 343/1992 Sb., který měnil a doplňoval zákon České národní rady č. 97/1974 Sb. o archivnictví. Archivních kulturních památek a národních kulturních památek se novela přímo netýkala.⁸⁷

2.3. Zákon o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, č. 499/2004 Sb.

Zákon číslo 97/1974 Sb. byl s novelizacemi účinný 30 let. Nahrazen byl až zákonem č. 499/2004 Sb., který nabyl účinnosti 1. ledna 2005.⁸⁸ Ten se ve svém obsahu věnuje i problematice archivních kulturních památek a národních kulturních památek.

2.3.1. Archivní kulturní památky a národní kulturní památky

Podle zákona č. 499/2004 Sb. může být za archivní kulturní památku prohlášena archiválie, archivní sbírka, fond nebo jejich ucelená část.⁸⁹ Dobou vzniku, obsahem, formou, původcem nebo vnějšími znaky musí mít význam pro dějiny obecné, národní nebo regionální, či pro dějiny vědy, techniky nebo kultury. Svou jedinečností nebo výjimečnými vlastnostmi má mimořádný význam pro společnost.⁹⁰ Při prohlašování souboru archiválií za památku se přihlíží k obsahové i věcné jednotě. Žádost k posouzení

⁸⁴ Vyhláška č. 101/1974, o uznání archiválií za kulturní památky a o zvýšené ochraně archiválií jako kulturních a národních kulturních památek, in: Sbírnka zákonů Československé socialistické republiky. Praha: SEVT, 1974. ISSN 0322-8037, str. 343.

⁸⁵ Tamtéž, str. 343.

⁸⁶ Tamtéž, str. 343.

⁸⁷ Zákon č. 343/1992 Sb, kterým se mění a doplňuje zákon č. 97/1974 Sb., in: Sbírnka zákonů České a Slovenské federativní republiky. str. 1978.

⁸⁸ Zákon o archivnictví a spisové službě č. 499/2004 Sb.: účinnost od 1. ledna 2005. Český Těšín: Poradce, 2005. Zákony do kapsy. ISBN 80-7365-055-X, str. Titulní.

⁸⁹ Tamtéž, str. 17.

⁹⁰ Tamtéž, str. 17.

může podat archiv, kde jsou dané archiválie uloženy, archiv, který je vede v základní nebo v druhotné evidenci a vlastník archiválie.⁹¹ (Základní evidence zahrnuje evidenci přírůstků a úbytků archiválií, evidenční listy Národního archivního dědictví a evidenci archivních pomůcek. Druhotná evidence zahrnuje evidenční listy Národního archivního dědictví a evidenci archivních pomůcek Národního archivního dědictví.) Samotná žádost musí obsahovat sedm bodů, a to název a časové určení vzniku, evidenční údaje, odůvodnění žádosti, stav archiválií a údaj o tom, zda byla pořízena bezpečností kopie nebo kopie určená k uživatelské práci, označení archivu, případně jméno, příjmení, místo trvalého pobytu a datum narození vlastníka, název, identifikační číslo a sídlo vlastníka.⁹² Vlastník archiválií, o nichž bylo zahájeno řízení, je od zahájení do nabytí právní moci povinen písemně předem oznámit ministerstvu každou změnu jejich umístění nebo převod vlastnictví a písemně bez zbytečného odkladu oznámit ministerstvu přechod vlastnictví.⁹³ Národní kulturní památkou může archiválii či soubor archiválií prohlásit pouze vláda České republiky a svolení k jejímu vystavování vydává ministerstvo vnitra.⁹⁴

V průběhu řízení o prohlášení archiválií za archivní kulturní či národní kulturní památku není možné až do vydání rozhodnutí vyvézt archiválii z České republiky.⁹⁵ Národní kulturní památku je možné vyvézt jen na dobu určitou a se souhlasem vlády, a to pouze z důvodu vystavování nebo restaurování.⁹⁶

2.3.2. Ochrana archivních kulturních památek a národních kulturních památek

U archiválií, které jsou prohlášeny za archivní kulturní památky a národní kulturní památky, je nutné do devadesáti dnů od nabytí právní moci pořídit bezpečnostní kopii, kterou hradí vlastník.⁹⁷ Musí se evidovat v archivních sbírkách nebo fondech, kterých jsou součástí, a o jejich uložení se vede zvláštní plán, který je součástí bezpečnostní dokumentace objektu. Archivy, kde jsou památky uloženy, musí provést nejméně jednou ročně prověrku jejich fyzického stavu.⁹⁸ O výsledku prověrky musí být do třiceti dnů informováno ministerstvo, pokud je památka v ohrožení či je poškozena, znehodnocena,

⁹¹ Zákon o archivnictví a spisové službě č. 499/2004 Sb.: účinnost od 1. ledna 2005. Český Těšín: Poradce, 2005. Zákony do kapsy. ISBN 80-7365-055-X, str. 18.

⁹² Tamtéž, str. 18.

⁹³ Tamtéž, str. 18.

⁹⁴ Tamtéž, str. 18.

⁹⁵ Tamtéž, str. 22.

⁹⁶ Tamtéž, str. 22.

⁹⁷ Tamtéž, str. 23.

⁹⁸ Tamtéž, str. 23.

zničena, ztracena nebo odcizena, musí být ministerstvo informováno bezprostředně.⁹⁹ Památky, které eviduje v základní nebo druhotné evidenci příslušný archiv, nejsou tedy uloženy v archivu, procházejí prověrkou nejméně jedenkrát za rok.¹⁰⁰ Pokud jsou památky poškozeny či ohroženy, je ihned provedena konzervace nebo restaurace. Toto je povinen zajistit vlastník, a to způsobem, které schválí ministerstvo.¹⁰¹

V případě vlastníka památky, která není uložena ve veřejném archivu a vlastníkem není Česká republika, právnická osoba nebo územní samosprávný celek, má vlastník nárok na poskytnutí paušálního státního příspěvku za prohlášení archiválie památkou.¹⁰² Nárok musí být vznesen do třech měsíců od nabytí právní moci, jinak zaniká. Uplatňuje se písemně u ministerstva prostřednictvím příslušného státního oblastního archivu nebo Národního archivu.¹⁰³ Výše příspěvku se stanovuje podle nákladu za pořízení kopií, podle možného ušlého zisku, náhrady mzdy a případně dalších nákladů.¹⁰⁴ Vlastník památky, která není uložena v archivu, má právo na náhradu nezbytných nákladů, které mu vznikly při zákonem uložené péči o památku. Nárok musí uplatnit písemně do šesti měsíců, kdy k výdajům došlo, a musí být k tomu předloženy příslušné doklady.¹⁰⁵

Pokud vlastník není schopen zajistit řádnou ochranu a odbornou péči, nebo hrozí poškození či zničení a památka není uložena ve veřejném archivu, poskytne mu ministerstvo bezplatnou odbornou pomoc, nebo uloží památku na dobu určitou do Národního archivu nebo do příslušného státního oblastního archivu, nejdéle na dobu jednoho roku.¹⁰⁶ V případě, kdy ani po roce nedojde ke změně, může o jejím dalším uložení rozhodnout ministerstvo opětovně, i z moci úřední. Po pominutí důvodů, kvůli kterým je památka uložena v Národním archivu nebo státním oblastním archivu, musí být po žádosti vlastníka památka neprodleně vydána.¹⁰⁷

⁹⁹ Zákon o archivnictví a spisové službě č. 499/2004 Sb.: účinnost od 1. ledna 2005. Český Těšín: Poradce, 2005. Zákony do kapsy. ISBN 80-7365-055-X, str. 23.

¹⁰⁰ Tamtéž, str. 23.

¹⁰¹ Tamtéž, str. 23.

¹⁰² Tamtéž, str. 23.

¹⁰³ Na základě § 85, zákona č. 499/2004 Sb. o archivnictví a spisové službě, byl změněn název Státního ústředního archivu na Národní archiv.

¹⁰⁴ Zákon o archivnictví a spisové službě č. 499/2004 Sb.: účinnost od 1. ledna 2005. Český Těšín: Poradce, 2005. Zákony do kapsy. ISBN 80-7365-055-X, str. 24.

¹⁰⁵ Tamtéž, str. 24.

¹⁰⁶ Tamtéž, str. 24.

¹⁰⁷ Tamtéž, str. 25.

2.4. Novelizace zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, č. 499/2004 Sb.

I nový zákon z roku 2004 procházel v průběhu let novelizacemi. Některé novelizace se týkají i archivních kulturních památek a národních kulturních památek. V roce 2009 byl vydán předpis, který ruší a mění některé právní předpisy, které plynou ze zákona č. 499/2004 Sb.¹⁰⁸ Tato novelizace se mimo jiné nově věnuje rušení prohlášení archiválií za archivní kulturní památku. Ministerstvo může k tomuto dojít z důvodu přehodnocení jejich významu. Návrh na zrušení může podat archiv nebo instituce, kde jsou archiválie uloženy, archiv, které je vede v základní nebo druhotné evidenci, nebo vlastník archiválie. Ministerstvo však může k rozhodnutí o zrušení dojít samo. Návrh musí obsahovat název, evidenční údaje a odůvodnění zrušení prohlášení.¹⁰⁹ Do roku 2020 však ke zrušení žádné archivní kulturní památky nedošlo. Od vydání novelizace zákona byla přijata pouze jedna žádost, podaná SOA v Zámrsku. Jednalo se o archivní kulturní památku 77, Protokol úpravy mezd novosvětských dělníků z roku 1796. Žádost však nebyla dostatečně odůvodněná (pouze jednou větou), a proto byla zamítnuta.¹¹⁰ Poslední změna zákona č. 499/2004 Sb. proběhla v dubnu 2019, ale žádná z novelizací se přímo netýkala problematice archivních kulturních památek a národních kulturních památek.¹¹¹

¹⁰⁸ Zákon č. 190/2009 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, § 21, odst. 6,7. [cit. 28.09.2020]. Dostupné online z <https://www.mvcr.cz/clanek/zakony.aspx>.

¹⁰⁹ Tamtéž, [cit. 28.10.2020].

¹¹⁰ Soukromá korespondence mezi: PhDr. Michal Wanner, Ph. D., <michal.wanner@mvcr.cz> Bakalářská práce–archivní kulturní památky a národní kulturní památky, Leona Zítová, <leona.zitova@tul.cz> 29.04.2021, 07:39, [cit. 03.05.2021].

¹¹¹ Zákony - Ministerstvo vnitra České republiky. [cit. 28.09.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zakony.aspx>.

3. Průběh prolašování archiválií za památky

Zákon č. 97/1974 Sb. o archivnictví sice nabyl účinnosti v lednu 1975, první prolašování archiválií za památky však proběhlo až o dva roky později.¹¹² V roce 1977 bylo za archivní kulturní památku prohlášeno 35 archiválií a archivních souborů.¹¹³ Jedná se o různorodé dokumenty, na jejichž výběr a prohlášení působila i tehdejší politická situace v Československu, kde od roku 1969 probíhala tzv. normalizace.

Mezi prvními prohlášenými památkami jsou například: protokol Politického klubu dělnického v Praze z roku 1880,¹¹⁴ svolání „Lide pracující!“ k 1. máji 1890, Rezoluce a memoranda organizací KSČ, závodních rad národních správ a národních výborů a požadavky na zestátnění klíčového průmyslu, bank, energetických zdrojů a podniků 1945–1947, dokumenty z porady představitelů politických stran, zájmových a odborových organizací a význačných osobností veřejného života konané 23. února 1948 v Obecním domě v Praze.¹¹⁵ Je patrné, že tyto archiválie nejde dnes porovnávat například s Archivem České koruny. Archiv si stále drží svou hodnotu, pro kterou byl za památku prohlášen.

Na příkladu vybraných archiválií jde ukázat vývoj prolašování. Často se z dnešní perspektivy nejedná o takové dokumenty, které by byly vybrány za památky i dnes. Už díky svému obsahu, původci nebo okolnostem samotného vzniku dokumentů. Je ale důležité si uvědomit, že i tak mají archiválie historickou hodnotu. Pro tehdejší politické představitele vyplynuly tyto archiválie jako důležité a viděli důvod, proč zrovna jim věnovat zvláštní péči. Shodovali se s vládnoucí ideologií a hlavně nějakým způsobem souvisely s komunistickým režimem. Prvním příkladem je prohlášení protokolu Politického klubu dělnického v Praze obsahující pět zápisů z valné hromady, z volby výboru a jeho představitelů a další zápisy ze schůzí.¹¹⁶ Za archivní památku byl prohlášen díky tomu, že představoval důležitý pramen pro dějiny dělnického hnutí.¹¹⁷ Svolání „Lide pracující!“ k 1. máji 1890, se skládá z původního přípisu četnického velitelství

¹¹² Kulturní památky – Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 29.09.2020]. Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kulturni-pamatky.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>.

¹¹³ Tamtéž, [cit. 29.09.2020].

¹¹⁴ *Politický klub dělnický byl socialistický spolek.*

¹¹⁵ Kulturní památky – Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 29.10.2020]. Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kulturni-pamatky.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>.

¹¹⁶ Národní archiv, Spis AKP č. 5, Archivní soubor Policejní ředitelství Praha, Protokol politického klubu dělnického v Praze 1880, Dokumenty k prohlášení za AKP, *Návrh na uznání archiválie za kulturní památku.*

¹¹⁷ Tamtéž, Spis AKP č. 5.

v Blatné se zprávou o přípravách oslavy. Provolání vyšlo nákladem Politického klubu českého dělnictva a obsahuje požadavek na osmihodinovou pracovní dobu a výzvu k oslavě 1. máje jako mezinárodního dělnického svátku.¹¹⁸ Jedná se o vůbec první českou psanou výzvu k oslavě 1. máje.¹¹⁹ Další archivní kulturní památka ukazuje snahu KSČ, závodních rad národních výborů o zestátnění podniků a poválečné poměry.¹²⁰ Soubor dokumentů z 23. února 1948 zachycují shromáždění, které svolala Ústřední rada odborů, aby na pověření sjezdu závodní rady, pomohla při obrodě Národní front.¹²¹ Zúčastnily se jej delegace KSČ, ÚRO, Československé sociální demokracie či generality československé armády. Soubor se skládá z prezenční listiny s podpisy například Klementa Gottwalda, Antonína Zápotockého či Vítězslava Nezvala, dále z úplného textu referátu, z příspěvků a ze závěrečného svolání.¹²²

V roce 1977 ale nebyly za památky prohlášeny pouze tyto ideologicky vyhovující archiválie, ale i mnoho dalších. Jejich historický význam se do dnes příliš nezměnil. Mezi nimi je dnes už národní kulturní památka sbírka „Historica Třeboň“, dále Klaudiánova mapa Čech, rukopis hry Josefa Kajetána Tyla „Fidlovačka“ z roku 1834 s textem národní hymny, torso archivu obce Lidice z let 1924-1941 či tzv. zakládací listiny kapituly litoměřické.¹²³

Další etapa probíhala v 80. letech, kdy do roku 1989 bylo prohlášeno 39 archivních kulturních památek. Mezi ně se řadí Manifest českých spisovatelů z května 1917, válečný deník 1. československého praporu v SSSR z 29.1.-19. 4. 1943, vyšehradský kancionál z 15. století, ústava Československé republiky z 9. května 1948, protokol úpravy mezd novosvětských dělníků z roku 1796, urbář kláštera strahovského z roku 1410 nebo kniha jednacích protokolů Vlasteneckého muzea v Praze z let 1822-1855.¹²⁴ Celkově bylo od roku 1977 do roku 1989 prohlášeno 85 archivních kulturních

¹¹⁸ Národní archiv, Spis AKP č. 6, Archivní soubor: České místodržitelství, Provolání „Lide pracující“, Dokumenty k prohlášení za AKP, *Návrh na uznání archiválie za kulturní památku*.

¹¹⁹ Tamtéž, Spis AKP č. 6.

¹²⁰ Národní archiv, Spis AKP č. 7, Mnísterstvo průmyslu, Praha, Rezoluce a memoranda organizací KSČ, závodních rad národních správ a národních výborů a požadavky na zestátnění klíčového průmyslu, bank, energetických zdrojů a podniků 1945-1947, Dokumenty k prohlášení za AKP, *Návrh na uznání archiválie za kulturní památku*

¹²¹ Národní archiv, Spis AKP č. 8, Archivní soubor Národní fronta – ústřední výbor, Praha, Dokumenty z porady představitelů politických stran, zájmových a odborových organizací a významných osobností veřejného života konané 23. února 1948 v Obecním domě v Praze, Dokumenty k prohlášení za AKP, *Návrh na uznání archiválie za kulturní památku*, spis č. 8.

¹²² Tamtéž, Spis AKP č. 8.

¹²³ Kulturní památky – Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 28.10.2020]. Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kulturni-pamatky.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>.

¹²⁴ Tamtéž, [cit. 29.10.2020].

památek, z nichž se v roce 1988 Archiv České koruny stal první národní kulturní památkou.¹²⁵

Po listopadu 1989 a následné změně režimu začal první výběr archiválií v roce 1991, nejvíce památek bylo vybráno v roce 1992. Velké množství dokumentů je spjato s církevní problematikou. Za archivní památku byly prohlášeny listiny z fondu Archiv české provincie dominikánského řádu do roku 1526, listiny Archivu českého velkopřevorství maltského řádu, tzv. Codex Damascus, vybrané části fondu Premonstráti Nová Říše či fondu Milosrdní bratři.¹²⁶ Z těchto a dalších archiválií je znatelný rozdíl v prohlašování památek. Před rokem 1989 by mohlo být jen stěží vybráno tolik dokumentů, které mají původce v církevní oblasti. V této době mohlo docházet až k opačným tendencím, kdy bylo myšleno hlavně na oblasti, které byly dříve upozaděny. Po roce 2000 bylo zatím za památku prohlášeno celkem 31 archiválií. Mezi nimi diplom Nobelovy ceny, která byla udělena v roce 1959 Jaroslavu Heyrovskému, dále vyšetřovací spis V-6301 MV akce „Střed“, tedy případu skupiny Milady Horákové.¹²⁷ V roce 2015 byl prohlášen za památku jmenný seznam československých dobrovolníků roty „Nazdar“, deník bojové činnosti České družiny z let 1914 až 1915 a Antifonář královny Elišky Rejčky.¹²⁸ Naposled ministerstvo památky prohlašovalo v roce 2018. Evidence byla rozšířena o soubor plánů a vedut židovského osídlení na Moravě z roku 1727, plány separace židovských obcí Osoblaha a Lipník nad Bečvou, soubor plánů a vedut židovského osídlení v Čechách roku 1727 a plány obcí Údlic, Jirkova, Přechapel a Horní Vsi s vyznačením židovského osídlení z roku 1727.¹²⁹

Od prvního archivní kulturní památky k poslední se mnoho proměnilo. Změnil se politický režim v republice, v platnost vešel nový zákon upravující archivnictví a s vývojem společnosti se vyvíjí i samotné archivnictví. Všechny prohlášené památky mají historickou hodnotu a jsou důležité pro českou, respektive československou historii. Představitelé předlistopadového archivnictví věnovali – či byli nuceni věnovat – větší pozornost i takovým pramenům, které přímo souvisely s vládnoucí komunistickou ideologií. Oproti tomu, polistopadový se více věnovali a věnují pramenům církevním,

¹²⁵ Kulturní památky – Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 28.10.2020]. Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kulturni-pamatky.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>.

¹²⁶ Tamtéž, [cit. 29.10.2020].

¹²⁷ Tamtéž, [cit. 29.10.2020].

¹²⁸ Tamtéž, [cit. 29.10.2020].

¹²⁹ Tamtéž, [cit. 29.10.2020].

pramenům z doby dřívější či doby válečné. Prozatím nejsou začleňovány dokumenty z doby pádu komunistického režimu a následného převzetí moci, ani prameny současné.

4. Národní kulturní památky

Následující kapitola je zaměřena na *Archiv České koruny 1158–1935, Moravské desky zemské* a *Archivní sbírku Historica Třeboň*, tedy na všechny národní kulturní památky (k roku 2020). V jednotlivých podkapitolách je věnována pozornost archivnímu i obecnému popisu jednotlivých archiválií s přihlédnutím k jejich historické hodnotě. Je rovněž nastíněn průběh jejich prohlášení za národní kulturní památky.

4.1. Archiv České koruny 1158–1935

Archiv České koruny je jedním z nejstarších archivních fondů České republiky. Svým obsahem a významem patří k nejvýznamnějším a nejcennějším pramenům pro starší české dějiny.¹³⁰ Je v něm uložen základní listinný materiál k našim dějinám a díky tomu je jedním ze základních symbolů české státnosti. Jedná se o archiv představitelů a držitelů státní moci, tedy panovníka a českých stavů, skládá se z dokumentů, které zajišťovaly a upravovaly postavení státu a jeho vnitřní uspořádání.¹³¹ Zahrnuje časové období od roku 1158 do roku 1935. Jde se o velice složitý soubor, ať už se jedná o jeho místopisné zařazení, obsah i charakter jednotlivých dokumentů.¹³² Název se ujal po vzniku Československé republiky, odborníky je často nazýván zkráceně „korunní archiv“.

V průběhu let se počet archiválií měnil, nyní je tvořen 2 525 inventárními jednotkami, se všemi doplňky obsahuje 2 822 archiválií.¹³³ Písemnosti se do archivu dostávaly z archivů jednotlivých příjemců, tedy zejména z archivů panovnických.¹³⁴ Většina listin je psána latinsky, první německy psaná je z roku 1310 a česky psaná z roku 1395.¹³⁵

¹³⁰ Archiv České koruny 1158–1935 - Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 28.10.2020]. Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/archiv-ceske-koruny-1158-1935-154554.aspx>.

¹³¹ Tamtéž, [cit. 28.10.2020].

¹³² Fond: Archiv České koruny (1158–1935), [cit. 28.10.2020]. Dostupné online z: <https://www.monasterium.net/mom/CZ-NA/ACK/fond>.

¹³³ Archiv České koruny 1158–1935 - Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 28.10.2020]. Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/archiv-ceske-koruny-1158-1935-154554.aspx>.

¹³⁴ Fond: Archiv České koruny (1158–1935), [cit. 28.10.2020]. Dostupné online z: <https://www.monasterium.net/mom/CZ-NA/ACK/fond>.

¹³⁵ Národní kulturní památky v archivnictví – Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 28.10.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/narodni-kulturni-pamatky-v-archivnictvi.aspx>.

Jádro je tvořeno dokumenty, které zajišťovaly právní postavení českého státu, zejména ve vztahu k římské říši. Nejstarším dochovaným dokumentem uloženým v korunním archivu je listina, kterou vydal římský císař Fridrich I. Barbarossa. Listina, zveřejněna v Řezně 11. prosince 1158, byla určena Vladislavovi, českému knížeti. Dědičně mu bylo umožněno nosit o velkých svátcích čelenku a listina mu propůjčila královský titul. V Archivu České koruny se nachází i nejznámější dokument starých českých dějin, a to tzv. Zlatá bula sicilská. Tu vydal v Basileji roku 1212 Fridrich II. Přemyslu Otakarovi I.¹³⁶ Téměř nepřetržitá přemyslovská vláda do roku 1306, zaručovala, že důležité dokumenty nebudou rozptýleny po různých dynastických archivech, ale soustředily se do jediného. Archiv Přemyslovců byl jako součást pokladu uložen ve Svatovítské bazilice, nepříznivými podmínkami se ale dochovalo pouze torzo.¹³⁷

Výrazně se do obsahu archivu zapsala vláda Lucemburků, zejména pak Karla IV. Když nastoupil na trůn Karlův předchůdce Jan Lucemburský, přivezl si s sebou jen pár dokumentů, které jsou však vesměs ztracené. Za vlády Karla IV. zažil i archiv největší rozkvět, z této doby pochází celá jedna třetina obsahu.¹³⁸ Svým úspěšným panováním rozšiřoval Karel IV. území a tím i archiv o různé spojenecké smlouvy, smlouvy o koupích hradů či měst. V archivu se tedy nalézají množství listin ze zemí, které dříve patřily k českému státu, například Braniborska, Slezska či Lužice.¹³⁹ Jedním z nejvzácnějších dokumentů je zlatá bula, kterou Karel IV. vydal roku 1347 a tím umožnil pražskému arcibiskupovi pomazat a korunovat českého krále.¹⁴⁰ Další důležitou částí, která zůstala po Karlu IV., je soubor sedmnácti státoprávních listin, které vydal jako římský král roku 1348.¹⁴¹ Potvrdil tím výsady a práva českých panovníků a upravil vztah státu k říši.¹⁴² Celkově se Karel IV. jako panovník zapsal do historie archivnictví. Karel IV. přestal archiv chápat jako součást rodinného pokladu dané vládnoucí dynastie, ale stal se z něho

¹³⁶ Národní kulturní památky v archivnictví – Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 28.10.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/narodni-kulturni-pamatky-v-archivnictvi.aspx>.

¹³⁷ Archiv České koruny – Národní archiv, Badatelna.eu, [cit. 03.12.2020]. Dostupné online z: <http://www.badatelna.eu/fond/64/uvod/24>.

¹³⁸ Fond: Archiv České koruny (1158–1935), [cit. 28.10.2020]. Dostupné online z: <https://www.monasterium.net/mom/CZ-NA/ACK/fond>.

¹³⁹ Archiv České koruny 1158-1935 - Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 28.10.2020]. Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/archiv-ceske-koruny-1158-1935-154554.aspx>.

¹⁴⁰ Tamtéž, [cit. 28.10.2020].

¹⁴¹ Archiv České koruny – Národní archiv, Badatelna.eu, [cit. 28.10.2020], Inventář Antonín Haas. Dostupné online z: <http://www.badatelna.eu/fond/64/uvod/24>.

¹⁴² Tamtéž, [cit. 28.10.2020].

archiv státní instituce, součást pokladu zemí České koruny.¹⁴³ Pravděpodobně v 50. letech 14. století jmenoval prvního archiváře, zasadil se i o to, aby se do archivu ukládalo mnohem větší množství listin a provedl jeho reorganizaci, čímž ho posunul kvalitativně na vyšší úroveň.¹⁴⁴ První archivář se zasloužil o první opravdové uspořádání archivu, vznikl také první kopiář, ten se ale nedochoval a je znám pouze z pozdějších přepisů.¹⁴⁵ Nejstarší dochovaný kopiář pochází z roku 1437 a pořídil ho karlíštejnský purkrabí Menhart z Hradce.¹⁴⁶

Archiv často měnil i své místo uložení. Po smrti Václava IV. byl odvezen ze země, příkaz k tomu tehdy dal král Zikmund. Po jeho volební kapitulaci byl archiv vrácen a roku 1436 uložen v kapli sv. Kříže na Karlštejně.¹⁴⁷ Další změna místa nastala v roce 1619 během protihabsburského povstání, kdy byl přemístěn na Pražský hrad.¹⁴⁸ Avšak nejsou známá všechna místa uložení, často se záměrně tajila.¹⁴⁹ V 16. století proběhla revize a nové uspořádání archivu. Z inventářů a kopiářů je zřejmé, že přibývalo písemností, které byly adresovány českým stavům.¹⁵⁰ To se nejznatelněji projevilo v době vlády Jagellonců.¹⁵¹ Mezi nejznámější dokument patří tzv. majestát Rudolfa II., který zajišťoval nekatolickým stavům náboženskou svobodu.¹⁵² Jeden z důležitějších státoprávních dokumentů vznikl v roce 1619. Jedná se o ústavu českého státu, která byla vyhlášena 31. července na generálním sněmu v Praze.¹⁵³

Po porážce českých stavů v roce 1620 se změnil celý obsah Archivu České koruny.¹⁵⁴ Přestaly se do něho ukládat stavovské listiny a po přemístění dvorské a panovnické kanceláře do Vídně se do registratury české kanceláře zařazovaly i listiny,

¹⁴³ Archiv České koruny – Národní archiv, Badatelna.eu, [cit. 28.10.2020]. Inventář Antonín Haas, Dostupné online z: <http://www.badatelna.eu/fond/64/uvod/24>.

¹⁴⁴ Tamtéž, [cit. 28.10.2020].

¹⁴⁵ Tamtéž, [cit. 28.10.2020].

¹⁴⁶ Fond: Archiv České koruny (1158-1935), [cit. 28.10.2020]. Dostupné online z: <https://www.monasterium.net/mom/CZ-NA/ACK/fond>.

¹⁴⁷ Tamtéž, [cit. 28.10.2020].

¹⁴⁸ Tamtéž, [cit. 28.10.2020].

¹⁴⁹ Tamtéž, [cit. 28.10.2020].

¹⁵⁰ Archiv České koruny – Národní archiv, Badatelna.eu, [cit. 28.10.2020]. Inventář Antonín Haas, Dostupné online z: <http://www.badatelna.eu/fond/64/uvod/24>.

¹⁵¹ Tamtéž, [cit. 28.10.2020].

¹⁵² Národní kulturní památky v archivnictví – Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 28.10.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/narodni-kulturni-pamatky-v-archivnictvi.aspx>.

¹⁵³ Archiv České koruny 1158-1935 - Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 28.10.2020]. Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/archiv-ceske-koruny-1158-1935-154554.aspx>.

¹⁵⁴ Tamtéž, [cit. 28.10.2020].

kteře přijímali Habsburkové jako čeští králové.¹⁵⁵ Po delší době první návrh na nové uspořádaní archivu podal Jan Josef Löw z Erlsfeldu císaři Karlu VI.¹⁵⁶ Během let 1706–1710 totiž potřeboval pracovat s archivem a zjistil, že listiny jsou často neuspořádané a poškozené.¹⁵⁷ Jako základ vzal knihy privilegií z roku 1547 a listiny uložené v korunním archivě uspořádal do dvou seznamů. V prvním zaznamenal ty, které byly přepsané v knize privilegií, a v druhém ty, které našel na místě.¹⁵⁸ Po listinách i pátral a k těm, které našel v jiných archivech či registraturách, pořídil zvláštní seznam.¹⁵⁹ Korunní archiv byl přemístěn na nové místo, a to do místnosti u Svatovítské katedrály.¹⁶⁰ Na příkaz Marie Terezie byly dvě části archivu v roce 1750 převezeny do Vídně. Šlo o listiny, které byly spjaty s panovnickým domem a druhá část přímo s Českou korunou a královstvím.¹⁶¹ Listiny se vrátily až po archivní rozluce s Rakouskem.¹⁶² Z 18. století pocházejí pouze tři listiny a do korunního archivu se větší objem dostává až po stoleté pauze. První je říjnový diplom z 20. října 1860 a záznam o otevření korunní komory v chrámu sv. Víta, z roku 1911. Poslední dvě listiny byly uloženy v letech 1928 a 1935 a zachycují popis úpravy hrobky králů.¹⁶³ Další významný zásah do struktury proběhl během německé okupace, kdy probíhala archivní rozlučka.¹⁶⁴ Z archivního fondu byly vybírány listiny, které náležely do zabraného území a obsahem vyhovovaly nacistické ideologii.¹⁶⁵

Inventář k fondu vytvořil Antonín Haas v letech 1955–1958. Poprvé jím spojil vídeňskou a pražskou část archivu v jednotlivou řadu, která byla uspořádaná chronologicky.¹⁶⁶ Na ní navazují čtyři řady ověřených opisů, většinou z poloviny 18. století. Chronologickým uspořádáním došlo k zániku skupin dokumentů, které byly vytvořeny podle určité podobnosti, například územní, jazykové či věcné. Došlo tak

¹⁵⁵ Archiv České koruny – Národní archiv, Badatelna.eu, [cit. 28.10.2020]. Inventář Antonín Haas, Dostupné online z: <http://www.badatelna.eu/fond/64/uvod/24>.

¹⁵⁶ Tamtéž, [cit. 28.10.2020].

¹⁵⁷ Archiv České koruny – Národní archiv, Badatelna.eu, [cit. 28.10.2020]. Inventář Antonín Haas, Dostupné online z: <http://www.badatelna.eu/fond/64/uvod/24>.

¹⁵⁸ Tamtéž, [cit. 28.10.2020].

¹⁵⁹ Tamtéž, [cit. 28.10.2020].

¹⁶⁰ Tamtéž, [cit. 28.10.2020].

¹⁶¹ Tamtéž, [cit. 28.10.2020].

¹⁶² Archiv České koruny 1158–1935 - Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 28.10.2020]. Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/archiv-ceske-koruny-1158-1935-154554.aspx>.

¹⁶³ Tamtéž, [cit. 28.10.2020].

¹⁶⁴ Archiv České koruny – Národní archiv, Badatelna.eu, [cit. 28.10.2020]. Inventář Antonín Haas, Dostupné online z: <http://www.badatelna.eu/fond/64/uvod/24>.

¹⁶⁵ Tamtéž, [cit. 28.10.2020].

¹⁶⁶ Tamtéž, [cit. 28.10.2020].

k tomu, že se listiny, které spolu souvisejí, často rozptýlily po souboru.¹⁶⁷ Roku 1950 proběhla problematická konzervace historicky nejcenější části korunního archivu, při níž bohužel došlo k poškození všech vybraných listin.¹⁶⁸ I přes následnou snahu se až v 80. letech podařilo stanovit takovou rekonverzační metodu, díky které mohlo dojít k rekonverzaci.¹⁶⁹ V roce 1978 začala vycházet mnohosvazková faksimilová edice, která postupně zpřístupňuje všechny archiválie.¹⁷⁰

4.1.1. Průběh prohlášení za národní kulturní památku

Archiv České koruny přesahuje svým významem všechny ostatní archivní celky a patří i k nejcenějším archivním souborům svého druhu v Evropě.¹⁷¹ Prvním předpokladem pro prohlášení archivu za národní kulturní památku bylo to, aby již byl archivní kulturní památkou. K tomu došlo rozhodnutím ministerstva vnitra ze 7. července 1977 podle § 3 odst. 1 zákona o archivnictví.¹⁷² Návrh na prohlášení za národní kulturní památku předložil Státní ústřední archiv v Praze v červenci 1987.¹⁷³ Podložen byl tím, že tvoří stěžejní a nezastupitelnou součást historického dědictví země a stále měl aktuální politický a státoprávní význam. V době předložení byl archiv umístěn ve Státním ústředním archivu v Praze, kde mu byla věnována maximální péče. Dalším krokem pro prohlášení byla rekonstrukce trezorových prostor a zabezpečení technických podmínek (vlhkost, teplota, aj.), Státní ústřední archiv v Praze, také se zavázal k výstavbě nového trezoru. K zajištění vědecké i informační dostupnosti listin byly vytvářeny fotodokumentace, faksimiliové edice a výběrové řady edic. Propagace byla zajištěna publikací „Archiv České koruny“. Tím navrhovatel zdůvodnil, proč by se měl tento archivní soubor stát národní kulturní památkou.

Návrh předložil vládě ČSR tehdejší ministr vnitra a životního prostředí ČSR, RSDr. Václav Jireček, který se na tom dohodl s ministrem kultury ČSR.¹⁷⁴ Nejdříve byl projednán legislativní radou vlády ČSR. Věnoval se mu předkladatel v tzv. připomínkovém řízení, s ústředními orgány státní správy, s Generální prokuraturou ČSR

¹⁶⁷ Archiv České koruny – Národní archiv, Badatelna.eu, [cit. 28.10.2020]. Inventář Antonín Haas, Dostupné online z: <http://www.badatelna.eu/fond/64/uvod/24>.

¹⁶⁸ Tamtéž, [cit. 28.10.2020].

¹⁶⁹ Tamtéž, [cit. 31.10.2020].

¹⁷⁰ Tamtéž, [cit. 31.10.2020].

¹⁷¹ Národní kulturní památky v archivnictví – Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 31.10.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/narodni-kulturni-pamatky-v-archivnictvi.aspx>.

¹⁷² Národní archiv, Spis NKP č. 1, Archivní soubor: Archiv české koruny, Dokumenty k prohlášení za NKP, *Návrh na uznání archiválie za národní kulturní památku*.

¹⁷³ Tamtéž, spis NKP č. 1.

¹⁷⁴ Tamtéž, spis NKP č. 1.

a Československou akademií věd.¹⁷⁵ Akademie věd se rozhodla podpořit návrh, stejně tak ministr kultury. Na základě všech předložených důvodů pro prohlášení se sekretariát Legislativní rady shodl na doporučení vládě, aby Archiv České koruny prohlásila za národní kulturní památku.¹⁷⁶ Samotná vláda ČSR schválila nařízení o prohlášení Archivu České koruny za národní kulturní památku 17. srpna 1988.¹⁷⁷

4.2. Moravské desky zemské

Moravské desky zemské jsou v pořadí druhou národní kulturní památkou. Jsou nejvzácnějším archivním celkem, který vznikl z činnosti stavovských institucí moravského markrabství.¹⁷⁸ Jedná se o veřejné úřední knihy, kterými se zajišťovala usnesení zemských sněmů a soudů a také zabezpečovala veřejná a soukromá práva feudální politické reprezentace na Moravě.¹⁷⁹ Zajišťovaly zemskou suverenitu, základní svobody a práva svobodných obyvatel moravského markrabství.¹⁸⁰

Nejstarší moravské desky zemské pocházejí z roku 1348, na rozdíl od českých desek zemských, kde je souvislá řada dochována až od roku 1541.¹⁸¹ První řada desek obsahuje tzv. stavovské rukopisy v užším slova smyslu, nejvíce jsou zde zastoupeny sněmovní památky, což jsou protokoly z jednání, či šlechtické matriky.¹⁸² Dalším typem písemností jsou například knihy kšaftů pro šlechtu, která nevlastnila majetek, knihy panského a rytířského stavu a kvatery slibů věrnosti.¹⁸³ Druhou řadou vytvářejí vlastní zemské desky pro převody šlechtického pozemkového majetku.¹⁸⁴ Součástí je 38 svazků Olomoucké cúdy¹⁸⁵ a 35 svazků Brněnské cúdy z let 1348-1642. Nejstarší jsou psány

¹⁷⁵ Národní archiv, Spis NKP č. 1, Archivní soubor: Archiv české koruny, Dokumenty k prohlášení za NKP, *Návrh na uznání archiválie za národní kulturní památku*.

¹⁷⁶ Tamtéž, spis NKP č. 1.

¹⁷⁷ Tamtéž, spis NKP č. 1.

¹⁷⁸ Národní kulturní památky v archivnictví – Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 31.10.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/narodni-kulturni-pamatky-v-archivnictvi.aspx>.

¹⁷⁹ Tamtéž, [cit. 31.10.2020].

¹⁸⁰ URBÁNKOVÁ, Libuše. *Stavovské rukopisy, 1348–1884*, Moravský zemský archiv v Brně, Brno 1990., [cit. 30.10.2020], str. 3. Dostupné online z: <http://www.mza.cz/a8web/a8apps1/A3/A3-Inventar.pdf>.

¹⁸¹ Národní kulturní památky v archivnictví – Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 31.10.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/narodni-kulturni-pamatky-v-archivnictvi.aspx>.

¹⁸² URBÁNKOVÁ, Libuše. *Stavovské rukopisy, 1348–1884*, Moravský zemský archiv v Brně, Brno 1990., [cit. 31.10.2020], str. 3. Dostupné online z: <http://www.mza.cz/a8web/a8apps1/A3/A3-Inventar.pdf>.

¹⁸³ Tamtéž, [cit. 31.10.2020].

¹⁸⁴ Národní kulturní památky v archivnictví – Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 31.10.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/narodni-kulturni-pamatky-v-archivnictvi.aspx>

¹⁸⁵ Termín cúda označuje soudní obvod.

latinsky, později byla používána čeština.¹⁸⁶ Do třicetileté války byly knihy jednotné, v roce 1642 je nahradily kvaterny trhové, které byly vedené podle jednotlivých krajů.¹⁸⁷ Třetí řadu tvoří knihy půhonné, vzniklé z agendy stavovského většího zemského soudu, který měl na starosti všechny velké spory panského stavu i ostatní pře.¹⁸⁸ Avšak duchovní stav a královská města soudil jen v případě neshod o zemskodeskové statky.¹⁸⁹

V zemských deskách nalezne většina moravských měst a vesnic nejstarší písemnou zprávu o své existenci. Dokládají také feudální rozdrobenost pozemkové držby v polovině 14. století a následné tvoření větších celků a velkostatků.¹⁹⁰ Moravské desky zemské nejsou důležité pouze pro Moravu, ale mají i evropský i celosvětový význam jako instituce, která dala základ ceněným rakousko-uherským pozemkovým knihám.¹⁹¹ Význam mají desky nejenom vnitřní, ale i vnější. Knihy, u kterých se zachovaly původní desky, jsou také dokladem moravské renesanční vazby.¹⁹² Jde o soubor moravské iluminátorské tvorby ze 14.-16. století.¹⁹³ Největší výzdoby se dočkaly desky zemské jakožto nejcennější knihy. Ty měly určitou zdobnost vždy, ze začátku byla výzdoba jednodušší a skládala se pouze ze znaku zodpovědného úředníka.¹⁹⁴ Později se tento znak stal součástí bohaté malířské výzdoby obou desek vazby. Často byly zachycené portréty představitelů úřadů, společně se znaky vlastního a spřízněného rodu.¹⁹⁵

Desky zemské jsou součástí archivního fondu Stavovské rukopisy. Ten je jako celek základním a nejdůležitějším pramenem pro dějiny Moravy. Díky jeho významu a jedinečnosti byl v prosinci 1989 prohlášen za archivní kulturní památku.¹⁹⁶ Hodnota všech knih není stejná, za památku nebylo prohlášeno 73 knih opisů zemských desek

¹⁸⁶ Moravské desky zemské – Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 31.10.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/moravske-desky-zemske.aspx>.

¹⁸⁷ Tamtéž, [cit. 31.10.2020].

¹⁸⁸ URBÁNKOVÁ, Libuše. *Stavovské rukopisy, 1348–1884*, Moravský zemský archiv v Brně, Brno 1990., [cit. 01.11.2020], str. 3. Dostupné online z: <http://www.mza.cz/a8web/a8apps1/A3/A3-Inventar.pdf>.

¹⁸⁹ Tamtéž, [cit. 01.11.2020].

¹⁹⁰ Moravské desky zemské – Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 30.10.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/moravske-desky-zemske.aspx>.

¹⁹¹ Tamtéž, [cit. 01.11.2020].

¹⁹² Tamtéž, [cit. 01.11.2020].

¹⁹³ Tamtéž, [cit. 01.11.2020].

¹⁹⁴ URBÁNKOVÁ, Libuše. *Stavovské rukopisy, 1348–1884*, Moravský zemský archiv v Brně, Brno 1990., [cit. 01.11.2020], str. 3. Dostupné online z: <http://www.mza.cz/a8web/a8apps1/A3/A3-Inventar.pdf>.

¹⁹⁵ Moravské desky zemské – Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 01.11.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/moravske-desky-zemske.aspx>.

¹⁹⁶ Tamtéž, [cit. 01.11.2020].

z 18. století a lenní knihy olomouckého biskupství.¹⁹⁷ Z fondu byly také vyřazeny jednotlivé kusy, které do něho nepatřily. Po všech přesunech čítá fond 796 knih, řada tzv. Stavovských rukopisů z let 1518–1849 81 knih, Zemské desky z let 1348–1884 598 knih a řada Půhony z let 1405–1783 117 knih.¹⁹⁸ Přepočty si vyžádaly úpravu inventáře z 60. let 20. století, ke které došlo v roce 1990, kdy byl také podán návrh na prohlášení desek zemských za národní kulturní památku. K tomu došlo v únoru 1998, kdy vláda České republiky vydala nařízení a prohlášení bylo zdůvodněno potřebnými náležitostmi. Moravské desky zemské podle vlády dokládají zemskou stavovskou suverenitu, práva, svobody a majetkové držby.¹⁹⁹

4.3. Archivní sbírka *Historica Třeboň*

Třetí národní kulturní památkou je archivní sbírka *Historica Třeboň*. Jedná se o unikátní soubor archiválií k dějinám zemí Koruny české i sousedních zemí, které se dochovaly v archivu předního šlechtického rodu pánů z Rožmberka.²⁰⁰ Fond tvoří 8 020 archiválií, které jsou uspořádány chronologicky, od roku 1216 do roku 1659.²⁰¹ Celá archivní sbírka je uložena ve Státním oblastním archivu v Třeboni.

Samotné postavení sbírky odpovídá společenskému významu rodu, jehož příslušníci zastávali přední úřady u královského dvora a měli i vysoké postavení v samotné šlechtické obci.²⁰² Páni z Rožmberka shromáždili v archivu množství různorodých písemných dokumentů, které byly poprvé uspořádány a historicky použity Václavem Březanem, archivářem Petra Voka z Rožmberka.²⁰³ Právě Václav Březan na sklonku 16. století vyčlenil archiválie do skupiny nazvané „*Monumenta ad publicam regni Bohemiae spectanta, věci zemské a paměti historické*“.²⁰⁴ Význam a důležitost listin ocenil při svém bádání v třeboňském archivu František Palacký. Z jeho podnětu byly

¹⁹⁷ URBÁNKOVÁ, Libuše. *Stavovské rukopisy, 1348–1884*, Moravský zemský archiv v Brně, Brno 1990., [cit. 01.11.2020], str. 3. Dostupné online z: <http://www.mza.cz/a8web/a8apps1/A3/A3-Inventar.pdf>.

¹⁹⁸ Tamtéž, [cit. 01.11.2020].

¹⁹⁹ Nařízení vlády č. 46/1998 Sb., o prohlášení Moravských zemských desek za národní kulturní památku. [cit. 01.11.2020]. Dostupné online z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-46>.

²⁰⁰ Národní kulturní památky v archivnictví – Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 31.10.2020]. Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/narodni-kulturni-pamatky-v-archivnictvi.aspx>.

²⁰¹ *Historica Třeboň*, SOA Třeboň. Dostupné online z: <https://digi.ceskearchivy.cz/Listy-a-listiny-SOA-v-Treboni-oddeleni-Trebon-Historica-Trebon>, [cit. 02.11.2020].

²⁰² Fond: *Historica Třeboň (1216–1625)*. Dostupné online z: <https://www.monasterium.net/mom/CZ-SOAT/Historica/fond>, [cit. 02.11.2020].

²⁰³ *Historica Třeboň*, SOA Třeboň. Dostupné online z: <https://digi.ceskearchivy.cz/Listy-a-listiny-SOA-v-Treboni-oddeleni-Trebon-Historica-Trebon>, [cit. 02.11.2020].

²⁰⁴ Tamtéž, [cit. 02.11.2020].

vyčleněny nejvýznamnější archiválie, z kterých vznikla sbírka Historica.²⁰⁵ Pro ni se staly základem archiválie, které již dříve vybral Václav Březan, dále byly zařazeny archiválie s podobným charakterem i ty, které vznikly až po vymření rodu Rožmberků.²⁰⁶

Obsah celého souboru nelze souhrnně charakterizovat, nalézají se v něm archiválie, které souvisí s politickými, právními, správními, vojenskými, církevními i kulturními dějinami českého státu, střední Evropy a v určitých případech i dějinami celé Evropy.²⁰⁷ Mimo střední Evropu zasahují především psané noviny, které mapovaly politické dění na celém kontinentu a které byly Rožmberkům zasílány jejich agenty, kteří byli po celé Evropě.²⁰⁸ Nejstarším dokumentem je pergamenová listina vydaná 28. ledna 1216 v Lateráně papežem Innocencem III.²⁰⁹ Dalším významným dokumentem je originál mírové smlouvy českého krále Přemysla Otakara II. s uherským králem Belou, která byla podepsána 3. dubna 1254.²¹⁰ Ve sbírce se nachází listina Karla IV., která má formu královského majestátu a kterou v roce 1355 odvolal a rušil soubor zákonů a práv Království českého. Jedním z nejvýznamnějších dokumentů je nejstarší česky psaná listina, vydaná králem Václavem IV. roku 1394.²¹¹ V souboru je vedena Popravčí kniha pánů z Rožmberka, která na 46 listech, zaznamenává česky psané výpovědi vyslýchaných z let 1390–1429.²¹² Z 16. století se zachovala celá souvislá řada dokumentů, která čítá velké množství korespondence, ale i písemnosti, které významem zasahují i do Evropy.²¹³ Z tohoto období zde jsou i dokumenty zachycující výpravu Viléma z Rožmberka do Polska, která skončila jeho neúspěšnou kandidaturou na polský trůn.²¹⁴ Poslední písemnosti pocházejí ze 17. století.

Archivní sbírka Historica Třeboň je již od dob Františka Palackého považována za jedinečný pramen pro starší české dějiny.²¹⁵ Dlouhou dobu ale byla zpřístupněna pouze rukopisným souborem německých regist, které zpracovali tvůrci sbírky, archiváři

²⁰⁵ Historica Třeboň, SOA Třeboň. Dostupné online z: <https://digi.ceskearchivy.cz/Listy-a-listiny-SOA-v-Treboni-oddeleni-Trebon-Historica-Trebon>, [cit. 02.11.2020].

²⁰⁶ Tamtéž, [cit. 02.11.2020].

²⁰⁷ Tamtéž, [cit. 02.11.2020].

²⁰⁸ Tamtéž, [cit. 02.11.2020].

²⁰⁹ Tamtéž, [cit. 02.11.2020].

²¹⁰ Tamtéž, [cit. 02.11.2020].

²¹¹ Tamtéž, [cit. 02.11.2020].

²¹² Tamtéž, [cit. 02.11.2020].

²¹³ Tamtéž, [cit. 02.11.2020].

²¹⁴ Tamtéž, [cit. 02.11.2020].

²¹⁵ Archivní sbírka Historica Třeboň – Ministerstvo vnitra České republiky. [cit. 02.11.2020]. Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/archivni-sbirka-historica-trebon.aspx>.

Vojtěch Häusler a František Metze.²¹⁶ Již v roce 1977 byla sbírka prohlášena za archivní kulturní památku. To byl první předpoklad, který sbírka musela splňovat, aby se mohla stát národní kulturní památkou. Tomu předcházelo vytvoření nového, moderního inventáře, který zpracoval v letech 1993-1997 archivář Adolf Kalný. Inventář přinesl souborný český popis dokumentů a evidenční zpřesnění souboru.²¹⁷ V roce 2000 podal Státní oblastní archiv v Třeboni návrh na prohlášení sbírky za národní kulturní památku. Česká vláda svým nařízením z 31. května 2000 vyhověla návrhu a archivní sbírku Historica Třeboň za národní kulturní památku prohlásila.²¹⁸ S účinností od 1. července 2000 tak spravuje Státní oblastní archiv v Třeboni národní kulturní památku, v České republice již třetí.²¹⁹

²¹⁶ Archivní sbírka Historica Třeboň – Ministerstvo vnitra České republiky. [cit. 02.11.2020]. Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/archivni-sbirka-historica-trebon.aspx>.

²¹⁷ Tamtéž, [cit. 02.11.2020].

²¹⁸ Nařízení vlády č. 170/2000 Sb., o prohlášení archivní sbírky Historica Třeboň za národní kulturní památku. [cit. 02.11.2020]. Dostupné online z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-170>.

²¹⁹ Tamtéž, [cit. 02.11.2020].

5. Archivní kulturní památky

Následující kapitola si klade za cíl přiblížení konkrétních příkladů archivních kulturních památek. Za tímto účelem bylo vybráno deset z celkových sto šedesáti sedmi případů (k roku 2020). Celkově ale bylo prohlášeno sto sedmdesát pět archivních kulturních památek, avšak v průběhu let došlo ke slučování některých z nich. Stalo se tak u celkově osmi archivních kulturních památek, které byly včleněny do dvou již také prohlášených. Jedná se o AKP č. 58 Sněmovní památky sv. I z let 1518-1546, AKP č. 59 Sněmovní kopiář z let 1526-1546, AKP č. 60 Nejstarší kniha půhonná a nálezová brněnské cúdy z let 1406-1415, č. 61 Nejstarší kniha půhonná a nálezová olomoucké cúdy z let 1405-1412. Které byly sloučeny s AKP č. 20 Stavovské rukopisy a to z toho důvodu, že jsou součástí jednoho fondu.²²⁰ Stalo se tomu také u AKP č. 25 Knihy roků opavských krnovských z 16. a počátku 17. století a AKP č. 25a. zemské desky (knihy zadní) knížectví opavského, krnovského a české části knížectví nisského a těšínského včetně repertářů a indexů, které se ze stejného důvodu staly součástí AKP. č. 20 Souboru rukopisů Slezského stavovského archivu. Poslední památky, které se spojily do jiné, jsou AKP č. 22. Tzv. inaugurační diplom krále Jana Lucemburského z r. 1311 a AKP č. 57. Listina krále Jiřího z Poděbrad z 13. ledna 1464, zahrnuly se do AKP č. 117 Stavovské listiny.²²¹

V rámci popisu jednotlivých archiválií bude pozornost zaměřena především na jejich popis s přihlédnutím k historickému významu. Právě historická hodnota a s ní související odůvodnění žádosti o prohlášení za archivní kulturní památku souvisí s dalším jevem, jenž chce práce sledovat. Tím jsou okolnosti a možný dobový zájem na prohlášení dané památky.

Jak již bylo zmíněno v úvodu, ve společnosti není velký všeobecný přehled o tom, že existují i jiné, než nemovitě kulturní památky. Hrady či zámky jsou pro laickou veřejnost pochopitelně lákavější, neboť jejich význam a historickou hodnotu vidí na první pohled. Dalším důvodem neznalosti může být dostupnost archivních kulturních památek. K takovýmto památkám je samozřejmě ztížený přístup, jelikož jsou uloženy v příslušných archivech. Než se k archivním kulturním památkám žadatel dostane, pokud to daný archiv umožňuje, musí projít určitým procesem zpřístupnění.

²²⁰ Kulturní památky – Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 15.02.2021]. Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kulturni-pamatky.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>.

²²¹ Tamtéž, [cit. 15.02.2021].

Archivní kulturní památky spravují příslušné archivy či kulturně vědecké instituce, které jim věnují zvláštní pozornost. Jedná se jak o státní archivy, tak i archivy specializované. Ve své evidenci vedou archivní kulturní památky státní oblastní archivy, státní okresní archivy či Národní archiv. Nejvíce archivních kulturních památek, 32, spravuje Moravský zemský archiv. Následuje Národní archiv s 26 památkami, po něm Státní oblastní archiv v Třeboni s 16 památkami a Státní oblastní archiv v Zámrsku s 13 památkami, vše k roku 2020.²²² Každý státní oblastní archiv má ve své evidenci alespoň jednu archivní kulturní památku. Archivní kulturní památky spravují i některé specializované archivy, jako například Archiv Národního muzea nebo Vojenský historický archiv.²²³

Jednotlivé příklady byly voleny takovým způsobem, aby poskytovaly přehled napříč roky, v nichž byly prohlášovány. Jedná se také o archiválie pocházející z různých sfér. V tomto výběru jsou zastoupeny jak listiny úředních povah, církevního původu, kulturního zaměření, ale také umělecká díla. Nutno zmínit, že volba příkladů památek byla výrazně limitována dostupností informací k nim či jejich formou zpracování.

Ve výsledku se jedná o následující památky: Spis o mzdovém sporu mezi tiskařskými dělníky a majiteli kartounek 1823, 30. leden – 8. srpen; Svatováclavský výbor 1848, Národní výbor 1848; Pamětní zakládací listina Národního divadla v Praze z roku 1868; Urbář arcibiskupských statků po roce 1390; Listina Přemysla Otakara I. z 24. července 1224; Kresba Petra Brandla Svatá rodina; Listiny Archivu české františkánské provincie do roku 1526; Listiny fondu Premonstráti Strahov do roku 1526; Soubor nejstarších archiválií k dějinám ČVUT z let 1705-1744 a Soubor plánů a vedut židovského osídlení v Čechách z roku 1727.²²⁴ Tyto památky jsou řazeny chronologicky dle data jejich prohlášení za památky, nikoliv dle data vzniku. Kromě popisu vybraných památek je kompletní seznam, citovaný z internetových stránek Ministerstva vnitra, obsažen v příloze této bakalářské práce.

²²² Kulturní památky – Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 15.02.2021]. Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kulturni-pamatky.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>.

²²³ Tamtéž, [cit. 15.02.2021].

²²⁴ Tamtéž, [cit. 15.02.2021].

5.1. Spis o mzdovém sporu mezi tiskařskými dělníky a majiteli kartounek 1823, 30. leden–8. srpen

Mezi první prohlášené archivní kulturní památkou se zařadily písemnosti archivního souboru Policejního ředitelství Praha, které zachycují mzdový spor mezi tiskařskými dělníky a majiteli kartounek v roce 1823.²²⁵ Ve sporu šlo především o tovaryše, kteří řešili mzdové záležitosti, podporu nemocných a nezaměstnaných dělníků a také formu pomoci vandrujícím tovaryšům.²²⁶ Spis obsahuje provolání magistrátu Prahy, které zakazuje dělníkům dožadovat se zvýšení mzdy a oznamuje, že takovéto žádosti jsou protizákonné. Je zde také opis žádosti, ve které tovaryši žádají o vyslání komise, která měla spor urovnat. Spis dále obsahuje návrh opatření na řešení otázky, jak vytvořit podpůrné pokladny jen pro nemocné a nezaměstnané dělníky.²²⁷

Jedná se o písemný pramen, který zaznamenává jedno z prvních hromadných vystoupení dělníků pražských kartounek. Návrh na prohlášení za archivní kulturní památku podal Státní ústřední archiv v Praze v březnu 1977. Odůvodněn byl právě jedinečností písemností a událostí. Ministerstvo vnitra – archivní správa rozhodla o prohlášení 7. července 1977.²²⁸

5.2. Svatováclavský výbor 1848, Národní výbor 1848

Svatováclavský výbor 1848 a Národní výbor 1848 tvoří součást archivního souboru Svatováclavský výbor roku 1848, Praha. Archivní soubor je mimo jiné zajímavý okolnostmi svého prohlašování. V důvodech uvedených v návrhu na prohlášení za archivní kulturní památku je patrné ideové zabarvení zapříčiněné dobou prohlášení. V těchto důvodech jsou vyzdvíženy především body související s dělnictvem.

Svatováclavský výbor měl 24 členů a byl zvolený na schůzi obrozenců ve Svatováclavských lázních dne 11. března 1848 a stal se hlavní silou politického hnutí.²²⁹ Prvotním úkolem výboru bylo předložení petice císaři Ferdinandovi V., šlo o tzv. první pražskou petici. Ale zajišťoval i jiné věci, jako starost o nezaměstnané

²²⁵ Národní archiv, Spis AKP č. 2, Archivní soubor: Policejní ředitelství Praha. Spis o mzdovém sporu mezi tiskařskými dělníky a majiteli kartounek, Dokumenty k prohlášení za AKP, *Návrh na uznání archiválie za kulturní památku.*

²²⁶ Tamtéž, spis AKP č. 2.

²²⁷ Tamtéž, spis AKP č. 2.

²²⁸ Národní archiv, Spis AKP č. 3, Archivní soubor: Svatováclavský výbor roku 1848 Praha, Svatováclavský výbor 1848 Národní výbor 1848, Dokumenty k prohlášení za AKP, *Návrh na uznání archiválie za kulturní památku.*

²²⁹ Tamtéž, spis AKP č. 3.

dělníky.²³⁰ V dubnu 1848 se výbor rozšířil na 100 členů a s názvem změněným na Národní výbor se stal uznávanou politickou silou.²³¹ V červnu 1848, po poraženém povstání, byl Národní výbor rozpuštěn.

Svatováclavský výbor úřadoval od svého zvolení v březnu do 10. dubna. Registratura mimo jiné obsahuje materiál spjatý s problematikou nezaměstnanosti dělnictva a dalších sociálních problémů.²³² Je i velice cenným pramenem pro revoluční bouře roku 1848. Obsahuje jak žádosti dělníků o pomoc, tak i korespondenci o zabezpečování práce pro nezaměstnané.²³³ Navazující Národní výbor obsahuje hlavně různé petice venkovského lidu. Ti v nich požadovali zrušení roboty a v dalších podporovali konstituci.²³⁴

Písemnosti Svatováclavského výboru a Národní výboru byly pravděpodobně uloženy spolu a to v prezidiální registratuře místodržitelství. Samotná registratura Svatováclavského výboru byla nalezená až v 50. letech 20. století, a to při práci na fondu Národního výboru, kdy byly objeveny nesouvisející kartony.²³⁵ Písemností dosahují takové důležitosti, že každý jednotlivý spis byl evidován samostatně.

Návrh na prohlášení za archivní kulturní památku podal březnu 1977 Státní ústřední archiv v Praze, správce souboru.²³⁶ Ministerstvo vnitra ČSR – archivní správa návrh po projednání akceptovala a soubor Svatováclavský výbor roku 1848 a Národní výbor 1848 byl 7. července 1977 prohlášen za archivní kulturní památku.²³⁷

5.3. Pamětní zakládací listina Národního divadla v Praze z roku 1868

Pamětní zakládací listina Národního divadla v Praze je součástí archivního souboru Národního divadlo, který je nyní uložen v Národním archivu.²³⁸ Návrh

²³⁰ Národní archiv, Spis AKP č. 3, Archivní soubor: Svatováclavský výbor roku 1848 Praha, Svatováclavský výbor 1848 Národní výbor 1848, Dokumenty k prohlášení za AKP, *Návrh na uznání archiválie za kulturní památku.*

²³¹ Tamtéž, spis AKP č. 3.

²³² Tamtéž, spis AKP č. 3.

²³³ Tamtéž, spis AKP č. 3.

²³⁴ Tamtéž, spis AKP č. 3.

²³⁵ Národní archiv - Svatováclavský výbor roku 1848 Praha. Badatelna.eu, [15.11.2020] Dostupné online z: <http://www.badatelna.eu/fond/2288/uvod/1424>.

²³⁶ Národní archiv, Spis AKP č. 3, Archivní soubor: Svatováclavský výbor roku 1848 Praha, Svatováclavský výbor 1848 Národní výbor 1848, Dokumenty k prohlášení za AKP, *Návrh na uznání archiválie za kulturní památku.*

²³⁷ Tamtéž, spis AKP č. 3.

²³⁸ Národní archiv, Spis AKP č. 4, Archivní soubor: Archiv Národního divadla Praha, Pamětní zakládací listina Národního divadla v Praze z roku 1868, Dokumenty k prohlášení za AKP, *Návrh na uznání archiválie za kulturní památku.*

na prohlášení za archivní kulturní památku přijalo ministerstvo vnitra v březnu 1977 a schválila ho v červenci téhož roku.²³⁹

Pamětní zakládací listina byla zhotovena malířem Josefem Mánesem. V den pokládání základního kamene Národního divadla v Praze, 16. května 1868, listinu podepsaly významné osobnosti. Listina, která měla čtyři strany, byla uložena do kovové schránky a vložena do základu stavby. První strana byla tvořena původním návrhem opony divadla, českým a pražským znakem, nápisem „Pamětní zakládací listiny Národního divadla v Praze” a pěti lunetami „vlast a národ”.²⁴⁰ Na druhé straně byl samotný text zakládací listiny, 83 podpisy, například B. Smetany nebo Františka Palackého, a ornamentální kompozicí. Třetí a čtvrtá strana obsahovala plán Národního divadla a plány vnitřní malířské a sochařské výzdoby.²⁴¹

V květnu 1963 byly v základech Národního divadla listiny objeveny a bylo zjištěno, že jsou ve velmi špatném stavu.²⁴² Prakticky z nich zbyly pouze rozpadající se části. Práci na rekonstrukci byl pověřen akademický malíř Václav Kocourek, který se věnoval primárně druhé straně. Nalezly se studijní kresby J. Mánesa a podle nich se podařilo listinu zrekonstruovat.²⁴³

V roce 1986 byla k archivní kulturní památce přiřazená nová památka, a to „Listiny pamětní, jež se týče stavby Národního divadla v Praze a seznam osob a firem, které se na znovuzbudování divadla podílely – rok 1883”.²⁴⁴

Listina datovaná k 31. květnu 1883 je tvořená dvěma částmi a původně byla uložena v pouzdře, v měděné schránce a vložena do kupole budovy. První stranu prvního pergamenu zdobí ozdobný název listiny.²⁴⁵ Část textu obsahuje opis části původní zakládací listiny z roku 1868, poté je popisováno první otevření Národní divadla, následný požár, s ním související škody a sbírky na pomoc s novou výstavbou.²⁴⁶ Text končí vyčíslením příjmů a výdajů spjatých se stavbou divadla.²⁴⁷ Následně jsou zde

²³⁹ Národní archiv, Spis AKP č. 4, Archivní soubor: Archiv Národního divadla Praha, Pamětní zakládání listina Národní divadla v Praze z roku 1868, Dokumenty k prohlášení za AKP, *Návrh na uznání archiválie za kulturní památku.*

²⁴⁰ Tamtéž, spis AKP č. 4.

²⁴¹ Tamtéž, spis AKP č. 4.

²⁴² Tamtéž, spis AKP č. 4.

²⁴³ Tamtéž, spis AKP č. 4.

²⁴⁴ Národní archiv, Spis AKP č. 4a, Archivní soubor: Archiv Národního divadla Praha, Listiny pamětní, jež se týče stavby Národního divadla v Praze a seznam osob a firem, Dokumenty k prohlášení za AKP, *Návrh na uznání archiválie za kulturní památku.*

²⁴⁵ Tamtéž, spis AKP č. 4a.

²⁴⁶ Tamtéž, spis AKP č. 4a.

²⁴⁷ Tamtéž, spis AKP č. 4a.

podpisy členů výboru a sboru pro zřízení ND a architekta se stavitelem. Část podpisů je obsažena ještě na prvním pergamentu, většina ale na první straně druhého pergamentu.²⁴⁸ Na této straně je nápis „Znovuzbudování divadla národního po požáru provedeno řízením stavebního odboru a sice následujícími výkonnými silami” a výčet osob a firem podporujících stavbu.²⁴⁹ Tato listina se jako jediná dochovala nepoškozená a jako originál doplňuje zakládací listiny z roku 1868.²⁵⁰

5.4. Urbář arcibiskupských statků po roce 1390

Součástí archivního souboru Archiv pražského arcibiskupství, uloženého v Národním archivu, je Urbář arcibiskupských statků po roce 1390, který se v roce 1982 stal archivní kulturní památkou.²⁵¹

Urbář, pocházející z 90. let 14. století, je svým obsahem a původem jedinečným a ne tak obvyklým pramenem z předhusitské doby.²⁵² Poskytuje informace o rozsahu majetku pražského arcibiskupství, které bylo jedním z nejvýznamnějších feudálních vlastníků.²⁵³ Obsahuje soupis části arcibiskupských statků, které jsou rozčleněny do obvodů a je k nim vymezená celková výměra půdy, včetně druhu a výše poplatků a robotní práce.²⁵⁴ Objevují se zde speciální a osobní povinnosti, někde i jména osedlých poddaných.²⁵⁵

Díky uvedeným hodnotám peněžních dávek lze srovnávat velikosti a platební schopnosti vybraných lokalit. Informace o naturálních dávkách zase poskytuje údaje o rozložení a možnostech zemědělství na území Čech.²⁵⁶ Vymezením roboty je možnost srovnání zatíženosti poddaných, jak v jednotlivých oblastech, tak i v různých letech. Pramen je důležitý pro topografii a jazykovědu, a to ve vymezení názvů jednotlivých lokalit.²⁵⁷

²⁴⁸ Národní archiv, Spis AKP č. 4a, Archivní soubor: Archiv Národního divadla Praha, Listiny pamětní, jež se týče stavby Národního divadla v Praze a seznam osob a firem, Dokumenty k prohlášení za AKP, *Návrh na uznání archiválie za kulturní památku.*

²⁴⁹ Tamtéž, spis AKP č. 4a.

²⁵⁰ Tamtéž, spis AKP č. 4a.

²⁵¹ Národní archiv, Spis AKP. 51, Archivní soubor: Archiv pražského arcibiskupství, Urbář arcibiskupských statků po roce 1390, Dokumenty k prohlášení za AKP, *Návrh na uznání archiválie za kulturní památku.*

²⁵² Tamtéž, spis AKP č. 51.

²⁵³ Tamtéž, spis AKP č. 51.

²⁵⁴ Tamtéž, spis AKP č. 51.

²⁵⁵ Tamtéž, spis AKP č. 51.

²⁵⁶ Tamtéž, spis AKP č. 51.

²⁵⁷ Tamtéž, spis AKP č. 51.

5.5. Listina Přemysla Otakara I. z 24. července 1224

Další, v pořadí 55. archivní kulturní památka, je listina českého krále Přemysla Otakara I. z 24. července 1224, která je součástí archivního souboru Řádový archiv benediktinů – Břevnov a uložena v Národním archivu v Praze.²⁵⁸ Žádost podal tehdejší Státní ústřední archiv v Praze v prosinci 1981 a ministerstvo vnitra ČSR – archivní správa ji po projednání akceptovala v červenci 1982.²⁵⁹

Český král Přemysl Otakar I. listinou obnovil břevnovskému klášteru privilegium, které dostal od papeže Jana XV., 31. května 993.²⁶⁰ Listina uskutečnila přesun poddaných kláštera ze vsí Budihostice, Noutonice, Mšecké Žehrovice do vsí Dolní Kamenice, Hole a Lodenice a vyjmula je z pravomocí provinčních soudů.²⁶¹ Papež Jan XV. privilegium vydal na žádost pražského biskupa Vojtěcha, a udělil jím břevnovskému opatu Anastasovi i jeho nástupcům právo nosit biskupské pontifikálie.²⁶² Dále díky tomu opat a následovníci zaujímali v kléru první místo po pražském biskupu, břevnovský klášter se stal hlavním benediktýnským klášterem a dostal se pod ochranu pražské stolice, jeho kostely a statky měl pod svou ochranou kníže.²⁶³

Listina z července 1224 je jednou z nejvýznamnějších, kterou Přemysl Otakar I. kdy vydal. Je totiž opatřená zlatou bulou, která byla králem využívána pouze při vzácných příležitostech, buď s ohledem na adresáta, či obsah.²⁶⁴ Přemysl Otakar I. jako jediný český král využíval zlatou bulu, i přes to, že nebyl současně římským králem.²⁶⁵ Dochovány jsou pouze dvě Přemyslovy zlaté pečetě, jedna je ve Vatikánském archivu a druhou disponuje právě listina z roku 1224.²⁶⁶ Obsahově dokument uchovává jedno z prvních papežských privilegií, které bylo přineseno na území státu. Pramen je také důležitý pro církevní politiku 13. století.²⁶⁷

²⁵⁸ Národní archiv, Spis AKP č. 55, Archivní soubor: Benediktini – Klášter Břevnov, Praha, Listina Přemysla Otakara I. z 24. července 1224, Dokumenty k prohlášení za AKP, *Návrh na uznání archiválie za kulturní památku.*

²⁵⁹ Tamtéž, spis AKP č. 55.

²⁶⁰ Tamtéž, spis AKP č. 55.

²⁶¹ Tamtéž, spis AKP č. 55.

²⁶² Tamtéž, spis AKP č. 55.

²⁶³ Tamtéž, spis AKP č. 55.

²⁶⁴ Tamtéž, spis AKP č. 55.

²⁶⁵ Tamtéž, spis AKP č. 55.

²⁶⁶ Tamtéž, spis AKP č. 55.

²⁶⁷ Tamtéž, spis AKP č. 55.

5.6. Kresba Petra Brandla Svatá rodina

Součástí archivního souboru Archiv pražského arcibiskupství je kresba Petra Brandla Svatá rodina, která se v roce 1984 stala archivní kulturní památkou.²⁶⁸ Svou obsahovou stránkou se do značné míry vymyká ostatním archivním kulturním památkám. Kresba se našla v roce 1982, kdy probíhaly evidenční práce v nezpracované části archivu pražského arcibiskupství.²⁶⁹

Jedná se o návrh na oltářní obraz, který se v konečném Brandlově díle nevyskytuje. Papír, na kterém je kresba provedena, je vysoký 31 cm.²⁷⁰ Kresba zobrazuje sv. Josefa, který je ústřední postavou celého díla, o jehož kolena je opřený Ježíš, vykreslený jako 5 - 6 leté dítě. Ježíš se upřeně dívá na svou matku Marii, která stojí po levé ruce Josefa a Ježíše.²⁷¹ Brandl dále vyobrazil dva anděly, jeden z nich se vznáší nad hlavou Marie, druhý je u pravé ruky Josefa. Ve zbylém prostoru jsou malí andělci, kteří utvářejí kruh. Dále je zde vyobrazeno zpodobení Ducha svatého a dvě čísla 17 a 20, což může být letopočet 1720.²⁷²

Uměleckým rozbohem se došlo k závěru, že obraz nejspíše pochází z rané tvorby Brandla. Tím, že je ústřední postavou sv. Josef, byla kresba pravděpodobně zhotovena pro kostel zasvěcený sv. Josefu nebo jeho kultu.²⁷³ Kresba je v Brandlově tvorbě velice ojedinělá, většinou po sobě zanechal spíše připravené náčrty a skici. Dílo je velice dobře propracováno a kompozičně ucelené.²⁷⁴

5.7. Listiny Archivu české františkánské provincie do roku 1526

V roce 1992 byly prohlášeny za archivní kulturní památku listiny Archivu české františkánské provincie do roku 1526, které jsou uchovány v souboru Archivu české františkánské provincie-listiny.²⁷⁵ Jedná se o 141 kusů listin z rozmezí let 1283–1524.²⁷⁶

²⁶⁸ Národní archiv, Spis AKP č. 80, Archivní soubor: Archiv pražského arcibiskupství, Praha, Kresba Petra Brandla Svatá rodina, Dokumenty k prohlášení za AKP, *Návrh na uznání archiválie za kulturní památku.*

²⁶⁹ Tamtéž, spis AKP č. 80.

²⁷⁰ Tamtéž, spis AKP č. 80.

²⁷¹ Tamtéž, spis AKP č. 80.

²⁷² Tamtéž, spis AKP č. 80.

²⁷³ Tamtéž, spis AKP č. 80.

²⁷⁴ Tamtéž, spis AKP č. 80.

²⁷⁵ Národní archiv, Spis AKP č. 103, Archivní soubor Františkáni – provincialát a konvent, Praha, Listiny Archivu české františkánské provincie do roku 1526, Dokumenty k prohlášení za AKP, *Návrh na uznání archiválie za kulturní památku.*

²⁷⁶ Tamtéž, spis AKP č. 103.

Archiv františkánské provincie vznikl až kolem roku 1672, do té doby byly listiny, rukopisy a další dokumenty uchovávány konventy. Doplňování a práce na uspořádání archivu pokračovaly do první poloviny 18. století, na konci 19. století bylo prováděno nové uspořádání, ve kterém se pokračovalo ve století 20. Celý uspořádaný archiv byl zpřístupněn v roce 1966.

Jde o různé listy českých panovníků, například Václava IV. či Vladislava II., významné papežské listiny, které jsou spojené s činností řádů, dále listiny měšťanů, šlechty a hodnostářů církve.²⁷⁷ Listiny slouží jako pramen pro dějiny české františkánské provincie a církve obecně. Lze je využít jako zdroj informací pro pomocné vědy historické, hlavně pro diplomatiku, paleografii či sfragistiku.²⁷⁸

5.8. Listiny fondu Premonstráti Strahov do roku 1526

Evidenční číslo 108 má další archivní kulturní památka a to listiny fondu Premonstráti Strahov do r. 1526. Stalo se tak na žádost Státního ústředního archivu v Praze, který ji podal v roce 1991. Ministerstvo vnitra České republiky žádost schválil v květnu 1992.²⁷⁹

Za památku bylo prohlášeno 244 listin z rozmezí let 1192–1526. Sbírkou je významná díky tomu, že jde o jeden z nejstarších listinných souborů, který byl v klášteře zachován téměř celý, bez velkých poškození, a to i přes vše, co klášter potkalo.²⁸⁰ Nacházejí se zde papežské listiny, dále privilegia českých králů a knížat, biskupské a arcibiskupské listiny a listiny dalších významných osobností. Arcibiskupské listiny začínají listinou Jindřicha Zdíka, pravděpodobně z let 1143–1148.²⁸¹ Listiny jsou důležitým pramenem pro studium dějin církevní správy Čech, Moravy i Porýní. Mimo církevní, i pro dějiny hospodářské či kulturní a také napomáhají pomocným vědám historickým.²⁸²

²⁷⁷ Národní archiv, Spis AKP č. 103, Archivní soubor Františkáni – provincialát a konvent, Praha, Listiny Archivu české františkánské provincie do roku 1526, Dokumenty k prohlášení za AKP, *Návrh na uznání archiválie za kulturní památku.*

²⁷⁸ Tamtéž, spis AKP č. 103.

²⁷⁹ Národní archiv, Spis AKP č. 108, Archivní soubor Premonstráti – klášter Strahov, Praha, Listiny fondu Premonstráti Strahov do roku 1526, Dokumenty k prohlášení za AKP, *Návrh na uznání archiválie za kulturní památku.*

²⁸⁰ Tamtéž, spis AKP č. 108.

²⁸¹ Tamtéž, spis AKP č. 108.

²⁸² Tamtéž, spis AKP č. 108.

5.9. Soubor nejstarších archiválií k dějinám ČVUT z let 1705-1744

Dokumenty, které jsou součástí souboru nejstarších archiválií k dějinám Českého vysokého učení technického, byly v roce 2006 prohlášeny za archivní kulturní památku.²⁸³ Soubor je uložen v Národním archivu a jedná se o jedinečný pramen pro získávání informací o dějinách ČVUT.

Jedná se o dokumenty z let 1705-1744, které zachycují vznik a několik prvních desetiletí výuky inženýrství – profesury inženýrství v Praze.²⁸⁴ Které bylo neoficiálně nazýváno „Ingenier Collegium, Institutum fortificatorium. ČVUT je přímým nástupcem tohoto institutu.²⁸⁵ Dokumenty obsahují text návrhu na zřízení inženýrské profesury, dále reskript císaře Josefa I., který jím nařizoval jednat komisařům o zřízení výuky. Nacházejí se zde různé texty zachycující snahu o vytvoření studijního programu, zprávy o průběhu vyučování, o přítomných posluchačích a poměrech profesorů.²⁸⁶ Celkově dokumenty přibližují vznik institutu, obsah a podmínky výuky a její následující vývoj.

Soubor přibližuje výjimečný proces a mnohaleté snažení o zřízení profesury a samotné zahájení výuky. Jako jediné dokumenty celkově zachycují okolnosti vzniku a nejstarší historii ČVUT.²⁸⁷

5.10. Soubor plánů a vedut židovského osídlení v Čechách z roku 1727

V roce 2018 byl za archivní kulturní památku prohlášen soubor plánů a vedut židovského osídlení v jednotlivých městech a vesnicích v Čechách z roku 1727. Jedná se o výjimečný celek, který podává obraz o rozložení a rozsahu židovského osídlení ve městech a vesnicích v Čechách v době vrcholného baroka.²⁸⁸ Kolekce není jedinečná jen v rámci České republiky, ale vyjímá se i v evropském měřítku. Takoveto plány se nikde jinde nedochovaly. Zajímavé je, že se jedná o plány menších obcí s okrajovým významem a u větších měst plány nejsou.²⁸⁹ Soubor je významný pro lokální, národní i obecné dějiny.²⁹⁰

²⁸³ Národní archiv, Spis AKP č. 146, Archivní soubor: Stará manipulace, Soubor nejstarších archiválií k dějinám ČVUT z let 1705-1744, Dokumenty k prohlášení za AKP, *Návrh na uznání archiválie za kulturní památku.*

²⁸⁴ Tamtéž, spis AKP č.146.

²⁸⁵ Tamtéž, spis AKP č.146.

²⁸⁶ Tamtéž, spis AKP č.146.

²⁸⁷ Tamtéž, spis AKP č.146.

²⁸⁸ Národní archiv, Spis AKP č. 172, Archivní soubor: Sběrka map a plánů, Soubor plánů a vedut židovského osídlení v Čechách z roku 1727, Dokumenty k prohlášení za AKP, *Návrh na uznání archiválie za kulturní památku.*

²⁸⁹ Tamtéž, spis AKP č. 172.

²⁹⁰ Tamtéž, spis AKP č. 172.

Od druhé poloviny 17. století, zejména pak v první polovině století 18. rostly projevy státních zásahů vůči židovskému obyvatelstvu. V roce 1726 vydal císař Karel VI. tzv. translokační reskript, na jehož základě se měla zachytit rozložení židovského obyvatelstva po území obcí a měst zemí Koruny české.²⁹¹ Města a obce byly povinny vyhotovit plány území, jejichž cílem bylo zjistit vzdálenost židovského obydlí a obchodů od katolických kostelů. Na plánech je přesně vyobrazeno židovské obydlí, synagogy, hřbitovy.²⁹² Některé jsou dokonce vyhotoveny perspektivně a zobrazují tak i stavební podobu budov. Každý plán je propracován jinak, zakreslování se věnovali zeměští měřiči, vojenští inženýři, ale také písaři či obyčejní laici. Díky tomu je kvalita vykreslování různorodá, někdy jsou dokonale provedené do nejmenších detailů, některé jsou zobrazené pouze ve schématickém náčrtu.²⁹³

Díky takovému pramenu lze sledovat vnitřní rozvoj sídel, hospodářských a sociální život židovského obyvatelstva. Neslouží pouze k dějinám kartografie, ale často jsou cenné i pro architekturu a urbanismus. Plány mohou zobrazovat drobné nemovité památky, historické slohy i samotné struktury prostředí, které se postupem času mění.²⁹⁴ Pramen dále velice dobře ukazuje rozdíly mezi městským a venkovským osidlováním, kde je patrný rozdíl v úrovni hospodářského rozvoje.²⁹⁵ Plány lze využít i pro studium dějin krajinářství a zahradní architektury, jsou zde vidět již zaniklé krajinářské zásahy a změny, které jsou buď nedochovány, nebo dochovány pouze reliktem nebo v terénním náznaku.²⁹⁶

²⁹¹ Národní archiv, Spis AKP č. 172, Archivní soubor: Sbírká map a plánů, Soubor plánů a vedut židovského osídlení v Čechách z roku 1727, Dokumenty k prohlášení za AKP, *Návrh na uznání archiválie za kulturní památku.*

²⁹² Tamtéž, spis AKP č. 172.

²⁹³ Tamtéž, spis AKP č. 172.

²⁹⁴ Tamtéž, spis AKP č. 172.

²⁹⁵ Tamtéž, spis AKP č. 172.

²⁹⁶ Tamtéž, spis AKP č. 172.

6. Vývoj institutu národních kulturních památek a archivních kulturních památek na Slovensku

Archivní kulturní památky a národní kulturní památky začaly být upravovány zákonem č. 149/1975 Zb., o archivnictví, který byl vydán Slovenskou národní radou 19. prosince 1975.²⁹⁷

Podmínky určení archivních kulturních památek a národních kulturních památek byly stanoveny stejné jako v zákoně České národní rady č. 97/1974 Sb. Následně, v prosinci 1975 byla problematika zakotvena ve vyhlášce ministerstva vnitra Slovenské socialistické republiky č. 167/1975 Zb., která upravovala podrobnosti při postupu posuzování archivních dokumentů, které by mohly být prohlášeny za archivní kulturní památky a národní kulturní památky a zabezpečovala zvýšenou ochranu archivních kulturních památek a národních kulturních památek.²⁹⁸ Vyhlášení dokumentů za památky bylo silně ovlivněno politickým systémem, velkou část tvořily dokumenty k dějinám Komunistické strany Slovenska a k tzv. Vítěznému únoru 1948.²⁹⁹ Ale i přesto se mezi prohlášenými dokumenty objevily památky z 11., 12. a 13. století, patřily mezi ně například *Zoborské listiny*, *Nitranský kodex*, či *Výsadní listina krále Béla IV.*³⁰⁰ Zoborské listiny pocházejí z roku 1111 a 1113, jedná se o dvě nejstarší, originálně dochované listiny na území Slovenska. Zaznamenávají majetkové záležitosti zoborského konventu.³⁰¹ Další památkou je Nitranský kodex, který pochází z roku 1083. Nitranský kodex je latinsky psaný evangeliář, který je zároveň nejstarším slovenským kodexem.³⁰² Poslední zmíněnou památkou je Výsadní listina krále Béla IV. Jedná se o listinu, kterou král Béla IV. povýšil Trnavu na svobodné královské město.³⁰³

Velkou změnou byl zákon č. 571/1992 Sb., který vydala Slovenská národní rada 4. prosince 1991. Měnil se jím a doplňoval zákon č. 149/1975 Zb. Celá vyhláška

²⁹⁷ Zákon Slovenskej národnej rady 149/1975 Zb, o archivnictve [cit 10.05.2020]. Dostupné z online: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1975/149/19760101.html>.

²⁹⁸ Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej socialistickej republiky, č. 167/1975 Zb. [cit. 28.02.2020]. Dostupné online z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1975/167/19760101.html>.

²⁹⁹ Soukromá korespondence mezi: Mgr. Jozef Pocisk, <Jozef.Pocisk@minv.sk>, *archívne národné kultúrne pamiatky*, Leona Zítová, <leonazitova@gmail.com> 19.02.2020 11:59 [cit. 28.02.2020].

³⁰⁰ Tamtéž, [cit. 28.02.2020].

³⁰¹ Soukromá korespondence mezi: Mgr. Jozef Pocisk, <Jozef.Pocisk@minv.sk>, *archívne národné kultúrne pamiatky*, Leona Zítová, <leonazitova@gmail.com> 19.02.2020 11:59 [cit. 28.02.2020].

³⁰² Tamtéž, [cit. 28.02.2020].

³⁰³ Tamtéž, [cit. 28.02.2020].

č. 167/1975 Zb., byla tímto zákonem zrušena.³⁰⁴ Další výraznou změnou je vydání zákona č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach. Od tohoto zákona se ve slovenském archivnictví již nehovoří o archivním kulturním dědictví, ale o archivním dědictví, a ani nevěnuje pozornost vyhlásování archivních kulturních památek.³⁰⁵ Archivní dědictví se tak stalo součástí kulturního dědictví. Tudíž jsou všechny archivní dokumenty zrovnoprávněny a jsou chráněny stejně.³⁰⁶

³⁰⁴ Zákon Slovenskej národnej rady, č. 571/1991 Zb, [cit. 28.02.2020]. Dostupné online z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-571>.

³⁰⁵ Soukromá korespondence mezi: Mgr. Martina Orosová, PhD., <martina.orosova@pamiatky.gov.sk>, *archívne národné kultúrne pamiatky*, Leona Zítová, <leonazitova@gmail.com> 04.02.2020 11:10 [cit. 28.02.2020].

³⁰⁶ Tamtéž, [cit. 28.02.2020].

Závěr

Archiválie představují důležitou součást kulturního dědictví, a to i přes to, že nejsou tak viditelné jako nemovité památky. Mnohé z nich jsou stěžejními materiály vážícími se k zásadním milníkům historie českých zemí. Pro zvýraznění péče o tyto archiválie byl v roce 1974 zakomponován do zákona České národní rady č. 97/1974 Sb., o archivnictví instituce národních kulturních památek a archivních kulturních památek. Archiválie považované v tu dobu za nejvýznamnější měly být vybrány a prohlášeny za archivní kulturní památky nebo národní kulturní památky. V rámci českého archivnictví zaujímají výsadní postavení.

První archiválie a soubory archiválií byly za archivní kulturní památky prohlášeny v roce 1977. Nechyběly mezi nimi takové, které dodnes považujeme za historicky nejvýznamnější. Do roku 1989 se na seznamu archivních kulturních památek nicméně ocitly i archiválie a soubory archiválií z dnešního pohledu poněkud problematické, vážící se k dělnickému, socialistickému a komunistickému hnutí, včetně „Vítězného února“. Listopadová revoluce roku 1989 se samozřejmě odrazila i do výběru archivních kulturních památek. Vedle ideologicky spíš neutrálních starších archiválií, které převažují, někdy nové přírůstky v jejich seznamu odrážejí změnu vnímání především moderní minulosti země (mj. vyšetřovací spis akce „Střed“, tedy případu Milady Horákové a spol.), případně jej doplňují o starší materiály považované předlistopadovým režimem za nevhodné, nebo minimálně z ideologických důvodů nepreferované. Ve zvýšené míře tak byla věnována pozornost církevním archivním památkám, což lze chápat jako reakci na skutečnost, že církev v letech 1948–1989 patřila k nejpostiženějším sférám společnosti.

Skutečnost, že se společenské a politické zájmy promítají i do prohlašování archivních kulturních památek, však osobně vnímám za zcela logické a lidské. Přihlédneme-li k tomu, že v rámci archivnictví jako takového nelze uplatňovat principy exaktních věd a za všemi procesy stojí lidé, kteří jsou i přes svou profesionalitu v mnohých ohledech jistě taktéž ovlivňováni společenskou náladou, nelze tyto, pro nás možná diskutabilní památky, považovat za chybně prohlášené. Osobně si myslím, že se tomu nedá efektivně zabránit či předejít. Seznam prohlášených archivních památek v celém svém rozsahu můžeme vnímat jako odraz dějin, potažmo vývoje společnosti a státu. Odráží se v něm společenská nálada, dá se říct, že i z pouhého seznamu archiválií můžeme vypočítat to, v jaké situaci se země nacházela a co konkrétně bylo pro

tehdejší politickou reprezentaci a tím nutně i pracovníky archivní správy podstatné. V nadsázce můžeme říct, že se tento seznam památek stává jakýmsi dílčím pramenem pro studium české historie po roce 1977, specifickým svědectvím proměňující se doby.

Toto tvrzení lze demonstrovat i na skutečnosti, že i když zákon č. 499/2004 Sb. o archivnictví a spisové službě umožňuje, aby byl archiválii zrušen statut památky, doposud se tak v českém archivnictví nestalo. Seznam tedy poskytuje autentické svědectví o vývoji společnosti. Osobně tuto skutečnost považuji za šťastnou a rozhodnutí o ponechání všech prohlášených památek za správné. Dle mého názoru by se každá společnost měla naučit žít a nějakým způsobem vypořádat s vlastní historií, kterou písemné památky bezesporu zprostředkovávají. Případné „pročišťování“ seznamu prohlášených památek by mohlo být vnímáno jako snaha měnit historii, nebo ji alespoň zakrývat. Proto považuji zanechání původního stavu za podstatný krok, i přesto, že některé archivní památky jsou dnes velmi problematické.

Úplným závěrem bych chtěla vyjádřit svůj souhlas s rozhodnutím, že ani po roce 1989 nebyl zrušen institut národních kulturních památek a archivních kulturních památek. Díky tomu jsou nadále archiválie prohlašovány za památky. Přijde mi vhodné, aby těm nejvýznamnějším a historicky nejcennějším památkám bylo možné poskytnout větší míru pozornosti a především pak ochrany, což je v tomto případě i vzhledem k legislativnímu zakotvení umožněno. Tuto situaci lze konfrontovat se Slovenskem, kde tomu tak již po roce 1989 není.

Prameny a literatura

Prameny

a) Archivní prameny

Národní archiv, Spis NKP č. 1, Archivní soubor: Archiv české koruny, Archiv české koruny 1158-1935

Národní archiv, Spis AKP č. 2, Archivní soubor: Policejní ředitelství Praha. Spis o mzdovém sporu mezi tiskařskými dělníky a majiteli kartounek

Národní archiv, Spis AKP č. 3, Archivní soubor: Svatováclavský výbor roku 1848 Praha, Svatováclavský výbor 1848 Národní výbor 1848

Národní archiv, Spis AKP č. 4, Archivní soubor: Archiv Národního divadla Praha, Pamětní zakládací listina Národní divadla v Praze z roku 1868

Národní archiv, Spis AKP č. 4a, Archivní soubor: Archiv Národního divadla Praha, Listiny pamětní, jež se týče stavby Národního divadla v Praze a seznam osob a firem

Národní archiv, Spis AKP č. 5, Archivní soubor Policejní ředitelství Praha, Protokol politického klubu dělnického v Praze 1880

Národní archiv, Spis AKP č. 6, Archivní soubor: České místodržitelství, Provolání „Lide pracující“

Národní archiv, Spis AKP č. 8, Archivní soubor Národní fronta – ústřední výbor, Praha, Dokumenty z porady představitelů politických stran, zájmových a odborových organizací a význačných osobností veřejného života konané 23. února 1948 v Obecním domě v Praze

Národní archiv, Spis AKP. 51, Archivní soubor: Archiv pražského arcibiskupství, Urbář arcibiskupských statků po roce 1390

Národní archiv, Spis AKP č. 55, Archivní soubor: Benediktini – Klášter Břevnov, Praha, Listina Přemysla Otakara I. z 24. července 1224

Národní archiv, Spis AKP č. 80, Archivní soubor: Archiv pražského arcibiskupství, Praha, Kresba Petra Brandla Svata rodina

Národní archiv, Spis AKP č.103, Archivní soubor Františkáni – provincialát a konvent, Praha, Listiny Archivu české františkánské provincie do r. 1526

Národní archiv, Spis AKP č. 108, Archivní soubor Premonstráti – klášter Strahov, Praha, Listiny fondu Premonstráti Strahov do r. 1526

Národní archiv, Spis AKP č. 146, Archivní soubor: Stará manipulace, Soubor nejstarších archiválií k dějinám ČVUT z let 1705-1744

Národní archiv, Spis AKP č. 172, Archivní soubor: Sběrka map a plánů, Soubor plánů a vedut židovského osídlení v Čechách z roku 1727

Normativní prameny

Nařízení vlády č. 46/1998 Sb., o prohlášení Moravských zemských desek za národní kulturní památku. [cit. 01.11.2020]. Dostupné online z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-46>

Vyhláška č. 101/1974, o uznání archiválií za kulturní památky a o zvýšené ochraně archiválií jako kulturních a národních kulturních památek, in. Sběrka zákonů Československé socialistické republiky. Praha: SEVT, 1974. ISSN 0322-8037

Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej socialistickej republiky, č. 167/1975 Zb., Dostupné online z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1975/167/19760101.html>

Zákon České národní rady, in. Archivní časopis. Praha: Čs. archivní společnost, 1951-. ISSN 0004-0398, 24, 1974

Zákon o archivnictví a spisové službě č. 499/2004 Sb.: účinnost od 1. ledna 2005. Český Těšín: Poradce, 2005. Zákony do kapsy. ISBN 80-7365-055-X

Zákon Slovenskej národnej rady 149/1975 Zb, o archivnictve, Dostupné z online: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1975/149/19760101.html>

Zákon č. 190/2009 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, § 21, odst. 6,7. Dostupné online z <https://www.mvcr.cz/clanek/zakony.aspx>

Zákon č. 343/1992 Sb, kterým se mění a doplňuje zákon č. 97/1974 Sb., in. Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky.

Zákony - Ministerstvo vnitra České republiky. [cit. 28.09.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zakony.aspx>

Literatura

BARTOŠ, Josef. Úvod do archivnictví pro historiky. 3., přeprac. a rozš. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. ISBN 80-244-0142-8

DVOŘÁK, Tomáš a Tomáš BOROVSKEÝ. Úvod do studia dějepisu. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7012-7

KAĐOREK, Rudolf. *Vznik a vývoj Státního ústředního archivu v Praze*, in. BENEŠOVÁ, Emilie. *Aby na nic a na nikoho nebylo zapomenuto: k jubileu ústředního archivu českého státu 1954-2004*. Praha: Státní ústřední archiv v Praze, 2004. ISBN 80-86712-11-7

ŠTOURACHOVÁ, Jiřina. Archivnictví. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6511-6

Internetové zdroje

Archiv České Koruny – Národní archiv, Badatelna.eu, [cit. 28.10.2020]. Inventář Antonín Haas, Dostupné online z: <http://www.badatelna.eu/fond/64/uvod/24>

Archiv České koruny 1158-1935 - Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 28.10.2020]. Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/archiv-ceske-koruny-1158-1935-154554.aspx>

Archivní fondy a sbírky v České republice - Ministerstvo vnitra České republiky, Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/archivni-fondy-a-sbirky-v-ceske-republice-386553.aspx>

Archivní sbírka Historica Třeboň - Ministerstvo vnitra České republiky. [cit. 02.11.2020]. Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/archivni-sbirka-historica-trebon.aspx>

Archivní teorie a metodika – archivnictví a spisová služba UJEP, Dostupné online z: <http://ff.ujep.cz/archivnictvi/>

Fond: Archiv České koruny (1158-1935), [cit. 28.10.2020]. Dostupné online z: <https://www.monasterium.net/mom/CZ-NA/ACK/fond>

Fond: Historica Třeboň (1216-1625). Dostupné online z: <https://www.monasterium.net/mom/CZ-SOAT/Historica/fond>,

Historica Třeboň, SOA Třeboň. Dostupné online z: <https://digi.ceskearchivy.cz/Listy-a-listiny-SOA-v-Treboni-oddeleni-Trebon-Historica-Trebon>,

Kulturní památky – Ministerstvo vnitra České republiky, Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kulturni-pamatky.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

Moravské desky zemské – Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 31.10.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/moravske-desky-zemske.aspx>

Národní archiv - Svatováclavský výbor roku 1848 Praha. Badatelna.eu, [15.11.2020]
Dostupné online z: <http://www.badatelna.eu/fond/2288/uvod/1424>

Národní kulturní památky v archivnictví – Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 28.10.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/narodni-kulturni-pamatky-v-archivnictvi.aspx>

URBÁNKOVÁ, Libuše. *Stavovské rukopisy, 1348–1884*, Moravský zemský archiv v Brně, Brno 1990., [cit. 30.10.2020], str. 3. Dostupné online z: <http://www.mza.cz/a8web/a8apps1/A3/A3-Inventar.pdf>

Vysvětlení základních archivních termínů – Ministerstvo vnitra České republiky, Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vysvetleni-zakladnich-archivnich-terminu.aspx>

Soukromá korespondence – e-mail

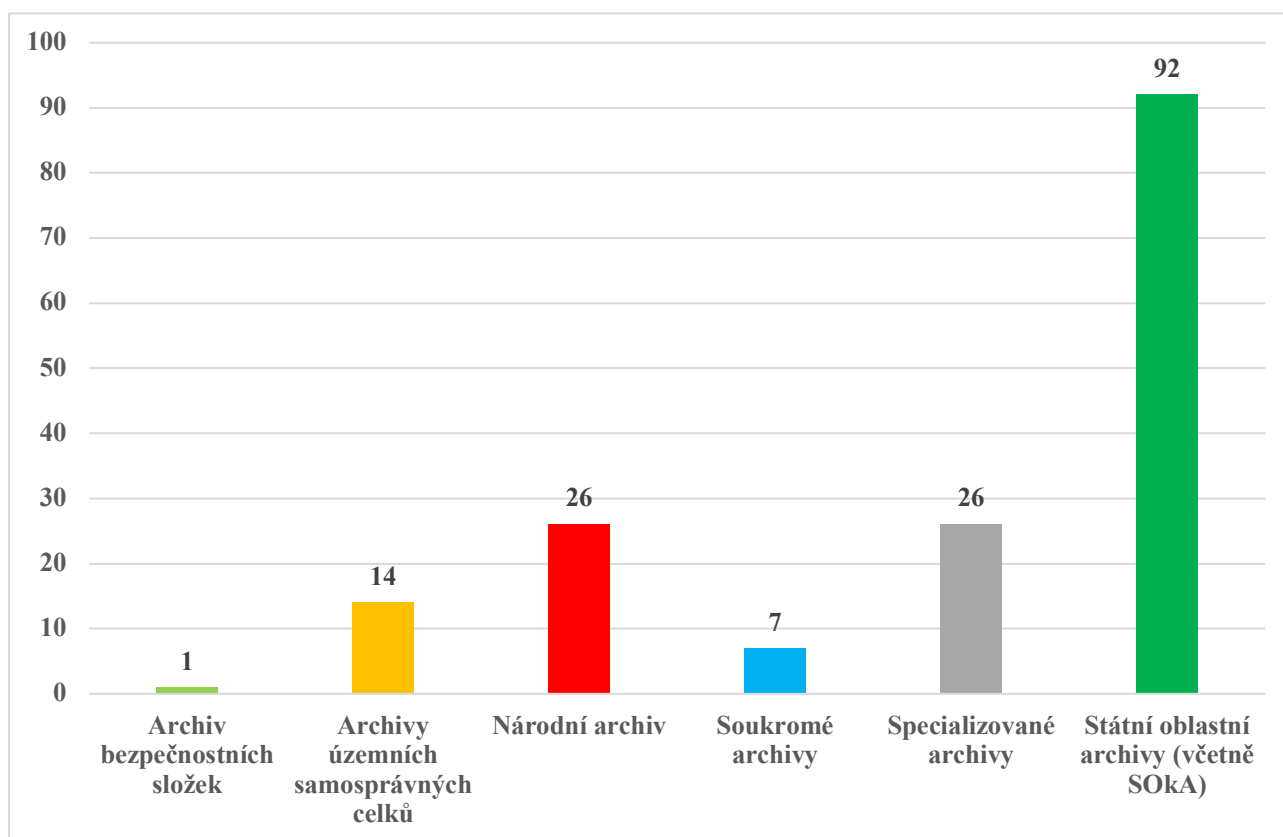
Mgr. Jozef Pocisk, <Jozef.Pocisk@minv.sk>, archívne národné kultúrne pamiatky, Leona Zítová, <leonazitova@gmail.com> 19.02.2020 11:59 [cit. 28.02.2020]

Mgr. Martina Orosová, PhD., <martina.orosova@pamiatky.gov.sk>, archívne národné kultúrne pamiatky, Leona Zítová, <leonazitova@gmail.com> 04.02.2020 11:10 [cit. 28.02.2020]

PhDr. Michal Wanner, Ph. D., <michal.wanner@mvcr.cz> Bakalářská práce – archivní kulturní památky a národní kulturní památky, Leona Zítová, <leona.zitova@tul.cz> 29.04.2021, 07:39, [cit. 03.05.2021].

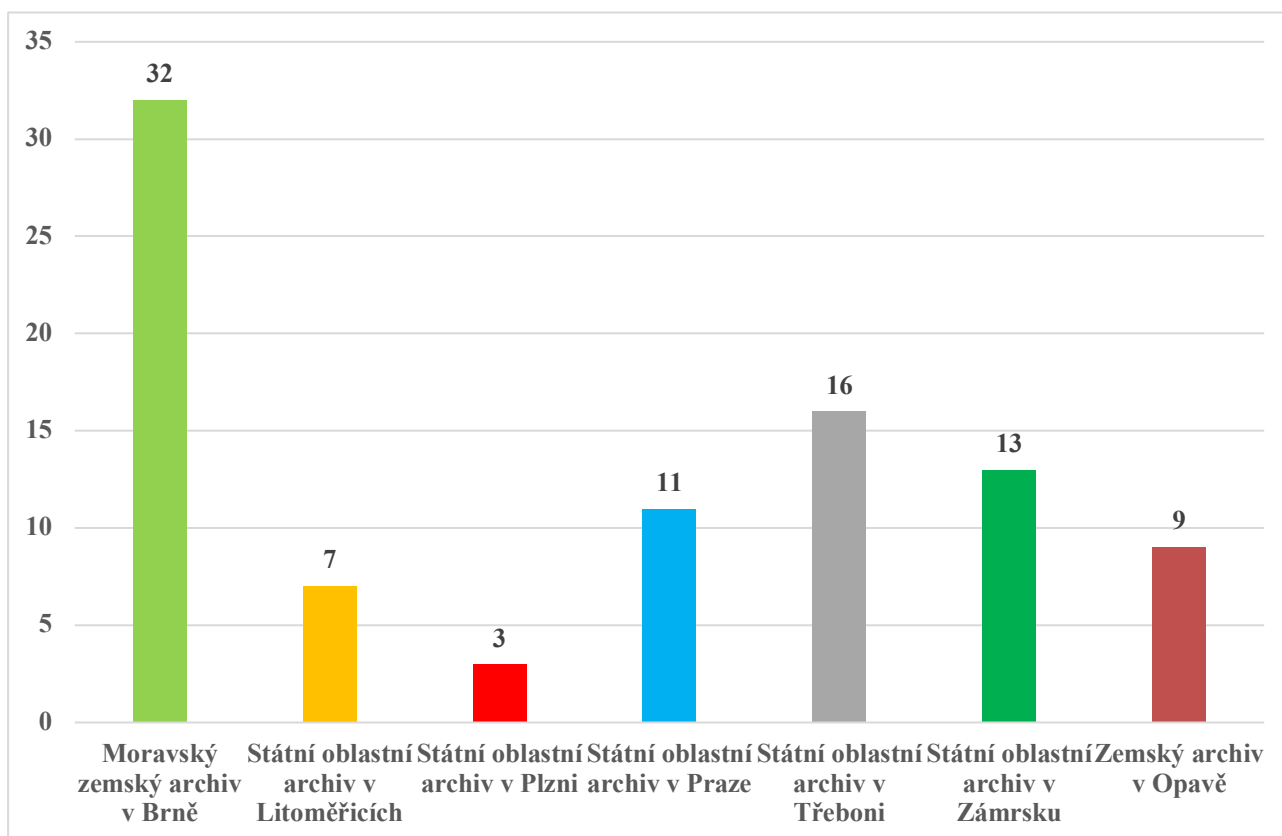
Grafy

Graf 1 Počet AKP v jednotlivých archivech

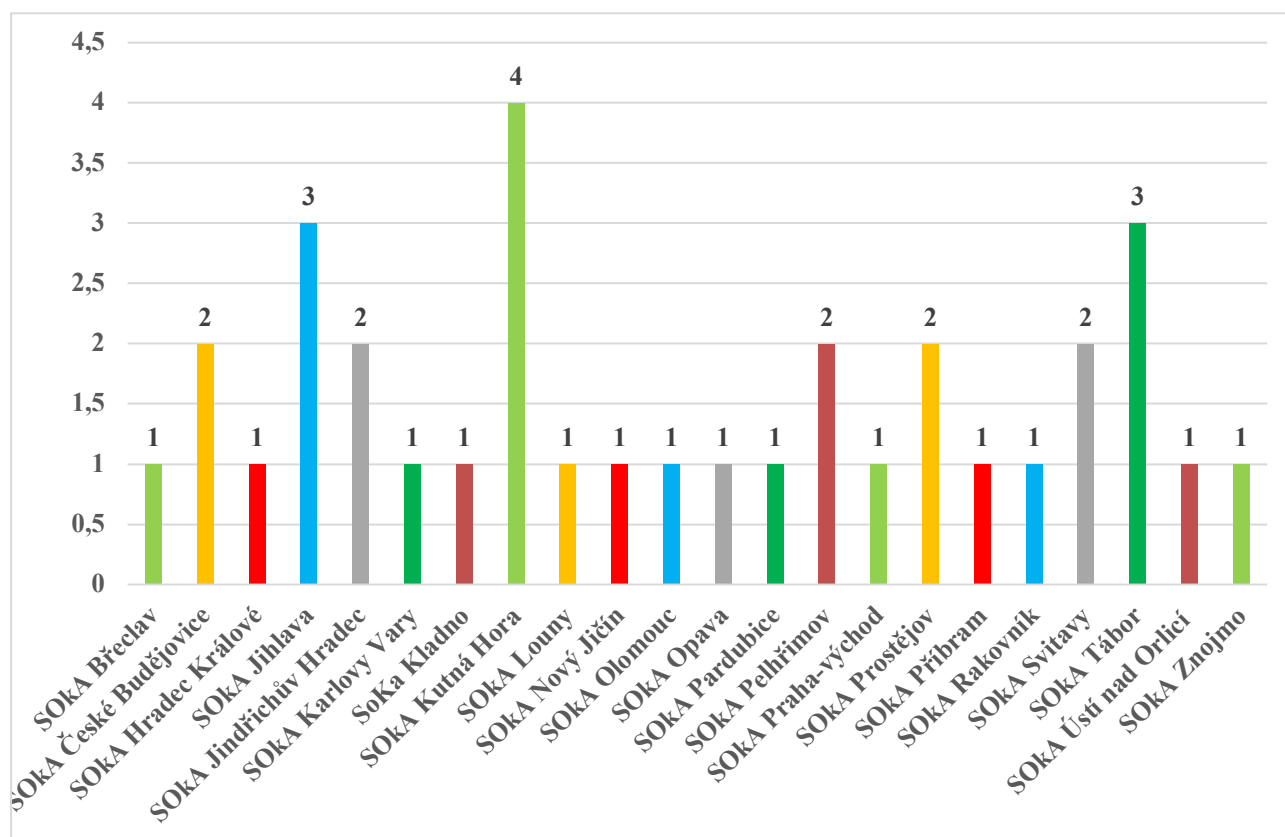
Archivní kulturní památka *Štencův archiv* je uložena u restituenta

Graf 2 Počet AKP ve státních oblastních archivech ČR

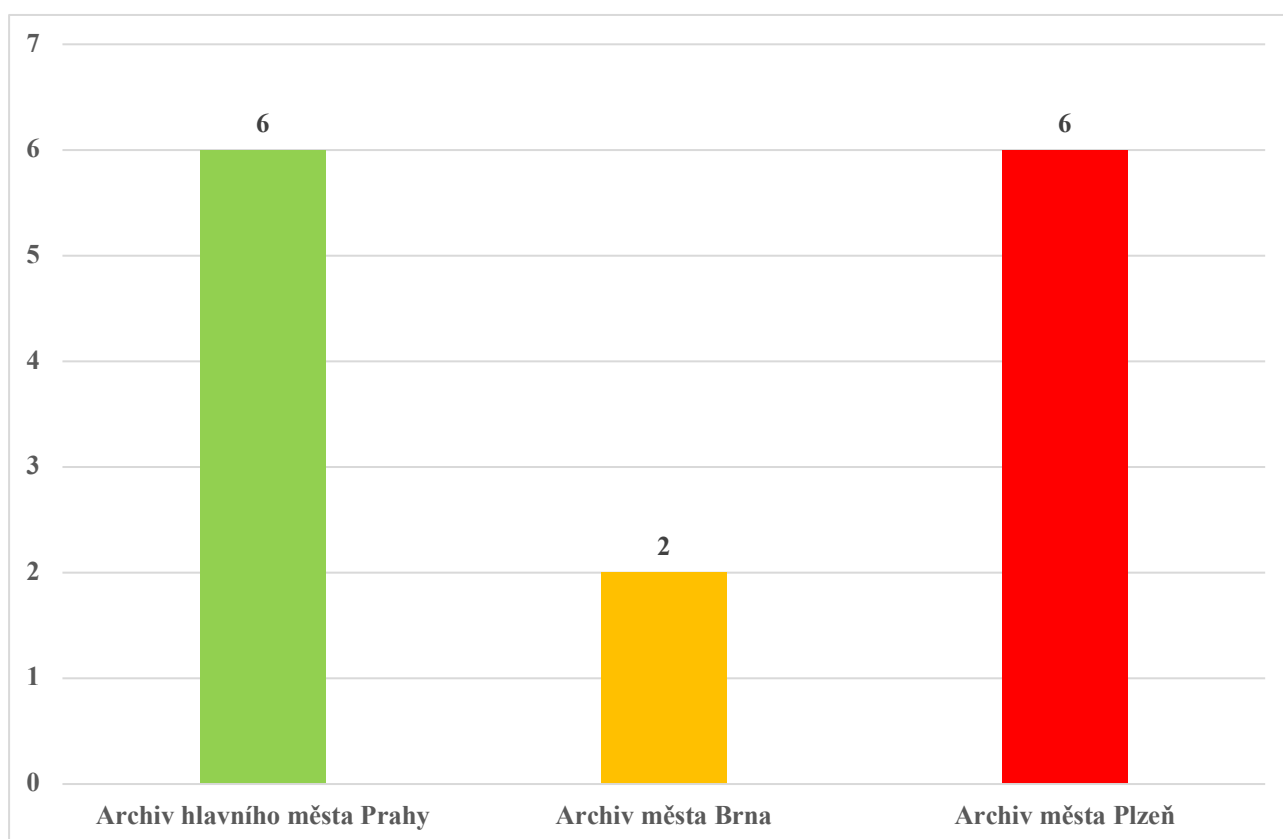

V celkovém počtu AKP v jednotlivých státních oblastních archivech jsou započítány i ty památky, které jsou uloženy v jednotlivých státních okresních archivech. Státní okresní archivy tvoří organizační jednotku příslušného státního oblastního archivu. Viz následující graf č. 3

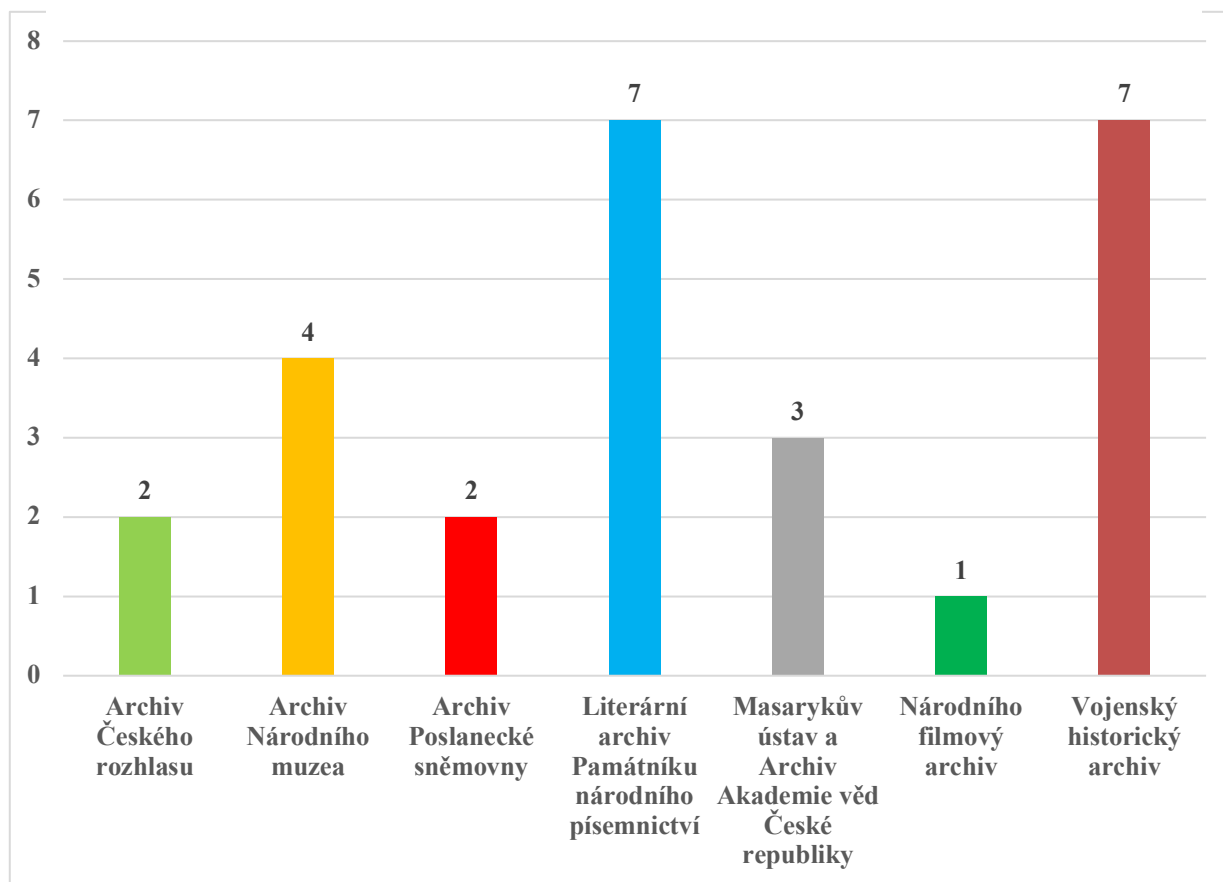
Graf 3 Počet AKP ve státních okresních archivech ČR

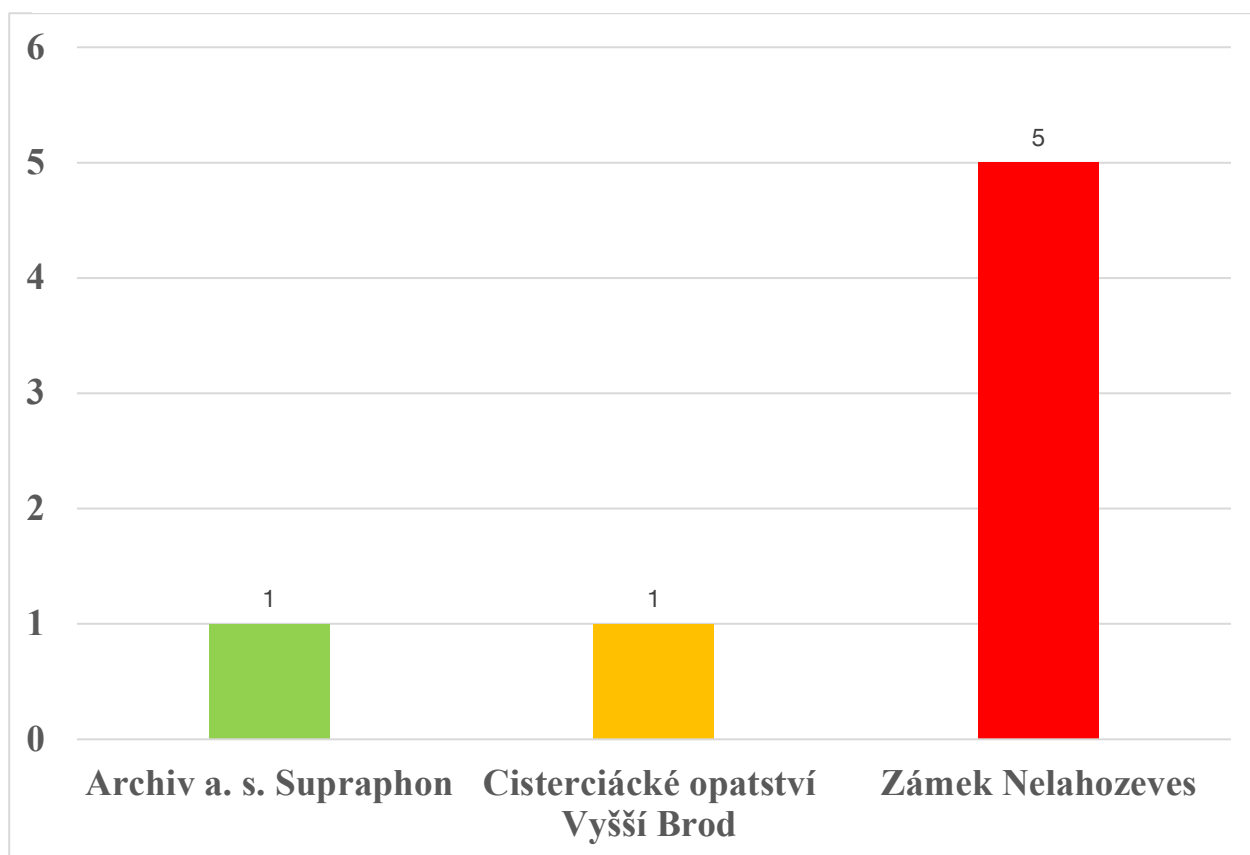
Graf 4 Počet AKP v archivech územně samosprávných celků

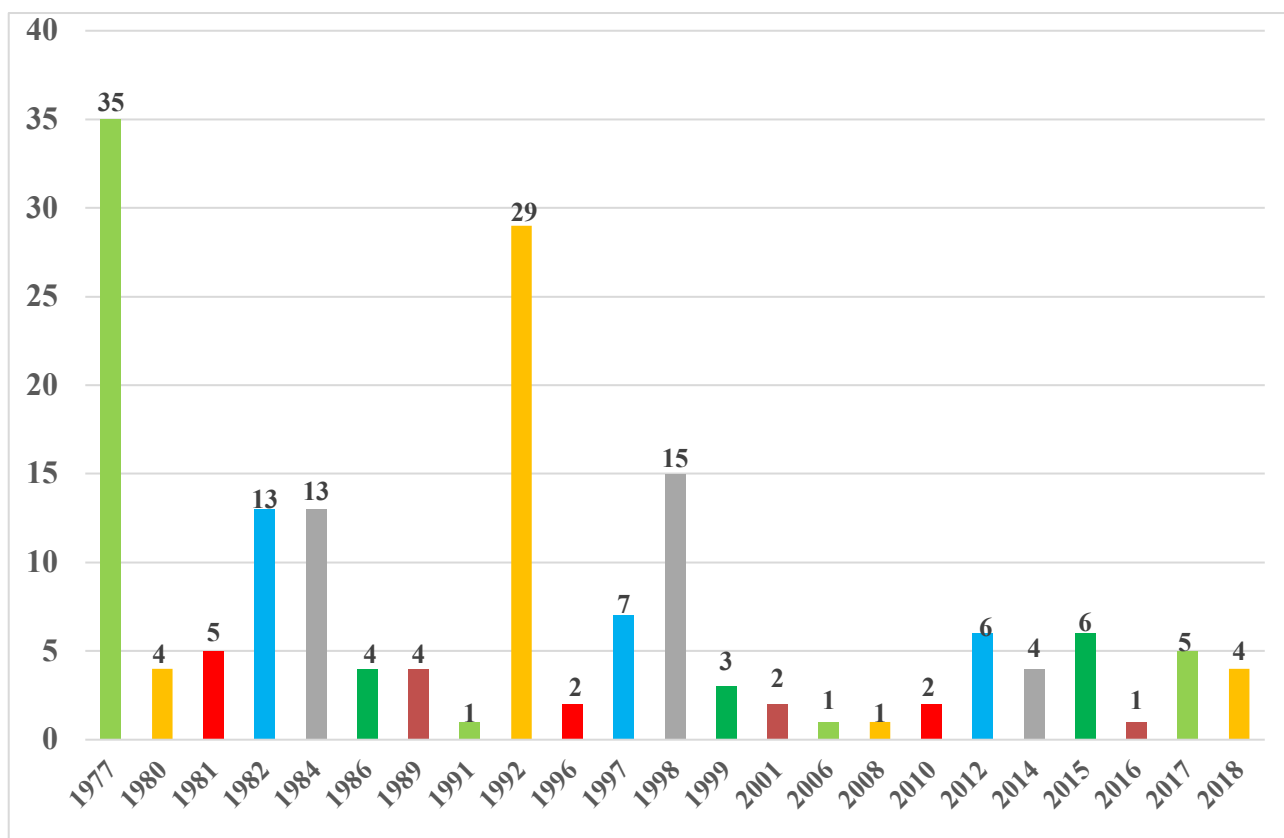
Graf 5 Počet AKP ve specializovaných archivech ČR

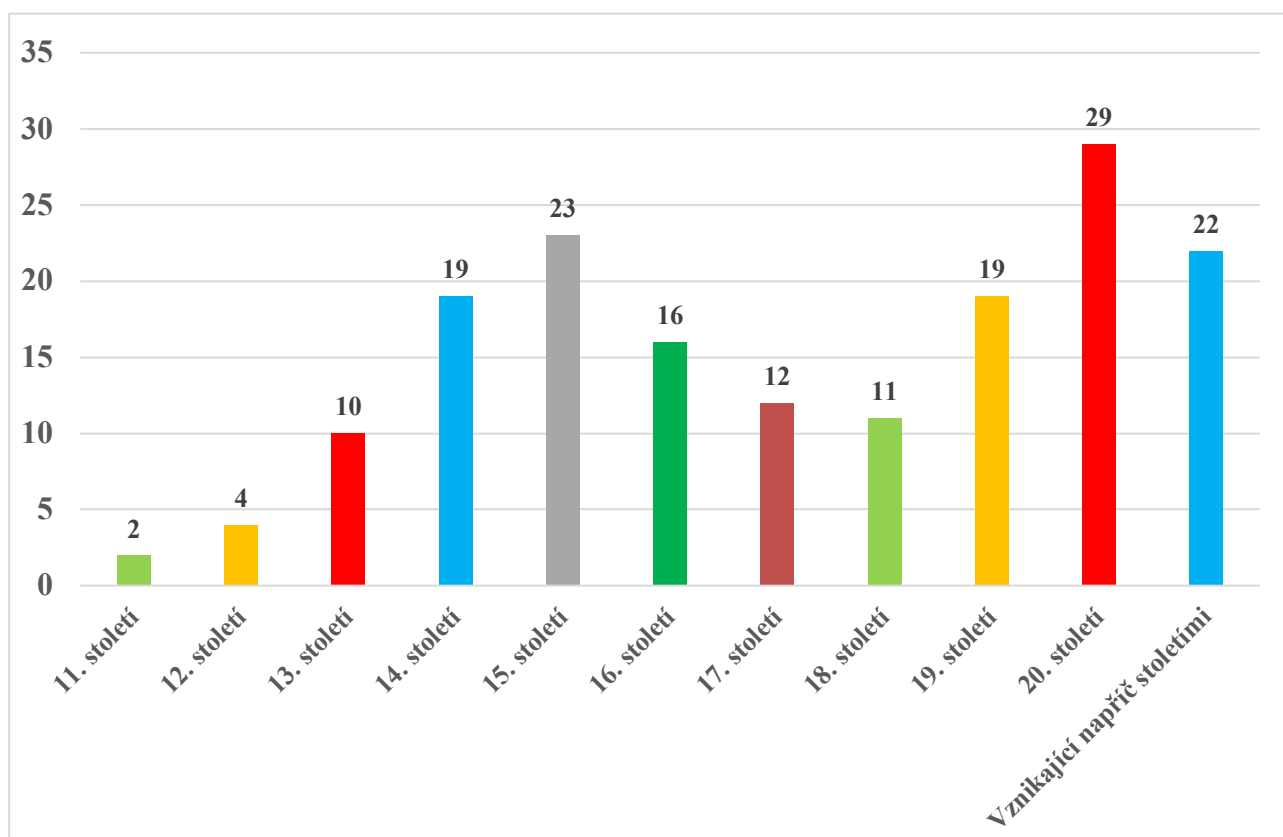
Graf 6 Počet AKP v soukromých archivech ČR

Graf 7 Počet prohlášených AKP v jednotlivých letech

Graf 8 Století vzniku jednotlivých AKP

Seznam národních kulturních památek (k roku 2020)³⁰⁷

1.

Název NKP: Archiv České koruny 1158–1935

Archivní soubor: Archiv České korun

Místo uložení: Národní archiv

Datum prohlášení AKP: 7. července 1977

Datum prohlášení NKP: Nařízení vlády ČSR č. 132 ze dne 17. srpna 1988

2.

Název NKP: Moravské desky zemské

Archivní soubor: Stavovské rukopisy

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně

Datum prohlášení AKP: 13. prosince 1989

Datum prohlášení NKP: Nařízení vlády č. 46 ze dne 2. února 1998

3.

Název NKP: Archivní sbírka Historica Třeboň

Archivní soubor: Historica Třeboň

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Třeboni

Datum prohlášení AKP: 7. července 1977

Datum prohlášení NKP: Nařízení vlády č. 170 ze dne 31. května 2000

³⁰⁷ Celý seznam národních kulturních památek je převzatý z Kulturní památky - Ministerstvo vnitra České republiky, [13.03.2021]. Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kulturni-pamatky.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>.

Seznam archivních kulturních památek (k roku 2020)³⁰⁸

1.

Název AKP: Archiv České koruny 1158–1935 (fond – listiny)

Archivní soubor: Archiv České koruny

Místo uložení: Národní archiv

Datum prohlášení: 7. července 1977

2.

Název AKP: Spis o mzdovém sporu mezi tiskařskými dělníky a majiteli kartounek 30. leden–8. srpen 1823

Archivní soubor: Policejní ředitelství Praha

Místo uložení: Národní archiv

Datum prohlášení: 7. července 1977

3.

Název AKP: Svatováclavský výbor 1848, Národní výbor 1848

Archivní soubor: Svatováclavský výbor roku 1848 Praha

Místo uložení: Národní archiv

Datum prohlášení: 7. července 1977

4.

Název AKP: Pamětní zakládací listina Národního divadla v Praze

Archivní soubor: Archiv Národního divadla, Praha

Místo uložení: Národní archiv

Datum prohlášení: 7. července 1977

Rozšířeno: Listina pamětní týkající se stavby Národního divadla v Praze a seznam osob a firem, které se na znovuzbudování divadla podílely – rok 1883

Datum rozšíření AKP: 16. prosince 1986

5.

Název AKP: Protokol Politického klubu dělnického v Praze 1880, 3. říjen–13. listopad

Archivní soubor: Policejní ředitelství Praha

Místo uložení: Národní archiv

Datum prohlášení: 7. července 1977

6.

Název AKP: Provolání „Lide pracující“ k 1. máji 1890, 13. březen 1890

Archivní soubor: České místodržitelství

Místo uložení: Národní archiv

Datum prohlášení: 7. července 1977

³⁰⁸ Celý seznam archivních kulturních památek je převzatý z:

Kulturní památky – Ministerstvo vnitra České republiky, [13.03.2021]. Dostupné online z:
<https://www.mvcr.cz/clanek/kulturni-pamatky.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>.

7.

Název AKP: Rezoluce a memoranda organizací KSČ, závodních rad národních správ a národních výborů a požadavky na zestátnění klíčového průmyslu, bank, energetických zdrojů a podniků 1945-1947

Archivní soubor: Ministerstvo průmyslu, Praha

Místo uložení: Národní archiv

Datum prohlášení: 7. července 1977

8.

Název AKP: Dokumenty z porady představitelů politických stran, zájmových a odborových organizací a významných osobností veřejného života konané 23. února 1948 v Obecním domě v Praze, 23. únor 1948

Archivní soubor: Národní fronta – ústřední výbor, Praha

Místo uložení: Národní archiv

Datum prohlášení: 7. července 1977

9.

Název AKP: Proces s účastníky svárovské stávký 1870

Archivní soubor: Krajský soud Mladá Boleslav

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Praze

Datum prohlášení: 7. července 1977

10.

Název AKP: Soudní proces s účastníky svatomarkétského sjezdu 1878

Archivní soubor: Krajský soud trestní Praha

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Praze

Datum prohlášení: 7. července 1977

11.

Název AKP: Sběrka „Historica Třeboň“ z let 1215-1682

Archivní soubor: Historica Třeboň

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Třeboni

Datum prohlášení: 7. července 1977

12.

Název AKP: Listina 11. března 1454, kterou král Ladislav ustanovuje Jiřího z Poděbrad vládařem a zemským správcem

Archivní soubor: Sběrka pergamenových listin Jindřichův Hradec

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Třeboni

Datum prohlášení: 7. července 1977

13.

Název AKP: Listina z r. 1197, jíž šlechtic Hroznata zakládá a dotuje klášter v Teplé

Archivní soubor: Premonstráti Teplá

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Plzni

Datum prohlášení: 7. července 1977

14.

Název AKP: Matrika oddaných fary Jáchymov se zápisy z let 1531–1545 a 1574–1602

Archivní soubor: Sbíрка matrik západních Čech

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Plzni

Datum prohlášení: 7. července 1977

15.

Název AKP: Tzv. Zakládací listiny kapituly litoměřické /text A/

Archivní soubor: Kapitula Litoměřice

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Litoměřicích

Datum prohlášení: 7. července 1977

16.

Název AKP: Klaudiánova mapa Čech

Archivní soubor: Biskupské sbírky Litoměřice

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Litoměřicích

Datum prohlášení: 7. července 1977

17.

Název AKP: Urbář panství Frýdlant

Archivní soubor: Velkostatek Frýdlant

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Litoměřicích

Datum prohlášení: 7. července 1977

18.

Název AKP: Šlikovský horní řád pro Jáchymov z roku 1518

Archivní soubor: Rodinný archiv Šliků

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Zámrsku

Datum prohlášení: 7. července 1977

Rozšířeno: rozšířeno o písemnosti k dějinám šlikovské mincovny a dolování v Jáchymově, o korespondenci nejvyššího mincmistra Bedřicha Šlika z let 1595-1599, časový rozsah 1537-1767

Datum rozšíření: 9. prosince 1997

19.

Název AKP: Urbář broumovského panství z roku 1676

Archivní soubor: Velkostatek Broumov

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Zámrsku

Datum prohlášení: 7. července 1977

20.

Název AKP: Stavovské rukopisy

Archivní soubor: Stavovské rukopisy

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně

Datum prohlášení: 13. prosince 1989

Rozšířeno: Pod toto číslo zahrnuty dříve uznané KP č. 58. Sněmovní památky sv. I z let 1518-1546, č. 59. Sněmovní kopiář z let 1526-1546, č. 60. Nejstarší kniha půhonná a nálezová brněnské cúdy z let 1406-1415, 61. Nejstarší kniha půhonná a nálezová olomoucké cúdy z let 1405-1412, protože jsou součástí jednoho fondu.

Datum rozšíření: 13. prosince 1989

23.

Název AKP: Noviny Rovnost č. 1 (13. srpna 1885)

Archivní soubor: Policejní ředitelství

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně

Datum prohlášení: 7. července 1977

24.

Název AKP: Tři listiny olomouckého biskupa Jindřicha Zdíka z let 1131, 1131 a 1146-1148

Archivní soubor: Metropolitní kapitula Olomouc, Arcibiskupství Olomouc

Místo uložení: Zemský archiv v Opavě – depozitum

Datum prohlášení: 7. července 1977

25.

Název AKP: Soubor rukopisů Slezského stavovského archivu

Archivní soubor: Slezský stavovský archiv, Opava

Místo uložení: Zemský archiv v Opavě

Datum prohlášení: 13. prosince 1989

Rozšířeno: Pod tímto číslem jsou evidovány původně uznané památky č. 25 Knihy roků opavských krnovských z 16. a počátku 17. století a č. 25a. zemské desky (knihy zadní) knížectví opavského, krnovského a české části knížectví nisského a těšínského včetně repertářů a indexů, protože jsou součástí jednoho fondu.

Datum rozšíření: 13. prosince 1989

26.

Název AKP: Aktový materiál o rudném průzkumu na Těšínsku, Frýdecku a Bílsku 1767-1769 a o nálezů uhlí na Ostravsku 1767-1782

Archivní soubor: Královský úřad Opava

Místo uložení: Zemský archiv v Opavě

Datum prohlášení: 7. července 1977

27.

Název AKP: Autentika bohnického kostela z r. 1158

Archivní soubor: Sběrka listin

Místo uložení: Archiv hlavního města Prahy

Datum prohlášení: 2. srpna 1977

28.

Název AKP: Dvě nejstarší radní knihy Starého Města pražského z let 1310–1419 a 1366–1611

Archivní soubor: Sběrka rukopisů

Místo uložení: Archiv hlavního města Prahy

Datum prohlášení: 2. srpna 1977

29.

Název AKP: Dvě nejstarší bronzová pečetidla

a. Menšího Města pražského asi z r. 1257

b. Starého Města pražského z doby kolem roku 1280

Archivní soubor: Sběrka typářů

Místo uložení: Archiv hlavního města Prahy

Datum prohlášení: 2. srpna 1977

31.

Název AKP: Listina A jihlavského městského a horního práva z konce 70. let 13. století

Archivní soubor: Archiv města Jihlava do roku 1848

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně, Státní okresní archiv Jihlava

Datum prohlášení: 29. srpna 1977

32.

Název AKP: Soubor městských knih lounských zahájeného soudu 1347–1517

Archivní soubor: Archiv města Louny

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Litoměřicích, Státní okresní archiv Louny

Datum prohlášení: 31. srpna 1977

33.

Název AKP: Listina z ledna 1243, kterou král Václav I. uděluje Brnu městská práva (tzv. Velké a Malé privilegium).

Archivní soubor: Archiv města Brna

Místo uložení: Archiv města Brna

Datum prohlášení: 5. září 1977

34.

Název AKP: Kniha výpovědí brněnských kmetů písaře Jana vzniklá po r. 1355 (tzv. Právní kniha písaře Jana)

Archivní soubor: Archiv města Brna

Místo uložení: Archiv města Brna

Datum prohlášení: 5. září 1977

35.

Název AKP: Listina krále Přemysla Otakara I. z roku 1223, kterou potvrzuje uničovským měšťanům práva, daná jim moravským purkrabím Jindřichem Vladislavem

Archivní soubor: Archiv města Uničov

Místo uložení: Zemský archiv v Opavě, Státní okresní archiv Olomouc

Datum prohlášení: 21. října 1977

36.

Název AKP: Tzv. zakládací listina české akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění

Archivní soubor: Česká akademie věd a umění

Místo uložení: Masarykův ústav – Archiv Akademie věd ČR

Datum prohlášení: 21. října 1977

37.

Název AKP: Archivní fond „Vládní komise pro vybudování Československé akademie věd“

Archivní soubor: Vládní komise pro vybudování ČSAV

Místo uložení: Masarykův ústav – Archiv Akademie věd ČR

Datum prohlášení: 21. října 1977

38.

Název AKP: Rukopis hry J. K. Tyla „Fidlovačka“ z r. 1834 s textem národní hymny

Archivní soubor: Tyl Josef Kajetán

Místo uložení: Archiv města Plzeň

Datum prohlášení: 16. listopadu 1977

39.

Název AKP: Torso Archivu obce Lidice z let 1924–1941

Archivní soubor: Archiv obce Lidice

Místo uložení: Státní okresní archiv Kladno

Datum prohlášení: 23. listopadu 1977

40.

Název AKP: Právní kodex ze 14.-15. století, obsahující především Jus regale montanorum

Archivní soubor: Archiv města Kutná Hora

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Praze, Státní okresní archiv Kutná Hora

Datum prohlášení: 23. listopadu 1977

41.

Název AKP: Kancionály Stanislava Kantora I. 1570–19. st., II. 1578–17 st., III. 1587–19 st.

Archivní soubor: Sběrka rukopisů

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Třeboní, Státní okresní archiv Tábor

Datum prohlášení: 8. května 1980

42.

Název AKP: Manifest českých spisovatelů z května 1917

Archivní soubor: Rada českých spisovatelů

Místo uložení: Vojenský historický archiv

Datum prohlášení: 8. května 1980

43.

Název AKP: Válečný deník 1. čs. polního praporu v SSSR (29. 1. –19. 4. 1943)

Archivní soubor: 1. československý samostatný prapor v SSSR

Místo uložení: Vojenský historický archiv

Datum prohlášení: 8. května 1980

44.

Název AKP: Válečný deník 1. čs. armádního sboru v SSSR od 15. 5. 1944

Archivní soubor: Velitelství 1. československého armádního sboru v SSSR

Místo uložení: Vojenský historický archiv

Datum prohlášení: 8. května 1980

45.

Název AKP: Kancionál vyšehradský – 15. století

Archivní soubor: Archiv kolegiální kapituly vyšehradské, Praha

Místo uložení: Národní archiv – depozitum

Datum prohlášení: 28. října 1981

46.

Název AKP: Kronika Františka Pražského z roku 1353

Archivní soubor: Rodinný archiv Černínů z Chudenic, Jindřichův Hradec

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Třeboni

Datum prohlášení: 28. října 1981

47.

Název AKP: Kniha starého pána z Rožmberka z roku 1486 + 15. století

Archivní soubor: Rukopisy Třeboň

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Třeboni

Datum prohlášení: 28. října 1981

48.

Název AKP: Fragments Kosmovy kroniky a legendy tzv. Crescente fide ze 13. století

Archivní soubor: Sběrka rukopisů

Místo uložení: Archiv hlavního města Prahy

Datum prohlášení: 28. října 1981

49.

Název AKP: Zlomek Alexandreidy z 1. poloviny 14. století

Archivní soubor: Sběrka rukopisů

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Třeboni, Státní okresní archiv České Budějovice

Datum prohlášení: 28. října 1981

50.

Název AKP: Registra krále Vladislava II., kniha XXII. z let 1498–1502

Archivní soubor: Česká dvorská kancelář, Praha, Vídeň

Místo uložení: Národní archiv

Datum prohlášení: 28. července 1982

51.

Název AKP: Urbář arcibiskupských statků po roce 1390

Archivní soubor: Archiv pražského arcibiskupství, Praha

Místo uložení: Národní archiv – depozitum

Datum prohlášení: 28. července 1982

52.

Název AKP: Urbář kláštera břevnovského 1406

Archivní soubor: Benediktini – klášter Břevnov, Praha

Místo uložení: Národní archiv – depozitum

Datum prohlášení: 28. července 1982

53.

Název AKP: Urbář kláštera strahovského 1410

Archivní soubor: Premonstráti – klášter Strahov, Praha

Místo uložení: Národní archiv – depozitum

Datum prohlášení: 28. července 1982

54.

Název AKP: Berní rejstřík arcibiskupských statků 1379

Archivní soubor: Archiv pražského arcibiskupství, Praha

Místo uložení: Národní archiv – depozitum

Datum prohlášení: 28. července 1982

55.

Název AKP: Listina Přemysla Otakara I. z 24. července 1224

Archivní soubor: Benediktini – klášter Břevnov, Praha

Místo uložení: Národní archiv – depozitum

Datum prohlášení: 28. července 1982

56.

Název AKP: Zákon č. 121 ze dne 29. února 1920, kterým se uvozuje Ústavní listina Československé republiky

Archivní soubor: Volby prezidentů republiky

Místo uložení: Archiv Poslanecké sněmovny

Datum prohlášení: 28. července 1982

62.

Název AKP: První zákon ze dne 28. října 1918, prohlášení naší státní samostatnosti (orig. koncept psaný rukou Dr. A. Rašína s podpisy členů Národního výboru)

Archivní soubor: Rašín Alois

Archiv (místo uložení): Archiv Národního muzea

Datum prohlášení: 28. července 1982

63.

Název AKP: Kniha jednacích protokolů Vlasteneckého muzea v Praze z let 1822–1852

Archivní soubor: Národní muzeum

Místo uložení: Archiv Národního muzea

Datum prohlášení: 28. července 1982

64.

Název AKP: Rukopis Karla Havlíčka Borovského „Křest sv. Vladimíra“

Archivní soubor: Rieger František Ladislav

Místo uložení: Archiv Národního muzea

Datum prohlášení: 28. července 1982

65.

Název AKP: Matiční kniha 1831–1846

Archivní soubor: RNM – Společnost NM – Matice česká

Místo uložení: Archiv Národního muzea

Datum prohlášení: 28. července 1982

66.

Název AKP: Dvě listiny litomyšlského biskupa Jana ze Středy pro město Litomyšl, vydané v Domažlicích 28. srpna 1357, kterými se řezníkům a pekařům v Litomyšli udělují cechovní řády podle vzoru cechovního řádu řezníků a pekařů v Hradci Králové

Archivní soubor: Cech řezníků Litomyšl, Cech pekařů a perníkářů Litomyšl

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Svitavy se sídlem v Litomyšli

Datum prohlášení: 28. července 1982

67.

Název AKP: Dva katalogy posluchačů filozofického ústavu v Litomyšli z let 1803–1844

Archivní soubor: Gymnázium Litomyšl, odd. I

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Svitavy se sídlem v Litomyšli

Datum prohlášení: 28. července 1982

68.

Název AKP: Bible litoměřicko-třeboňská (2 knihy)

Archivní soubor: Biskupské sbírky Litoměřice

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Litoměřicích

Datum prohlášení: 27. června 1984

69.

Název AKP: Bible litoměřicko-třeboňská z let 1411–1414 (1 kniha)

Archivní soubor: Rukopisy Třeboň

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Třeboni

Datum prohlášení: 6. července 1984

70.

Název AKP: Tzv. „Příborský kancionál“ – kancionál Mariánského bratrstva při farním kostele v Příboru z let 1624-1776

Archivní soubor: Farní úřad Příbor

Místo uložení: Zemský archiv v Opavě, Státní okresní archiv Nový Jičín

Datum prohlášení: 6. července 1984

71.

Název AKP: Listina markraběte moravského Přemysla z 3. května 1247, kterou uděluje měšťanům opavským právo konání týdenního výročního trhu na svátek narození P.

Marie a propůjčuje jim bezcelnost ve své zemi

Archivní soubor: Archiv města Opava

Místo uložení: Zemský archiv v Opavě, Státní okresní archiv Opava

Datum prohlášení: 6. července 1984

72.

Název AKP: Ústava Československé republiky ze dne 9. května 1948 (č. zákona 150/1948)

Archivní soubor: Volby prezidentů republiky

Místo uložení: Archiv Poslanecké sněmovny

Datum prohlášení: 6. července 1984

73.

Název AKP: Nejstarší zachovalá městská kniha pelhřimovská z let 1419–1575

Archivní soubor: Archiv města Pelhřimov

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně, Státní okresní archiv Pelhřimov

Datum prohlášení: 6. července 1984

74.

Název AKP: Práva města Kamenice nad Lipou z let 1462–1495

Archivní soubor: Archiv města Kamenice nad Lipou

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně, Státní okresní archiv Pelhřimov

Datum prohlášení: 6. července 1984

75.

Název AKP: Rodinný archiv Piccolominiů Náchod

Archivní soubor: Rodinný archiv Piccolominiů Náchod

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Zámrsku

Datum prohlášení: 6. července 1984

76.

Název AKP: Registra purkrechtní na panství pardubickém a kunětickém 1508–1526

Archivní soubor: Velkostatek Pardubice

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Zámrsku

Datum prohlášení: 6. července 1984

77.

Název AKP: Protokol úpravy mezd novosvětských dělníků z roku 1796

Archivní soubor: Harrachovské sklárny Nový Svět

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Zámrsku

Datum prohlášení: 6. července 1984

78.

Název AKP: Čtyři listiny ze souboru Archivu města Hustopeče z let 1362–1798

Archivní soubor: Archiv města Hustopeče

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně, Státní okresní archiv Břeclav

Datum prohlášení: 6. července 1984

Rozšířeno: Celý soubor listin Archivu města Hustopeče z let 1362–1798 (45 listin)

Datum rozšíření: 9. listopadu 1999

79.

Název AKP: Soubor archiválií „Tiskové procesy Karla Havlíčka Borovského v Kutné Hoře 1850–1852“

Archivní soubor: Krajský soud Kutná Hora

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Praze

Datum prohlášení: 6. července 1984

80.

Název AKP: Kresba Petra Brandla Svatá rodina

Archivní soubor: Archiv pražského arcibiskupství, Praha

Místo uložení: Národní archiv

Datum prohlášení: 6. července 1984

81.

Název AKP: Aretinova mapa panství Zábřeh

Archivní soubor: Velkostatek Zábřeh

Místo uložení: Zemský archiv v Opavě

Datum prohlášení: 16. prosince 1986

82.

Název AKP: Nejstarší dochovaná tábořská městská kniha – trhová z let 1432–1450

Místo uložení: Archiv města Tábor

Archiv (místo uložení): Státní oblastní archiv v Třeboni, Státní okresní archiv Tábor

Datum prohlášení: 16. prosince 1986

83.

Název AKP: Privilegium císaře Zikmunda ze dne 25. ledna 1437 (Praha) pro „město Hradiště nebo Tábor“, kterým jej povyšuje na město královské, uděluje řadu práv a svobod v soudních, správních, finančních i hospodářských záležitostech a posléze znak a pečeť s legendou

Archivní soubor: Archiv města Tábor

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Třeboni, Státní okresní archiv Tábor

Datum prohlášení: 16. prosince 1986

84.

Název AKP: Kniha práv města Znojma z let 1523–1525

Archivní soubor: Archiv města Znojma

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně, Státní okresní archiv Znojmo

Datum prohlášení: 16. prosince 1986

85.

Název AKP: Kvaterny desk zemských

Archivní soubor: Desky zemské, Praha

Místo uložení: Národní archiv

Datum prohlášení: 13. prosince 1989

86.

Název AKP: Kniha svědomí města Nového Bydžova 1311–1470

Archivní soubor: Archiv města Nový Bydžov

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Zámrsku, Státní okresní archiv Hradec Králové

Datum prohlášení: 13. prosince 1989

87.

Název AKP: Štencův archiv

Archivní soubor: Štencův archiv – sbírka negativů

Místo uložení: uloženo u restituenta

Datum prohlášení: 25. října 1991

88.

Název AKP: Cisterciáci Vyšší Brod – listiny, tzv. Historický archiv, původní archivní pomůcky z let 1259–1850

Archivní soubor: Cisterciáci Vyšší Brod

Místo uložení: Cisterciácké opatství Vyšší Brod – původně Státní oblastní archiv v Třeboni)

Datum prohlášení: 4. února 1992

89.

Název AKP: Augustiniáni Staré Brno (vybrané části archivního fondu)

Archivní soubor: Augustiniáni Staré Brno

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně

Datum prohlášení: 3. března 1992

90.

Název AKP: Benediktini Rajhrad (vybrané části archivního fondu)

Archivní soubor: Benediktini Rajhrad

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně

Datum prohlášení: 3. března 1992

91.

Název AKP: Dominikáni Uherský Brod (vybrané části archivního fondu)

Archivní soubor: Dominikáni Uherský Brod

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně

Datum prohlášení: 3. března 1992

92.

Název AKP: Dominikáni Znojmo (vybrané části archivního fondu)

Archivní soubor: Dominikáni Znojmo

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně

Datum prohlášení: 3. března 1992

93.

Název AKP: Františkáni Dačice (vybrané části archivního fondu)

Archivní soubor: Františkáni Dačice

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně

Datum prohlášení: 3. března 1992

94.

Název AKP: Františkáni Uherské Hradiště (vybrané části archivního fondu)

Archivní soubor: Františkáni Uherské Hradiště

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně

Datum prohlášení: 3. března 1992

95.

Název AKP: Křižovníci Znojmo (vybrané části archivního fondu)

Archivní soubor: Křižovníci Znojmo

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně

Datum prohlášení: 3. března 1992

96.

Název AKP: Milosrdní bratři Brno (vybrané části archivního fondu)

Archivní soubor: Milosrdní bratři Brno

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně

Datum prohlášení: 3. března 1992

97.

Název AKP: Minorité Brno (vybrané části archivního fondu)

Archivní soubor: Minorité Brno

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně

Datum prohlášení: 3. března 1992

98.

Název AKP: Piaristé Mikulov (vybrané části archivního fondu)

Archivní soubor: Piaristé Mikulov

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně

Datum prohlášení: 3. března 1992

99.

Název AKP: Piaristé Strážnice (vybrané části archivního fondu)

Archivní soubor: Piaristé Strážnice

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně

Datum prohlášení: 3. března 1992

100.

Název AKP: Premonstráti Nová Říše (vybrané části archivního fondu)

Archivní soubor: Premonstráti Nová Říše

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně

Datum prohlášení: 3. března 1992

101.

Název AKP: Milosrdní bratři Valtice (vybrané části archivního fondu)

Archivní soubor: Milosrdní bratři Valtice

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně

Datum prohlášení: 3. března 1992

102.

Název AKP: Listiny Archivu české provincie dominikánského řádu do r. 1526

Archivní soubor: Dominikáni – provincialát a konvent, Praha

Místo uložení: Národní archiv – depozitum

Datum prohlášení: 11. května 1992

103.

Název AKP: Listiny Archivu české františkánské provincie do r. 1526

Archivní soubor: Františkáni – provincialát a konvent, Praha

Místo uložení: Národní archiv – depozitum

Datum prohlášení: 11. května 1992

104.

Název AKP: Listiny fondu Archiv generalátu a konventu křižovníků s červenou hvězdou do r. 1526

Archivní soubor: Křižovníci s červenou hvězdou – generalát a konvent, Praha

Místo uložení: Národní archiv – depozitum

Datum prohlášení: 11. května 1992

105.

Název AKP: Listiny fondu Benediktini-Břevnov do r. 1526

Archivní soubor: Benediktini – klášter Břevnov, Praha

Místo uložení: Národní archiv – depozitum

Datum prohlášení: 11. května 1992

106.

Název AKP: Listiny Archivu českého velkopřevorství maltského řádu

Archivní soubor: Maltézští rytíři – české velkopřevorství, Praha

Místo uložení: Národní archiv

Datum prohlášení: 11. května 1992

107.

Název AKP: Listiny Archivu české provincie augustiniánského řádu do r. 1526, rukopis, tzv. Codex Thomeus

Archivní soubor: Augustiniáni obutí – provincialát a konvent, Praha

Místo uložení: Národní archiv

Datum prohlášení: 11. května 1992

108.

Název AKP: Listiny fondu Premonstráti Strahov do r. 1526

Archivní soubor: Premonstráti – klášter Strahov, Praha

Místo uložení: Národní archiv – depozitum

Datum prohlášení: 11. května 1992

109.

Název AKP: Listiny fondu Řád cisterciáků Osek vzniklé do roku 1526

Archivní soubor: Cisterciáci Osek

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Litoměřicích

Datum prohlášení: 11. května 1992

110.

Název AKP: Tzv. Codex Damascus

Archivní soubor: Cisterciáci Osek

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Litoměřicích

Datum prohlášení: 11. května 1992

111.

Název AKP: Základní listina kláštera řeholních augustiniánů v Roudnici n. L. z 25.5.1333

Archivní soubor: Rodinný archiv Lobkoviců, Roudnice nad Labem

Místo uložení: Zámek Nelahozeves

Datum prohlášení: 11. května 1992

112.

Název AKP: Kopiař listin kláštera řeholníků sv. Augustina v Roudnici nad Labem z druhé čtvrtiny 15. století

Archivní soubor: Rodinný archiv Lobkoviců, Roudnice nad Labem

Místo uložení: Zámek Nelahozeves

Datum prohlášení: 11. května 1992

113.

Název AKP: Lobkovické erbovníky s rukopisem Poučení Jana Hasištejnského z Lobkovic synu Jaroslavovi

Archivní soubor: Rodinný archiv Lobkoviců, Roudnice nad Labem

Místo uložení: Zámek Nelahozeves

Datum prohlášení: 11. května 1929

114.

Název AKP: Zápisníky nejvyššího kancléře Zdeňka Vojtěcha z Lobkovic o agendě dvorské kanceláře a královské rady z let 1600–1606

Archivní soubor: Rodinný archiv Lobkoviců, Roudnice nad Labem

Místo uložení: Zámek Nelahozeves

Datum prohlášení: 11. května 1992

115.

Název AKP: Revers pánů a rytířů v Království českém z 13.11. 1620 o vyznání poslušnosti bavorskému vévodovi Maxmiliánovi jako komisaři císaře Ferdinanda II.

Archivní soubor: Rodinný archiv Lobkoviců, Roudnice nad Labem

Místo uložení: Zámek Nelahozeves

Datum prohlášení: 11. května 1992

116.

Název AKP: Premonstráti Želiv – listiny, úřední knihy, původní archivní pomůcky z let 1233–1950

Archivní soubor: Premonstráti Želiv

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Třeboni

Datum prohlášení: 11. května 1992

117.

Název AKP: Stavovské listiny

Archivní soubor: Stavovské listiny

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně

Rozšířeno: Pod toto číslo zahrnuty i dříve uznané KP č. 22. Tzv. inaugurační diplom krále Jana Lucemburského z r. 1311 a č. 57. Listina krále Jiřího z Poděbrad z 13. ledna 1464, které jsou součástí téhož fondu.

Datum rozšíření: 12. prosince 1996

118.

Název AKP: Nejstarší městské knihy českobudějovické

Archivní soubor: Archiv města České Budějovice

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Třeboní, Státní okresní archiv České Budějovice

Datum prohlášení: 12. prosince 1996

Rozšířeno: Rozšířeno o knihy identifikované v průběhu inventarizace – z počtu 13 knih na 17 knih

Datum rozšíření AKP: 9. září 2008

119.

Název AKP: Pamětní kniha Čelákovice 1366–1557

Archivní soubor: Archiv města Čelákovice

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Praze, Státní okresní archiv Praha-východ

Datum prohlášení: 9. prosince 1997

120.

Název AKP: Liber sententiarum 1467–1507

Archivní soubor: Archiv města Kutná Hora

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Praze, Státní okresní archiv Kutná Hora

Datum prohlášení: 9. prosince 1997

121.

Název AKP: Liber hereditarum antiquus /1424/ 1426-1489 /1501/

Archivní soubor: Archiv města Kutná Hora

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Praze, Státní okresní archiv Kutná Hora

Datum prohlášení: 9. prosince 1997

122.

Název AKP: Privilegia města Čáslavi do r. 1526

Archivní soubor: Archiv města Čáslav

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Praze, Státní okresní archiv Kutná Hora

Datum prohlášení: 9. prosince 1997

123.

Název AKP: Písemnosti Jindřicha Šlika, prezidenta dvorní válečné rady, tajného rady ve Vídni 1620-1652

Archivní soubor: Rodinný archiv Šliků

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Zámrsku

Datum prohlášení: 9. prosince 1997

124.

Název AKP: Listiny hrabat Šliků 1416-1733

Archivní soubor: Rodinný archiv Šliků

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Zámrsku

Datum prohlášení: 9. prosince 1997

125.

Název AKP: Soubor fotografií J. V. Sládka

Archivní soubor: Sládek Josef Václav

Místo uložení: Literární archiv Památníku národního písemnictví

Datum prohlášení: 9. prosince 1997

126.

Název AKP: Soubor 13 nejstarších /předbělohorských/ církevních matrik

Archivní soubor: Sběrka matrik východočeského kraje

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Zámrsku

Datum prohlášení: 16. června 1998

127.

Název AKP: Městská kniha soudní České Třebové 1378–1488

Archivní soubor: Archiv města Česká Třebová

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Zámrsku, Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí

Datum prohlášení: 16. června 1998

128.

Název AKP: Tzv. Kodex Gelnhausenův – právní kniha, sbírka privilegií, statut a nálezů jihlavského městského a horního práva, 1400–1408

Archivní soubor: Archiv města Jihlava do r. 1848

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně, Státní okresní archiv Jihlava

Datum prohlášení: 16. června 1998

129.

Název AKP: Zbraslavská kronika (Chronicon Aulae Regiae), kon. 14 st., kolem roku 1393

Archivní soubor: Archiv města Jihlava do r. 1848

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně, Státní okresní archiv Jihlava

Datum prohlášení: 16. června 1998

130.

Název AKP: Pamětní kniha města Prostějova 1392–1671, pergamen, latinsky, německy, česky, 25x33 cm, nová lepenková vazba s plátěným hřbetem

Archivní soubor: Archiv města Prostějov

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně, Státní okresní archiv Prostějov

Datum prohlášení: 16. června 1998

131.

Název AKP: Pamětní kniha města Prostějova založená radním písařem Janem Bělkovským z Ronšova 1583-1645, česky, 22,5x32 cm, vazba nová kožená s použitím původní kožené vazby s tlačenými ornamenty na přední a zadní desce

Archivní soubor: Archiv města Prostějov

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně, Státní okresní archiv Prostějov

Datum prohlášení: 16. června 1998

132.

Název AKP: Nejstarší kniha rakovnická z let 1384-1521, papír, latinsky, česky, 220x280 mm, nová vazba v původních deskách

Archivní soubor: Archiv města Rakovníka (Městský úřad)

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Praze, Státní okresní archiv Rakovník

Datum prohlášení: 16. června 1998

133.

Název AKP: Dochované části rukopisu Jaroslava Haška Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války

Archivní soubor: Hašek Jaroslav

Místo uložení: Literární archiv Památníku národního písemnictví

Datum prohlášení: 16. června 1998

134.

Název AKP: Osobní fond Emila Juliše

Archivní soubor: Juliš Emil

Místo uložení: Literární archiv Památníku národního písemnictví

Datum prohlášení: 16. června 1998

135.

Název AKP: Písemná pozůstalost Františka Hrubína

Archivní soubor: Hrubín František

Místo uložení: Literární archiv Památníku národního písemnictví

Datum prohlášení: 16. června 1998

136.

Název AKP: Písemná pozůstalost Giacoma Casanovy 1758–1798

Archivní soubor: Casanova Giacomo

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Praze

Datum prohlášení: 27. října 1998

137.

Název AKP: Sběrka zvukových záznamů 1929–1992

Archivní soubor: Sběrka zvukových záznamů

Místo uložení: Archiv a. s. Supraphon

Datum prohlášení: 27. října 1998

138.

Název AKP: Písemná pozůstalost Bohumila Hrabala

Archivní soubor: Hrabal Bohumil

Místo uložení: Literární archiv památníku národního písemnictví

Datum prohlášení: 27. října 1998

139.

Název AKP: Písemná pozůstalost prof. Miloslava Hýska (1885–1957)

Archivní soubor: Hýsek Miloslav

Místo uložení: Literární archiv Památníku národního písemnictví

Datum prohlášení: 27. října 1998

140.

Název AKP: Písemná pozůstalost prof. Alberta Pražáka

Archivní soubor: Pražák Albert

Místo uložení: Literární archiv Památníku národního písemnictví

Datum prohlášení: 27. října 1998

141.

Název AKP: Znakové listiny z let 1528 a 1546, jimiž Ferdinand I. udělil městu Jáchymov znak a pečeť s obrazem, právo konat dva výroční trhy a další městská privilegia

Archivní soubor: Archiv města Jáchymov

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Plzni, Státní okresní archiv Karlovy Vary

Datum prohlášení: 9. listopadu 1999

142.

Název AKP: Listina daná v Praze 28. dubna 1316, kterou král Jan Lucemburský upravuje obchod dřívím v Podskalí

Archivní soubor: Sběrka listin

Místo uložení: Archiv hlavního města Prahy

Datum prohlášení: 9. listopadu 1999

143.

Název AKP: Jägerovy skicáře, rkp. 4. 5869 a 5870

Archivní soubor: Sběrka rukopisů

Místo uložení: Archiv hlavního města Prahy

Datum prohlášení: 9. listopadu 1999

144.

Název AKP: Pamětní kniha města Březnice z let 1454–1630

Archivní soubor: Archiv města Březnice

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Praze, Státní okresní archiv Příbram

Datum prohlášení: 20. února 2001

145.

Název AKP: Městská kniha (rudá) města Pardubic 1515–1585

Archivní soubor: Archiv města Pardubice

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Zámrsku, Státní okresní archiv Pardubice

Datum prohlášení: 20. února 2001

146.

Název AKP: Soubor nejstarších archiválií k dějinám ČVUT z let 1705–1744

Archivní soubor: Stará manipulace

Místo uložení: Národní archiv

Datum prohlášení: 12. prosince 2006

147.

Název AKP: Soubor zabezpečovacích filmových materiálů na bezpečném polyesterovém podkladu dokumentujících „Proces s vedením záškodnického spiknutí proti republice“

Archivní soubor: Zpravodajský film II

Místo uložení: Národní filmový archiv

Datum prohlášení: 22. dubna 2008

148.

Název AKP: Diplom Nobelovy ceny za chemii, udělený Královskou švédskou akademií věd ve Stockholmu v roce 1959 Jaroslavu Heyrovskému za objev polarografické analytické metody

Archivní soubor: Heyrovský Jaroslav

Místo uložení: Masarykův ústav – Archiv Akademie věd

Datum prohlášení: 11. března 2010

149.

Název AKP: Vyšetřovací spis V-6301 MV akce "Střed"

Archivní soubor: Vyšetřovací spisy

Místo uložení: Archiv bezpečnostních složek

Datum prohlášení: 7. října 2010

150.

Název AKP: Listina z 29. ledna 1440, kterou páni, rytíři a konšelé Měst Pražských království Českého uzavírají mezi sebou smír a přijímají 14 artikulů, mezi nimi také dohodu o dodržování basilejských kompaktát, o volbě Jana Rokycany arcibiskupem, o narovnání majetkových bezpráví, propuštění vězňů atd., originál, pergamen, česky, 68 pečetí přivěšeno na pergamenových prouzcích

Archivní soubor: Rodinný archiv pánů z Hradce

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Třeboni (oddělení Jindřichův Hradec)

Datum prohlášení: 26. ledna 2012

151.

Název AKP: Artikule cechu soukeníků ve Slavonicích, soudobý neověřený výpis z listiny Jana ml. z Hradce, vydané v Jindřichově Hradci dne 12. srpna roku 1401

Archivní soubor: Cech soukeníků Slavonice

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Třeboni, Státní okresní archiv Jindřichův Hradec

Datum prohlášení: 26. ledna 2012

152.

Název AKP: Jáchym z Hradce potvrzuje listinou ze dne 14. července 1552 městu Hradci privilegia, práva a svobody, udělená městu jeho předchůdci a přidává k nim některé nové, originál, listina ve formě knihy, s pěti přivěšenými pečetěmi.

Archivní soubor: Archiv města Jindřichův Hradec

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Třeboni, Státní okresní archiv Jindřichův Hradec

Datum prohlášení: 26. ledna 2012

153.

Název AKP: Život svatého Františka z Assisi, iluminovaný rukopis z počátku 16. století

Archivní soubor: Rodinný archiv Černínů

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Třeboni (oddělení Jindřichův Hradec)

Datum prohlášení: 26. ledna 2012

154.

Název AKP: Vysílací plachty ze dne 5. 5. 1945

Archivní soubor: Pozůstalost Zdeňka Mančala

Místo uložení: Archiv Českého rozhlasu

Datum prohlášení: 26. června 2012

155.

Název AKP: Gramodesky z května 1945

Archivní soubor: Sběrka gramodesek

Místo uložení: Archiv Českého rozhlasu

Datum prohlášení: 26. června 2012

156.

Název AKP: Akta týkající se zřízení Gymnaziálního muzea v Opavě z roku 1815

Archivní soubor: Zemská vláda slezská Opava

Místo uložení: Zemský archiv v Opavě

Datum prohlášení: 16. května 2014

157.

Název AKP: Bible lobkovická (1479–1480)

Archivní soubor: Sběrka rukopisů Moravského zemského archivu

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně

Datum prohlášení: 16. května 2014

158.

Název AKP: Bible Bočkova (2. polovina 15. století)

Archivní soubor: Sběrka rukopisů Moravského zemského archivu

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně

Datum prohlášení: 16. května 2014

159.

Název AKP: Rukopis s textem veršované Legendy o svaté Kateřině (14. století)

Archivní soubor: Sběrka rukopisů Moravského zemského archivu

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně

Datum prohlášení: 16. května 2014

160.

Název AKP: Složka 308/1-3 ze sbírky „37“ obsahující archiválie výsadkové skupiny Anthropoid, jejíž členové, rotmistré Josef Gabčík a Jan Kubiš provedli 27. května 1942 atentát na říšského protektora SS-Obergruppenführera Reinharda Heydricha.

Archivní soubor: Sběrka "37"

Místo uložení: Vojenský historický archiv

Datum prohlášení: 26. ledna 2015

161.

Název AKP: Jmenný seznam československých dobrovolníků roty „Nazdar“

Archivní soubor: Rota "Nazdar"

Místo uložení: Vojenský historický archiv

Datum prohlášení: 26. ledna 2015

162.

Název AKP: Deník bojové činnosti České družiny z období od 15. srpna 1914 do 13. února 1915

Archivní soubor: Česká družina

Místo uložení: Vojenský historický archiv

Datum prohlášení: 26. ledna 2015

163.

Název AKP: Kronika Čs. dobrovolnického sboru v Itálii 1917-1918

Archivní soubor: Čs. dobrovolnický sbor v Itálii 1916-1918 (1919)

Místo uložení: Vojenský historický archiv

Datum prohlášení: 26. ledna 2015

164.

Název AKP: Antifonář královny Elišky Rejčky

Archivní soubor: Sbírka rukopisů Františkova muzea

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně

Datum prohlášení: 7. července 2015

165.

Název AKP: Soubor pernštejských kopiářů

Archivní soubor: Sbírka rukopisů Františkova muzea, Sbírka rukopisů Moravského zemského archivu

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně

Datum prohlášení: 7. července 2015

166.

Název AKP: Diária Marie Ebner von Eschenbach (1862-1909)

Archivní soubor: Rodinný archiv Dubských Zdislavice

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně

Datum prohlášení: 5. května 2016

167.

Název AKP: Nejstarší plzeňský typář (kolem 1300) a listina ze 17.4. 1307, kde je přivěšen první dochovaný otisk plzeňského pečetidla

Archivní soubor: Archiv města Plzeň

Místo uložení: Archiv města Plzně

Datum prohlášení: 14. července 2017

168.

Název AKP: Soubor 4 zlatých bul vydaných pro město Plzeň (1434–1627)

Archivní soubor: Archiv města Plzeň

Místo uložení: Archiv města Plzně

Datum prohlášení: 14. července 2017

169.

Název AKP: Liber judicii (1407-1411)

Archivní soubor: Archiv města Plzeň

Místo uložení: Archiv města Plzně

Datum prohlášení: 14. července 2017

170.

Název AKP: Osecký žaltář (druhá polovina 13 st.)

Archivní soubor: Sběrka rukopisů, Plzeň

Místo uložení: Archiv města Plzně

Datum prohlášení: 14. července 2017

171.

Název AKP: Soubor dvou erbovních privilegií, jimiž byl polepšován znak města Plzně (1466-1578)

Archivní soubor: Archiv města Plzeň

Místo uložení: Archiv města Plzně

Datum prohlášení: 14. července 2017

172.

Název AKP: Soubor plánů a vedut židovského osídlení v Čechách z roku 1727

Archivní soubor: Sběrka map a plánů

Místo uložení: Národní archiv

Datum prohlášení: 18. října 2018

173.

Název AKP: Soubor plánů a vedut židovského osídlení na Moravě z roku 1727

Archivní soubor: Sběrka map a plánů

Místo uložení: Moravský zemský archiv v Brně

Datum prohlášení: 18. října 2018

174.

Název AKP: Plány separace židovských obcí Osoblaha a Lipník nad Bečvou

Archivní soubor: Sběrka map a plánů, Arcibiskupská konsistoř Olomouc, Velkostatek Lipník nad Bečvou

Místo uložení: Zemský archiv v Opavě

Datum prohlášení: 18. října 2018

175.

Název AKP: Plány Údlic, Jirkova, Přečapel a Horní vsi s vyznačením židovského osídlení z roku 1727

Archivní soubor: Velkostatek Červený Hrádek

Místo uložení: Státní oblastní archiv v Litoměřicích

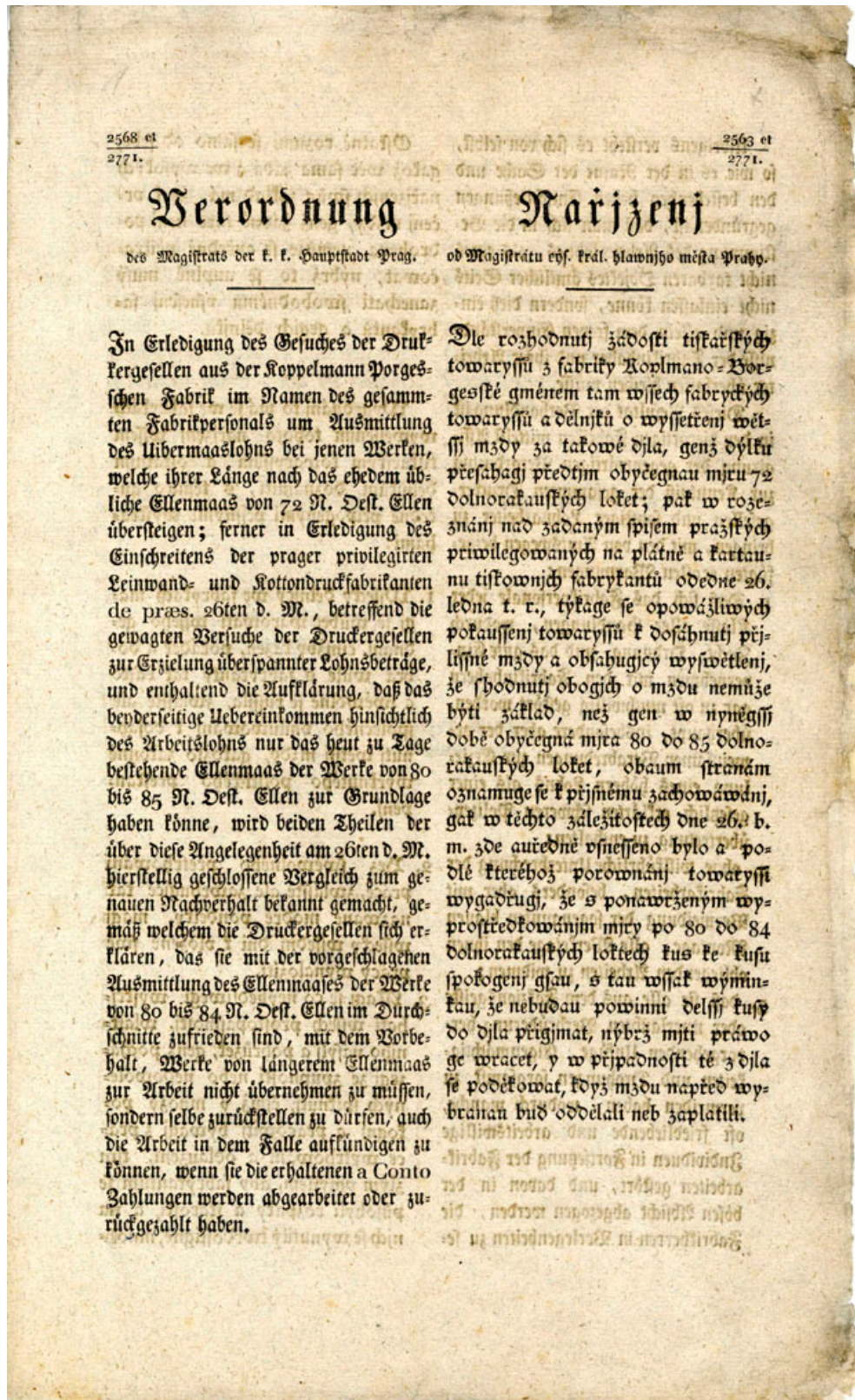
Datum prohlášení: 30. října 2018

Seznam příloh

- Příloha 1. Nařízení pražského magistrátu ve věci mzdového sporu mezi tiskařskými tovaryši a dělníky s majiteli kartounek. Spis o mzdovém sporu mezi tiskařskými dělníky a majiteli kartounek, 1823, 30. leden–8. srpen (*Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kulturni-pamatky.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>, [13.03.2021]*)
- Příloha 2 Návrh na uznání spisu o mzdovém sporu mezi tiskařskými dělníky a majiteli kartounek z roku 1823 za kulturní památku. (*Národní archiv, Spis AKP č. 2, Archivní soubor: Policejní ředitelství Praha. Spis o mzdovém sporu mezi tiskařskými dělníky a majiteli kartounek.*)
- Příloha 3 Titulní strana pamětní zakládací listiny Národního divadla v Praze z roku 1868 (*Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kulturni-pamatky.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>, [13.03.2021]*)
- Příloha 4 Zdůvodnění návrhu na uznání zakládající listiny Národního divadla za archivní kulturní památku (*Národní archiv, Spis AKP č. 4, Archivní soubor: Archiv Národního divadla Praha, Pamětní zakládací listina Národní divadla v Praze z roku 1868*)
- Příloha 5 Listina Přemysla Otakara I. z roku 1224 určená břevnovskému klášteru (*Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kulturni-pamatky.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>, [13.03.2021]*)
- Příloha 6 Listina Přemysla Otakara I. z 24. července 1224 - Rozhodnutí Ministerstva vnitra ČSR – archivní správy o uznání archiválií za kulturní památku (*Národní archiv, Spis AKP č. 55, Archivní soubor: Benediktini – Klášter Břevnov, Praha, Listina Přemysla Otakara I. z 24. července 1224*)
- Příloha 7 Plán a veduta obce Těchobuz, Soubor plánů a vedut židovského osídlení v Čechách z roku 1727/100 (*Dostupné online z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kulturni-pamatky.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>, [13.03.2021]*)
- Příloha 8 Rozhodnutí Ministerstva vnitra o prohlášení za archivní kulturní památku souboru plánů a vedut židovského osídlení v Čechách z roku 1727 (*Národní archiv, Spis AKP č. 172, Archivní soubor: Sbirka map a plánů, Soubor plánů a vedut židovského osídlení v Čechách z roku 1727*)
- Příloha 9 Zpráva o stavu kulturních památek ve Státním ústředním archivu v Praze za rok 1991 (*Národní archiv, Zpráva o stavu kulturních památek ve Státním ústředním archivu za rok 1991*)
- Příloha 10 Pozvánka na výstavu AKP ve fondech Archivu města Plzně (*dostupné online z: <https://amp.plzen.eu/nase-aktivita/vystavy/vystava-archivni-kulturni-pamatky-ve-fondech-archivu-mesta-plzne.aspx>, [cit. 03.05.2021]*)

Přílohy

Příloha 1. Nařízení pražského magistrátu ve věci mzdového sporu mezi tiskařskými tovaryši a dělníky s majiteli kartounek. Spis o mzdovém sporu mezi tiskařskými dělníky a majiteli kartounek, 1823, 30. leden–8. srpen

Příloha 2 Návrh na uznání spisu o mzdovém sporu mezi tiskařskými dělníky a majiteli kartounek z roku 1823 za kulturní památku.

2

NÁVRH NA UZNÁNÍ ARCHIVÁLNÍ ZÁKULURNÍ PAMÁTKU

<p>1. Státní ústřední archiv v Praze navrhuje podle § 3 odst. (název archivu) 3 záko. č. 97/1974 Sb., o archivnictví a podle § 2 a 3 vyhlášky MV ČSR č. 101/1974 Sb., za kulturní památku:</p> <p>Spis o mzdovém sporu mezi tiskařskými dělníky a majiteli kartounek</p> <p>1823, 30. leden - 8. srpen</p> <p>se kterou je oprávněn nakládat^{x/}:</p>		
<p>2. Název archivního sou- boru (jeho částí)^{xx/}</p> <p>Policejní ředitelství Praha</p>	<p>Sigm.:^{xx/} PR 1824-1830, P IX 12</p>	<p>Druh a počet jednotek: 1 svazek (23 folií)</p>
	<p>Inv.č.: 2221</p>	<p>Evid.č.:^{xx/} -</p>
<p>3. Místo uložení: Státní ústřední archiv, Praha 1 - Malá Strana, Karmelitská 2 - krypta pod kostelem sv. Mikuláše, Praha 1, Malostranské nám.</p>		
<p>4. a) zajišovací reprodukce - jsou již pořizeny ano b) studijní reprodukce - jsou již pořizeny^{xx/} ne - budou pořizeny do:^{xx/} 31.12.1977</p>		
<p>5. Archiv, jehož prostřednictvím se návrh podává, a jeho vyjádření^{xx/}</p>		
<p>Datum: L.S.</p> <p>Č.j.: podpis ředitele archivu</p>		

Příloha 3 Titulní strana pamětní zakládací listiny Národního divadla v Praze z roku 1868

**Příloha 4 Zdůvodnění návrhu na uznání zakládající listiny Národního divadla za
archivní kulturní památku**

6. Zdůvodnění návrhu: xxx/

Vybudování Národního divadla bylo výsledkem dlouhých a úsilovných politických, kulturních a uměleckých snah českého národa. Svou architekturou a sochařskou výzdobou je reprezentačním dílem celé jedné naší výtvarné generace. Také ke zhotovení zakládací listiny Národního divadla byl vybrán malíř, který patří k nejčestějším a našim národem nejmilovanějším malířům, Josef Mánes. 16. května 1868 při velké národní slavnosti pokládání základního kamene byla zakládací listina podepsána "jménem národa" významnými představiteli českého kulturního a politického života, uložena do kovové schránky a dána do základů divadla. Měla 4 strany. Na prvé straně byl původní návrh opony ND od Josefa Mánesa - český a pražský znak, nadpis "Pamětní zakládací listiny Národního divadla v Praze" a cyklus 5 lunet "Vlast a národ". Druhá hlavní strana obsahovala vlastní text zakládací listiny, 83 podpisů (F. Palackého, L. Riegra, J. Sladkovského, B. Smetany, J.E. Purkyně, J. Mánesa aj.) a ornamentální symbolickou kompozici. Na třetí a čtvrté straně byl plán ND a návrhy na vnitřní malířskou a sochařskou výzdobu.

Po objevení Pamětních zakládacích listin (29. května 1963) v základech ND bylo zjištěno, že jsou téměř zničeny a zbyly z nich pouze rozpadávající se části. Akademický malíř V. Kocourek, který již dříve pracoval na kopiích našich vzácných rukopisných památek, byl pověřen rekonstrukcí druhé hlavní strany zakládací listiny. Po-
dařilo se nalézt studijní kresby, podle kterých J. Mánes listinu maloval, a po úsilovném studiu a práci byla listina rekonstruována se snahou co nejvíce novou listinu přiblížit originálu. Práce byla dokončena v r. 1965.

Datum: 23. března 1977

Č.j.: SÚA 799/60-1977

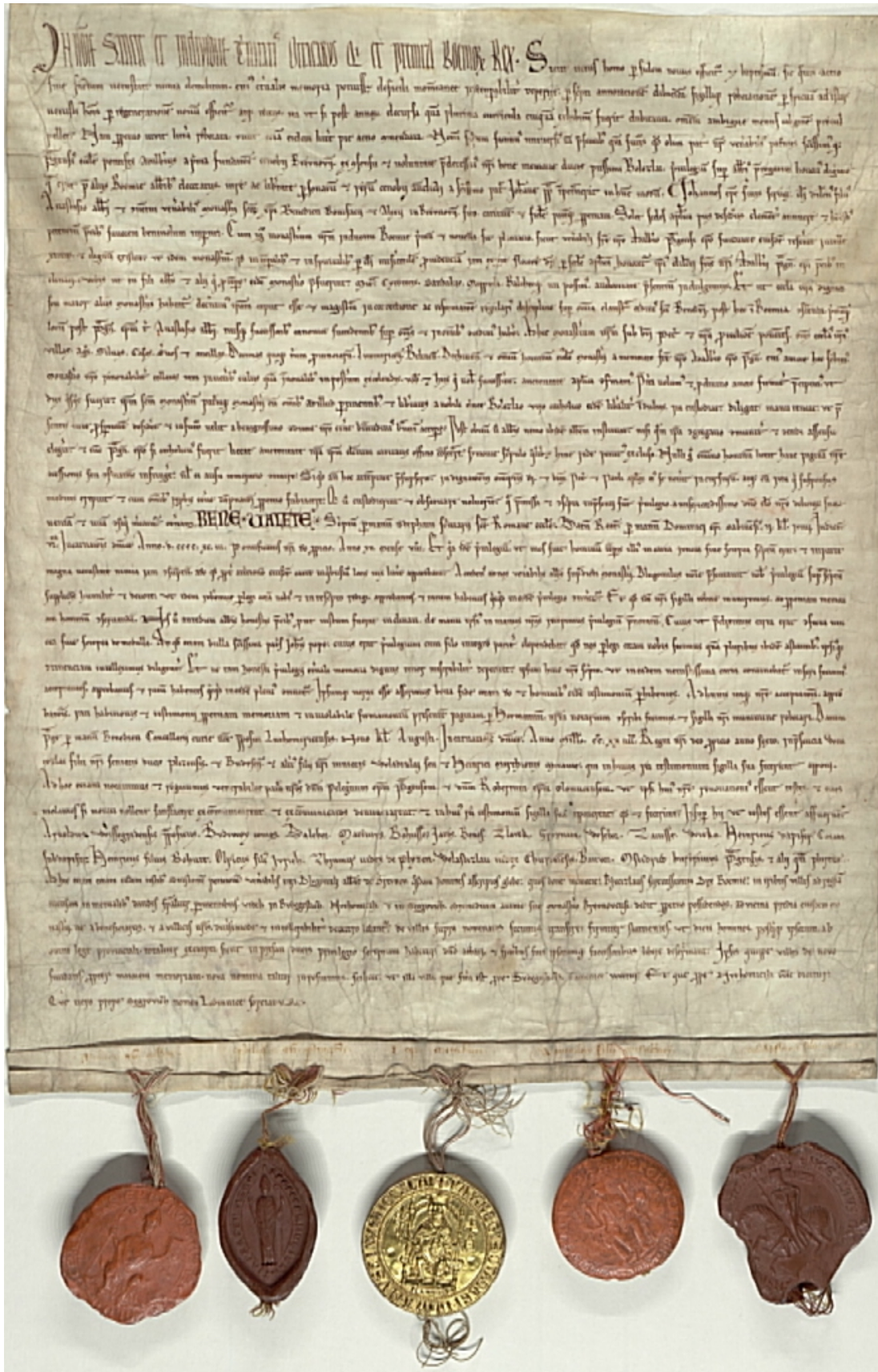

podpis ředitele (vedoucího)
archivu

7. Případné poznámky:

- x/ vyplní se, jde-li o archiválii, která není uložena v archívu, popřípadě, jde-li o archiválii svěřenou do úschovy, uvede se archiv (organizace) o archiválii pečující a její vlastník
- xx/ nehodící se škrtněte
- xxx/ jde-li o archiválii uloženou v kulturních a kulturně-výchovných organizacích a zařízeních, uvede se též odporné stanovisko těchto organizací a zařízení

Příloha 5 Listina Přemysla Otakara I. z roku 1224 určená břevnovskému klášteru

**Příloha 6 Listina Přemysla Otakara I. z 24. července 1224 - Rozhodnutí Ministerstva
vnitřní správy o uznání archiválií za kulturní památku**

**ROZHODNUTÍ MINISTERSTVA VNITŘNÍ SPRÁVY
o uznání archiválií za kulturní památku**

Ministerstvo vnitřní správy uznává podle § 3 odst. 1 zák. č. 97/1974 Sb.,
o archivnictví

Listinu Přemysla Otakara I. z 24. července 1224

za kulturní památku a eviduje ji pod číslem

55

Ministerstvo vnitřní správy ukládá archivům (organizacím), které podle ustanovení směrnic MV ČR č. 1/1975 Ú. v. ČR vedou v základní a druhotné evidenci uvedenou archiválii, aby podle § 14 odst. 1 těchto směrnic na evidenčním listě (v příslušné rubrice) ve smyslu ustanovení § 8 vyhlášky MV ČR č. 101/1974 Sb., charakterizovaly hodnotu archiválie jako kulturní památky znakem „KP“ s připojením výše uvedeného evidenčního čísla.

Státní ústřední archiv v Praze který vede archiválii (archivní soubor) v základní evidenci, je povinen zajistit podmínky její zvýšené ochrany podle zákona č. 97/1974 Sb., a k němu vydaných prováděcích předpisů, zejména podmínky stanovené oddílem 2 vyhlášky MV ČR č. 101/1974 Sb.

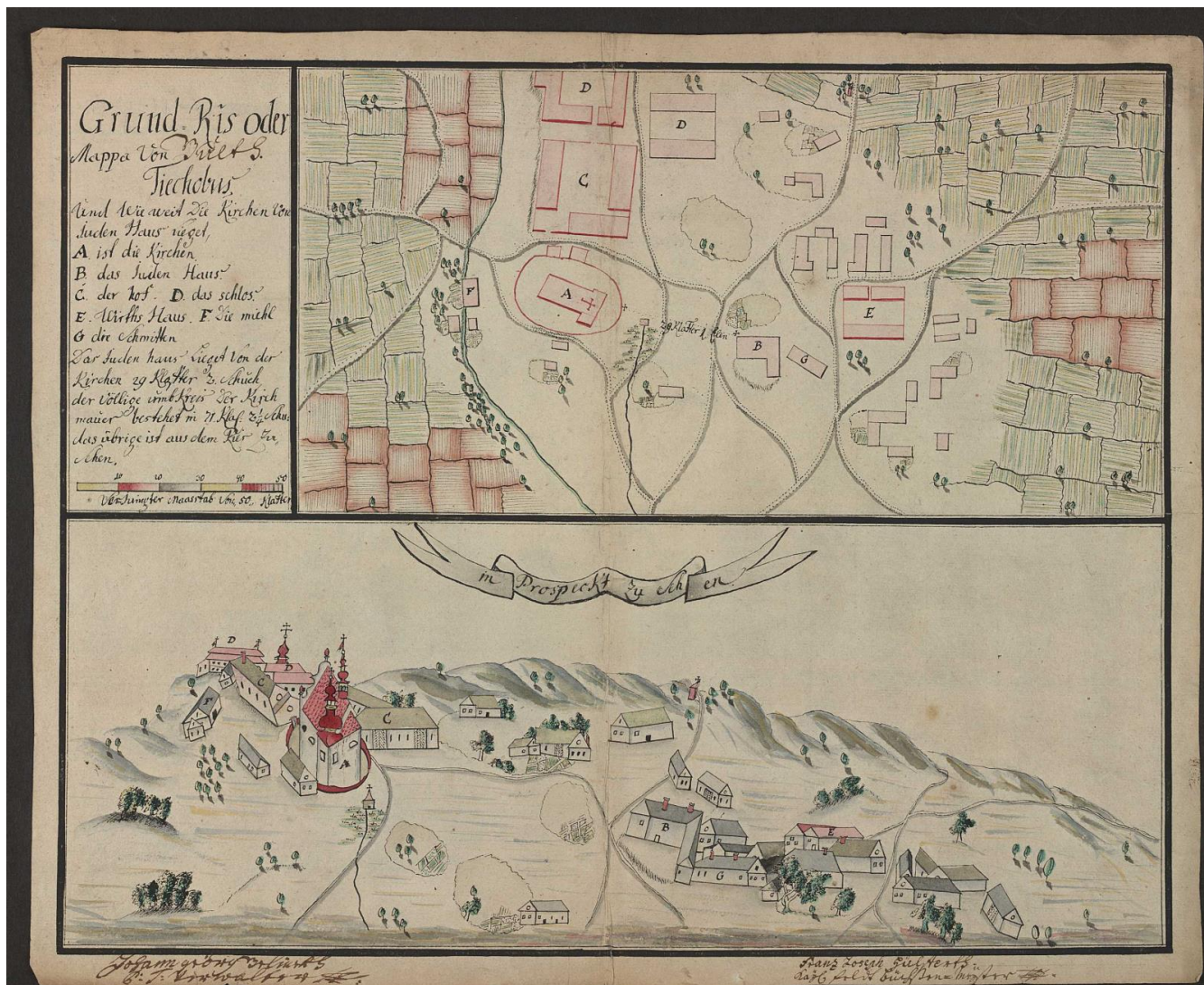
V Praze dne **28.7.1982**

[Handwritten signature]
Ředitel archivní správy MV ČR

Č. j.: **AS/2-2199/82**

Příloha 7 Plán a veduta obce Těchobuz, Soubor plánů a vedut židovského osídlení v Čechách z roku 1727

Příloha 8 Rozhodnutí Ministerstva vnitra o prohlášení za archivní kulturní památku souboru plánů a vedut židovského osídlení v Čechách z roku 1727

NACRP0006X5R

ROZHODNUTÍ MINISTERSTVA VNITRA

O PROHLÁŠENÍ ARCHIVÁLIE, ARCHIVNÍ SBÍRKY, ARCHIVNÍHO FONDU NEBO JEJICH UCELENÉ ČÁSTI ZA ARCHIVNÍ KULTURNÍ PAMÁTKU

Ministerstvo vnitra prohlašuje podle § 21 odst 4 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon)

Soubor plánů a vedut židovského osídlení v Čechách z roku 1727

za archivní kulturní památku a eviduje ji pod číslem

.....172.....

Odůvodnění:

Soubor plánů a vedut židovského osídlení v Čechách z roku 1727 je jedinečným celkem podávajícím obraz o rozsahu židovského osídlení v jednotlivých městech a vesnicích v Čechách vrcholného baroka Podnět k soupisu židovských sídel dal tzv. translokační reskript císaře Karla VI. z roku 1727, na jehož základě měla být zachycena vzdálenost židovských domů a krámů od kostelů. Translokační reskript vznikl v souvislosti se státními zásahy vůči židovskému obyvatelstvu (famiantský zákon atd.), které měly za cíl důsledné snížení jeho počtu. V tomto kontextu vznikl jedinečný soubor map, plánů a vedut zachycující polohu obydlí asi 30 000 obyvatel Českého království. Jednotlivé plány zachycují zpravidla celkový obraz dané lokality či oblasti s přesným vyznačením židovských obydlí, synagog, hřbitovů a jejich polohy vzhledem ke kostelům. Část plánů přináší perspektivní zobrazení, zachycující i stavební podobu jednotlivých budov. Autory jednotlivých map a plánů byli zemští měřiči, vojenští inženýři, městští stavitelé, ale i městští či vrchnostenští písaři či laici. Plány představují jedinečný pramen, pro vnitřní rozvoj sídel a jejich topografii a pro hospodářský a sociální stav židovského obyvatelstva v Čechách. Jsou využívány pro dějiny architektury a urbanismu, především k identifikaci drobných nemovitých památek a k analýze sídelní struktury, která je determinována přírodními i lidskými faktory, ale i pro historii krajinářství a zahradní architektury, kde přináší poznatky o zaniklých krajinářských zásazích. Vedle hospodářských dějin jsou využívány pro dějiny umění, dějiny kartografie, etnografie, výroby papíru atd.

Jde o unikátní kolekci kartografických dokumentů nejen v České republice, ale i v rámci celé Evropy. Nikde jinde se z tohoto období nedochovaly plány zachycující židovské obyvatelstvo v obcích a městech na území jednoho státního útvaru. Význam souboru je také podpořen faktem, že byly zachyceny menší obce marginálního významu, zatímco u větších měst plány chybí. Jako takový má tento soubor zásadní význam pro dějiny, lokální, národní i obecné.

Příloha 9 Zpráva o stavu kulturních památek ve Státním ústředním archivu v Praze za rok 1991

Zpráva o stavu kulturních památek ve Státním ústředním archivu za rok 1991.

Na základě "Metodického návodu k podávání návrhů na uznání archiválií za kulturní památky a ochraně archiválií uznávaných za kulturní památky" vypracovaného AS MV ČSR v roce 1977 a podle interního "Pokynu pro uložení a ochranu archiválií uznávaných za kulturní památky" byla provedena kontrola stavu a uložení kulturních památek v SÚA.

Kontrolu prováděla O.Sprušilová (II.oddělení) a za oddělení konzervace F.Martinek. Kontrole byli přítomni vedoucí oddělení nebo správci fondů: za I. oddělení ing. Čadek a P.Sedláček, za II. oddělení dr.Sýkorová a za V. oddělení dr.Žabka. Kontrola byla provedena v lednu 1992. Při kontrole bylo zjištěno toto:

- KP č. 2 - Mzdový spor mezi tiskařskými dělníky a majiteli ker-
tounek z r.1823 - sign.PŘ 1824-1830, P IX 12,kart.99.
Stav nezměněn - nadále dobrý.
Navrhovaná opatření - žádná.
- KP č. 3 - Svatováclavský výbor 1848 a Národní výbor 1848 - celé
fondy (1 + 7 kartonů).
Stav památky nezměněn - nadále dobrý.
Navrhovaná opatření - žádná.
- KP č. 4 - Pamětní zakládací listina Národního divadla v Praze
z roku 1868 a její kopie a Listina pamětní jež se týče
stavby Národního divadla v Praze a seznam osob a firem,
které se na znovuzbudování divadla podílely z roku 1883.
Stav listin zůstává nezměněn.
Navrhovaná opatření - žádná.

KP č. 5 - Protokol politického klubu dělnického v Praze - 1880.
Sign. PP 1876-1881, V/19/68, kart.č.867. Stav památky je nadále nezměněn - dobrý.

Navrhovaná opatření - žádná.

KP č. 6 - Provolání "Lide pracující" k 1.máji 1890. Spis + leták je uložen pod sign.PM 1881-1890,8/1/17/1,čj.2593/1890, karton 1619. Stav památky je nezměněn - dobrý.

Navrhovaná opatření - žádná.

KP č. 7 - Rezoluce a memoranda s požadavky na zestátnění klíčového průmyslu, bank, energetických zdrojů a podniků. Materiál je uložen pod sign.i.č. 3610 ve fondu Ministerstvo průmyslu, karton č. 1049-1052. Stav materiálu je nadále dobrý.

Navrhovaná opatření - žádná.

KP č. 8 - Dokumenty z porady představitelů politických stran, zájmových a odborových organizací a význačných osobností veřejného života konané 23.února 1948 v Obecním domě v Praze. Materiál je uložen ve fondu Ústřední akční výbor Národní fronty, karton č.1. Stav materiálu je nezměněn - dobrý.

Navrhovaná opatření - žádná.

KP.č.45 - Kancionál vyšehradský. Patří do fondu Archiv kapituly vyšehradské pod sign. rkp. 376, inv.č. 814. Stav památky je nadále dobrý.

Navrhovaná opatření - žádná.

KP.č.50 - Registra krále Vladislava II., kniha XXII z let 1498-1502 patří do fondu Česká dvorská kancelář, inv.č.1487, kniha 153. Stav archiválie nezměněn - dobrý.

Navrhovaná opatření - žádná.

KP č. 51 - Urbář arcibiskupských statků po roce 1390 patří do fondu APA I., pod sign. rkp. B 1/lb, inv.č. 1170. Urbář je nadále v dobrém stavu.

Navrhovaná opatření - žádná.

KP č. 52 - Urbář kláštera břevnovského 1406 patří do fondu Archiv kláštera benediktinů v Břevnově pod sign.rkp. 2a, inv.č. 449a. Stav památky je nadále dobrý.

Navrhovaná opatření - žádná.

KP č. 53 - Urbář kláštera strahovského 1410 patří do fondu Archiv kláštera premonstrátů na Strahově pod sign. rkp. 4207a (kzp. XVII A). Stav památky je nezměněn-dobry.

Navrhovaná opatření - žádná.

KP č. 54 - Berní rejstřík arcibiskupských statků 1379 patří do fondu APA I., pod sign. B/1/1a, inv.č. 1169. Stav památky je nezměněn - dobrý.

Navrhovaná opatření - žádná.

KP č. 55 - Listina Přemysla Otakara I. z 24. července 1224 patří do fondu Archiv kláštera benediktinů v Břevnově pod inv.č. 10. Listina je nadále v dobrém stavu.

Navrhovaná opatření - žádná.

KP č. 80 - Kresba Petra Brandla "Svatá rodina" patří do fondu APA-obrazový a dokumentární materiál. Stav kresby je dobrý.

Navrhovaná opatření - žádná.

KP č. 85 - Desky zemské Království českého tvoří část fondu Desky zemské v rozsahu 1714 knih.

Provedená opatření:

- 1) Byla neutralizována jedna kniha bez rozebrání vazby.
- 2) Pro lepší zabezpečení desk byly dodány hasící přístroje.

Neprovedená opatření:

Vzhledem k odchodu dr.Truschky z archivu nebylo provedeno vytypování knih k provedení neutralizace.

Navrhovaná opatření:

- 1) F.Martinek předloží vedení SÚA návrh postupu restaurace desk.
- 2) Postupně podle kapacity konzervační dílny provádět neutralizaci nejpotřebnějších knih.

V Praze dne 28.2.1992

Příloha 10 Pozvánka na výstavu archivních kulturních památek ve fondech Archivu města Plzně

Statutární město Plzeň
Vás zve na výstavu

Archiv **Plzeň**

Archivní kulturní památky ve fondech Archivu města Plzně

Výstava se uskuteční v prostoru
mázhauzu plzeňské radnice.

Nad výstavou převzal záštitu
1. náměstek primátora města Plzně
Mgr. Martin Baxa.

Vernisáž se uskuteční v pondělí
20. listopadu 2017 v 17 hodin
v mázhauzu radnice
nám. Republiky 1, Plzeň.

Výstava potrvá do 7. prosince 2017.

